Kulturně společenský časopis
na internetu
2015 • 1

# DOBRÁ ADRESA

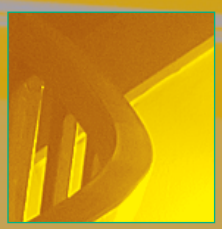

## Z obsahu

Nina Rudišová

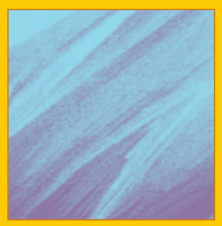

Pavel Herot

Em Rudenko

Filip Gülsen

Patrik Linhart

# Obsah:


Umělecko životno

Michal Šanda: **Fotoaktualita** (3)
**Paralelní literatura 16 – Spisovatelské spolky** (4)
Radim Kopáč: **Úvodní slovo k večeru E. B.** (7)
Pavel Herot: **Fest u Magora** (8)
**Wagner a Liszt v Piešťanech** (14)

Literaturno

Filip Gülsen: **Láska už není, co nikdy nebyla** (16)
Em Rudenko: **Ucho** (18)
Dušan Šutarík: **Tri miniatúry** (20)

Archivno

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Zvláštní výletní vlak** (22)
**Paseka v háji české literatury – Lidová kultura** (24)

Výtvarno

Nina Rudišová: **Obrazy** (28)
**Čtení ze** Salavy (36)
Patrik Linhart: **Galerie Petra Vertugina** (38)

Reflexivno

Ivo Harák: **Literární památky epochy velkomoravské** (44)
Samuel Titěra: **Příběh a důkazy pravdivosti** (46)
Vít Zavadil: **Německý komunismus** (49)

Cestovno

Patrik Linhart: **Legenda Ysbwriel** (50)
Pepa Čečil: **Mexico 2007** (56)
Jakub Tayari: **Konceptuální cesta tam a zase zpět** (62)


**SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!**

**První stránka (titulní):**

**BYLO od č. 1/00:** Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

**Druhá stránka (obsah):**

**BYLO od č. 1/00:** Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

**Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):**

**BYLO od č. 1/00:** Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

**KLEPNĚTE SEM!**

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Jakub Tayari, Konceptuální cesta tam a zase zpět (k článku na str. 62)


**Dobrá adresa**, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 1, rok 2015, ročník 16. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Štěpán Kučera, Petr Štengl, Michal Šanda, Martin Vokurka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet, a. s. Časopis je excerpován Ústavem pro Českou literaturu AV ČR.
ISSN 1804-963X

Naši milí,

„psát úvodník je píčovina číslo jedna," říká Michal Šanda. „Úvodník je věc, kvůli které vždycky uvažuju, že odejdu z toho časopisu," dodává. „Vždycky se snažím být vtipný, ale nikdy mi to nejde," přidává k tomu Petr Štengl. „No tak, no," povzdechne si, když zjistí, že jeho slova zůstanou nesmrtelná. „Mlčte prosím, nebo to tam napíše," varuje Václav Dvořák, který už raději Dobrou adresu nerediguje. „Ty tam taky napíšeš všechno," uzavírá debatu Blanka Štenglová, manželka a ředitelka Petra Štengla, „já se du vyčůrat," dodává. Z toho vidíte, že toto je tzv. živý úvodník, vznikající přímo na redakční radě časopisu. Přejeme krásný nový rok, nebo co z něj zbude.

**Štefan Švec**

# Úmělecko životno Foto-aktu-alita

Foto Michal Šanda

Svatá trojice

# Umělecko ži votno

Uznávaní čeští prozaici a básníci založili Asociaci spisovatelů, neuznávaní či nečeští prozaici a básníci zakládají Asociaci horších spisovatelů (prozatímní název). Stará oborová organizace Obec spisovatelů pod stávajícím vedením totiž neplní své hlavní funkce. Nezajišťuje autorům ekonomický ani právní servis, nevyjednává se státem a dalšími institucemi existenční podmínky literatury. Dnešní paralelní literatura je věnována oběma nově vznikajícím subjektům.

# Paralelní literatura 16 – Spisovatelské spolky

## 1

## Konec partyzánských způsobů

**3. 12. 2014 — Karel Jaromír Erben**

Spisovatel Karel Hynek Mácha, člen výboru a jeden ze zakladatelů Asociace spisovatelů, v rozhovoru pro DA mluví o důvodech založení Asociace, její budoucnosti i celkově o české literatuře.

**Minulou sobotu jste spolu s dalšími romanopisci a básníky založili Asociaci spisovatelů, která má reprezentovat „široký proud**

Karel Hynek Mácha

**české prózy a poezie“. Co to znamená? Jsou i vedlejší proudy, které si poradí samy?**

Širokým proudem se míní veletok, tok všech toků. Vedlejším proudům chtě nechtě nezbývá nic jiného, než splynout s veletokem aby pak všichni společně i do té nejmenší kapičky mohly splynout v moři. Vzniká organizace pro všechny, kdo splní základní kritéria. Tedy: ten, kdo je známým autorem, je oceňovaným autorem, nebo je slavným autorem. Jistě jsou vedlejší proudy, třeba regionální, které akutně necítí potřebu se do Asociace hlásit, ale kdykoli potřebu pocítí, ať už malou, či velkou, mohou ji při zachování řečených podmínek vykonat. Pochopitelně nerozhodují žánry, autorské skupiny, a hlavně nerozhoduje ono okřídlené „kdo se s kým zná“ či „kdo s kým peče“. My to myslíme naprosto upřímně.

**V čem přesně selhává stávající autorská organizace Obec spisovatelů? Zkoušeli jste s nimi navázat kontakt nebo nějak spolupracovat?**

Nemyslím, že by selhávala, ona se mi jen zdá být malinko dostředivá. Nám jde o to fungovat dynamicky a efektivně se podílet na budování, zvýšit profesní sebeúctu členů Asociace, víte, oni někteří jsou takoví zakřiknutí nekňubové, takoví mouchy sněžte si mě, a to musíme změnit! Takové musíme vyburcovat k činům! Na základě vzájemné solidarity s pracujícím lidem musíme zvyšovat prestiž spisovatelské profese jako celku a v neposlední řadě se pokusit nastavit příznivější úzus ekonomického hodnocení spisovatelského řemesla. Vždyť si považte, takový zakřiknutý, plachý básník jede tramvají z jednoho konce Prahy na druhý, tam odvede svoji práci, odrecituje svých deset minut a nejen, že mu pořadatelé neproplatí cesťák, oni mu dokonce nedají ani honorář, jen řekněte, cožpak by ty ušmudlané tři tisícovky někoho přivedly k bankrotu?

**Asociace chce usilovat o vznik Státního fondu literatury nebo Literárního domu. Jak toto úsilí bude konkrétně vypadat? Máte nějaké politické páky?**

Založením Literárního domu a Státního fondu pro podporu literatury doháníme, co ve většině kulturních zemí dávno funguje. Jak to bude konkrétně probíhat, vím zatím jen rámcově – prostě si vyhrneme rukávy, plivneme si do dlaní, a když se ruka bude vinout k ruce, tak se dílo podaří, to víte, takové to domácí dělání, dělání, všechny smutky zahání. Když se zkrátka sejde taková parta nadšenců, pak jak říkám. Ovšem co bylo uzmuto, musí být vráceno. Vraťte Dobříš spisovatelům! Vraťte spisovatelům jejich tituly zasloužilý a národní umělec.

**Objevily se mezi zakládajícími členy nějaké rozepře ohledně cílů Asociace, stanov nebo vnitřní organizace?**

Vcelku ani ne, snad ze začátku, kdy dost lidí přišlo s originální ideou a různými nápady. Pak však vykrystalizovaly nejdůležitější funkce a cíle a k nim náležející korýtka, vtělené do stanov s tím, že názorové rozepře se samozřejmě budou vyskytovat dál. Nebo jinak – kdo nečůrá s námi, čůrá proti nám.

**Jste známý a oceňovaný spisovatel, laik si může říct, že nepotřebujete podobnou organizaci. Chyběla vám někdy taková asociace? Proč jste se vlastně rozhodl na projektu spolupracovat?**

Zajisté mi podobná organizace chyběla, neb mnozí literáti se u nás ocitají v pozici jakéhosi poloamatéra, kterého například pozvou na autorské čtení, ale v rámci pozvání mu jaksi neřeknou, jestli dostane nějaký honorář, případně jaký. To je poměrně nenormální situace – většina autorů lepí horko těžko příjmy z různých vedlejších činností a myslím, že by bylo načase tento poněkud partyzánský způsob vyměnit za jasnou a konkrétní dohodu. Co slovo, to 2 Kč bez DPH.

**Jedním z cílů Asociace je „snaha vrátit spisovatele do veřejného prostoru“. Co by měl spisovatel ve veřejném prostoru dělat?**

On tam nemusí za každou cenu vartovat fyzicky, ono stačí, když tam bude mít jen svoji sochu v životní, nebo lehce nadživotní velikosti. Když se podíváte, kolik je v denících a dalších neliterárních periodikách věnováno prostoru literátům, moc ho není. Snažíme se o to, aby byl spisovatel jako živočišný druh vidět. Proto jsme se mimo jiné dohodli, že si v ZOO pronajmeme takový menší výběh, tuším, že po dikobrazovi a tam...

**Nedávno jste v článku pro A2larm, napsal, že žijeme v dynamické době plné nových témat, o kterých se bohužel nepíše**

**a „každý si bohužel šmrdlá svoji privátní kašičku“. Změní se tento stav se vznikem Asociace a návratem spisovatele na veřejnost?**

Obávám se, že přímo ne, ale cechovní spolek může mít kladný vliv na vybřednutí z tohoto společenského marasmu už tím, že částečně zruší atomizaci autorských snah a optimálně povede k pravidelné výměně názorů, což už může pozitivně ovlivnit mnohého z nás. Víte, něco jako pozitivní vibrace.

**Jaká konkrétní témata vám v české literatuře chybí?**

Ne že by chyběla docela, ale podivuhodně málo autorů se věnuje přítomnosti, blízké budoucnosti, prudké změně životního stylu a vztahů během posledních let, zkrátka této konkrétní době. Pokud neporozumíme tomu, co se s námi v širších (řekněme evropských) souvislostech děje a jak nás kdo vnímá, budeme nejspíš dál ještě chvíli šťourat do té privátní kasičky. Protože kasička, je bezedná studna inspirace. Pardon, chtěl jsem říct konspirace.

# 2

# Asociace horších spisovatelů (pracovní název) vyzývá k hledání názvu

Vzhledem k elitářským způsobům tzv. Asociace spisovatelů se tvůrci, kteří dosud nevydali žádnou, či téměř žádnou knihu, avšak jejich literární kvality jsou stejné, ne-li vyšší než u autorů sdružených v tzv. Asociaci spisovatelů, rozhodli iniciovat vznik Asociace horších spisovatelů (pracovní název). Do AHS jsou zváni všichni literární tvůrci, kteří nemohou či nechtějí vstoupit do AS (všimněte si podobnosti zkratek AS a SA!), neboť zatím nevydali dvě knihy, nemají doporučení stávajícího člena a souhlas výboru AS.

Nová organizace je otevřená každému, kdo kdy něco napsal, tedy i autorům e-mailů, facebookových zpráv, poznámek na ledničce či literárních recenzí. Asociace horších spisovatelů (prozatímní název) zároveň vyzývá své budoucí členy, aby našli pro svou organizaci vyhovující jméno. Prozatímní návrhy jsou:

- Disociace spisovatelů
- Aluze spisovatelů
- Aprobace spisovatelů
- Aliterace spisovatelů
- Asociace ke slovu spisovatel
- Asociace literátů
- Psací asociace
- Volné asociace
- Asociace asociací
- Ne Hůlové!
- Děkujeme, přestaňte psát
- My jiní hoši, co spolu taky mluvíme
- Chudáci
- Asociace grafomanů
- ČEZ O2 Synot KFC (proměnlivá část názvu) spisovatelé

Vaše návrhy očekáváme na adrese dobraadresa@gmail.com do 20. 1. 2015

**Vedení AHS**
(pracovní zkratka)

# E. B.: Úvodní slovo k večeru 5. 12. 2014 v Knihovně Václava Havla

Umělecko životno

Brikciusův rok. Jak jinak letošní rok nazvat? V lednu jsme se tu sešli k uvedení Evženova „sebraného spisu“ *A tělo se stalo slovem*. Aktuálně tu jsme kvůli jeho nové poezii vydané pod hlavičkou *Jen se mi neprobuď ze sna*. Zatímco v lednu jsme vzdali poctu tomu, co bylo, dnes bychom ji měli vzdát tomu, co je, respektive tomu, co bude. A mělo by toho být vrchovatě, a ještě víc. Vysvětlím proč.

Nedávno mě napadlo, proč vlastně Brikcius není k mání v cizích jazycích. Protože se překládá sám? Protože zvládne vedle mateřštiny dva jazyky světové a k tomu jeden jazyk mrtvý? A dál: Proč není Brikcius v kánonu? Proč nemá své pevné místo v literárních příručkách a encyklopediích? Třeba čerstvě vydaný titul *V souřadnicích mnohosti*, na kterém dřelo stádo akademiků dnem i nocí pod bičem Grantové agentury ČR. Kniha má ambici obsáhnout „českou literaturu první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích“, jak zní podtitul, a stránek má jako Evženovo celoživotní literární dílo dohromady. Jenže Brikcius je tu k nalezení všehovšudy dvakrát, jednou v závorce, podruhé jako jeden příklad z mnoha. Pět řádků úhrnem. Podobně v předcházejícím titulu *V souřadnicích volnosti*, který zkoumal novou českou literaturu první dekády po revoluci. Že by se Evžena netýkala ani volnost, ani mnohost? Naopak, a v tom je jádro pudla.

Brikciova volnost zakládá jeho mnohost – a naopak. Brikciova mnohost zakládá jeho volnost. Mnohost čili všetečnost. Nezájem o ustálené a snadno splavné kategorie a žánry. Poezie? A proč ne v próze? Próza? A proč ne v eseji? Esej? A proč ne v poezii? Atakdále. Neustále. A k tomu humor. Absurdní, samozřejmě. Hra, mystifikace, experiment. Nic není jisté, nic není napevno. S výjimkou pevné jistoty, že všechno může být kdykoli jinak, ale pořád je to pravda. Brikciova redefinice mystifikace v teorii i v praxi je nám dostatečnou oporou. A kdo nevěří, ať tam běží – a kdo neví, o čem je řeč, ať si to přečte. V mistrově „sebraném spisu“ nebo v jeho nové sbírce poezie.

To je, co mě na Brikciovi nekonečně baví: Že si u něj člověk není jistý. Kdyby si byl jistý, proč by jeho literaturu četl? Proč by vůbec cokoli četl, cokoli dělal? Kdo si je jistý, nepotřebuje nic: ani literaturu, ani umění, ani kulturu, ani literární encyklopedie a příručky, a nakonec ani sám sebe. Kdo si není jistý, má před sebou nekonečnou řadu překvapení, jedno velké dobrodružství, které se rodí každý den znovu. Jen o taková dobrodružství má smysl dělit se s druhými. Zapisovat je. Každodenně. Každoročně. V lednu. V prosinci. V poezii. V próze. V eseji. Prostě jak libo. Mimo kánon. Bez ohledu na možný či nemožný překlad do cizích jazyků. – Děkuji, Evžene, že můžu s Vámi kus té úžasné nejistoty sdílet.

**Radim Kopáč**

# U mělec ko ž ivotno

## Pavel Herot

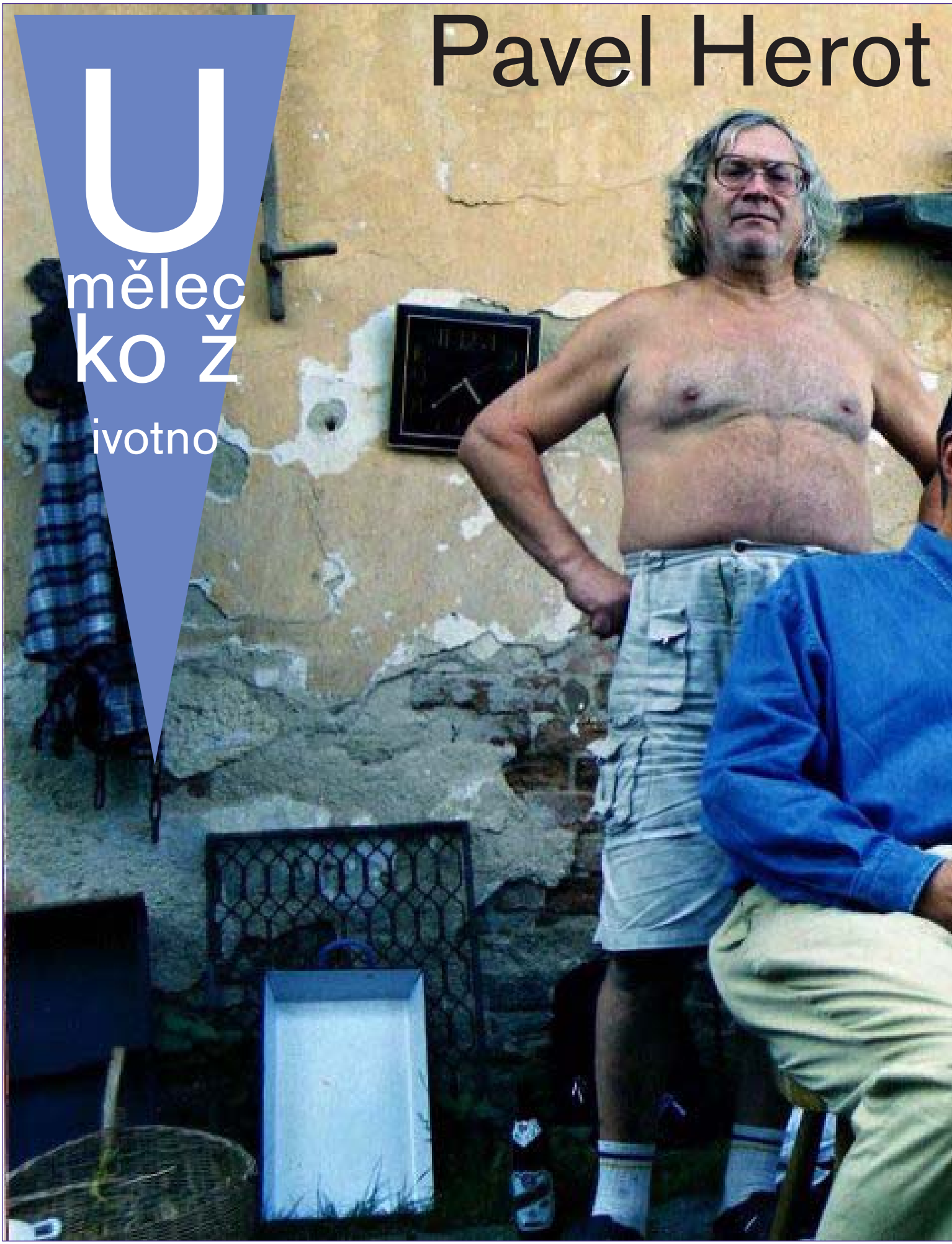

# Fest u Magora

## pokračování z chystané knihy vzpomínek

Ivan Martin Jirous, Karel Schwarzenberg, Pavel Herot s matkou

Festivaly u Magora. Ne všechno se dá v životě popsat, když se to neprožije. Prostřední Vydří je malá vesnička, pár rodinných domů. Bez obchodu, kulturáku s rybníkem na návsi a loukou. Do staletého poklidu vtrhnul hlavně underground, ale i punk, bigbít. V pátek, někdy i ve čtvrtek proudily stovky lidí z Dačic se spacáky a bágly na zádech míjející jednotlivá zastavení křížové cesty. Ve vesnici už v pátek v podvečer nebylo autem kde zaparkovat. Dokonce na návsi stál i autobus, který přivezl odněkud festivalové návštěvníky. Ti spali na vsi, Magorově dvoře, zahradě, odvážnější i na půdě se shnilými prkny. Také jsem tam jednu noc riskoval život. Celý prostorný dvůr statku byl zaplněný lidmi. Většina přilehlých hospodářských místností měla propadlou střechu a stala se zborem. Vedle vejminky stála dřevěná kadibudka s českou vlajkou na dveřích. Naproti před Magorovým obytným prostorem bylo pověstné, věčně hořící ohniště. Na konci byla prostorná stodola rozdělená do dvou částí. V jedné bylo podium a místo na taneček a klády stromů na sedění. Na zdi vysely obrazy Davida Bartoně a logo knihkupectví Ladislava Hejla. Ve vedlejším prostoru stodoly se čepovalo pivo, prodívala kořalka. Na zadní části na vršku v cípu díra, ve dne bylo vidět nebe. Před ní byly staré zemědělské stroje. Zde občas nahý Martin Jirous zapálil ohniště, že se plameny až dotýkaly trámů. Za stodolou, těsně u zdi se v křovisku močilo. Vážnější potřeba se vykonávala v polích s kukuřicí, anebo pšenicí. Před stodolou stával starožitný černý pohřební vůz, ten, co se zapřahal do koní. V něm se spalo a prý i souložilo. Vůz Martin jednou v dačické hospodě prodal za několik piv. Po dvoře létal jeden šílenec pomazaný medem a posypaný peřím. Volně pobíhaly děti a psi. Nejedna nová maminka, nadšená prvorodička měla přivázané nemluvně kolem pasu, aby je ukázala svým přátelům, které viděla jednou za rok a právě na festivalu. Na zdech statku vysely staré věci a veteše různé. Jednou jsem si pomyslel, že začalo pršet. Stál jsem pod stromem, v jeho koruně kdosi pobýval nahý a močil dolů. Když jednou na festivalu měl vystoupení písničkář Jiří Dědeček, vzal s sebou i své malé děti, kterým nakázal, aby se pozorně dívaly, takhle že vypadá peklo. Pravidelně si také festival prošli někteří místní. Pro ně to bylo něco jako výjev z jiného světa. Viděl jsem dvě bábinky a ty se raději držely za ruce přitisknuté k sobě. Ono se jednalo o výbušnosti jednotlivců alkoholem posilněných, těch zase tolik nebylo. Velká většina byla klidných a bedlivě sledujících jednotlivé koncerty, anebo i autorská čtení poezie. Autorů se vystřídalo nespočet. I já jsem měl tu čest a to skoro na každém festivalu. Také jednu moji báseň Martin přečetl. Mám na diktafonu nahrané jedno své čtení i s pěkným úvodem Magora. Zde ve Vydří jsem také poprvé četl jednu básničku s Plastic People. S nimi jsem vystoupil ještě párkrát, ale jindy a jinde. Mám před sebou článek kamaráda Ivoše Motla. Tento rok, kdy vystoupili Plastici, byl koncipovaný jako první ročník memoriálu Mejly Hlavsy, podle Magorových slov – toho bídáka, co nás předešel do Božího království. V článku nad fotografií Martina Jirouse do půlky těla svlečeného, popíjejícího pivo a zaujatě sledujícího produkci se dozvídám, že se sjelo asi 40 kapel. A to namátkou Nahoru po schodišti doů band, Bratři Karamazovi, Chadima s MCH bandem, Dáša Vokatá, Jiří Dědeček, ale také Hever & Vazelina band, takže podle toho usuzuji, že to byl ročník onoho pověstného, nezapomenutelného vystoupení, kdy jsem se propadnul na jevišti. Moje první účinkování s tímto šíleným seskupením. V tomto roce tam také Magor s Luborem Maťou pokřtili knížku Mejly Hlavsy – Bez ohňů je underground. Akt následoval po mém čtení a koncertu Plastiků. Závěrem článku Ivo Motl napsal, že Magorův festival je jediným ve střední Evropě, kde se nevybírá vstupné a kdo na něj třeba jednou zavítá, určitě se sem pro jeho neopakovatelnou, místy až neskutečnou, atmosféru za rok rád vrátí. Tak to byla pravda. Pro někoho to byl šok, kterému ale podlehnul a zatoužil ho znovu zažít. Také já jsem napsal a byl mi otištěný článek v Horáckých novinách, jenžto jsem zakončil „Festival se od ostaních výrazně liší a to svým domácím prostředím. Bez vstupného, různých bodygardů a policejních ochranek, ale také bez sociálního zařízení… připomíná legendární toto undergroundové setkávání doby komunistické diktatury. Zároveň je také pozoruhodná vysoká návštěvnost diváků z celé naší republiky. A tato akce přitom nemá prakticky žádnou mediální propagaci. Přímo na začátku v pátek vystoupila kapela Krev pro krále z Třeště a okolí. Dále hrálo rockové seskupení Jiříkovo vidění. To by tam ani nemuselo vystupovat a člověk si u Magora pokaždé připadal, jako v Jiříkově vidění už když tam vstoupil. Vrátím se k onomu ročníku, kdo tam ještě vystoupil? Byli to Bratři Karamazovi, Chorchestr, Rozdílné podoby, hrající mexický punk. Na harmoniku zahrál a zazpíval Václav Kou-

bek, také Svatopluk Karásek nechyběl vedle Chadimy a Neduhy. Z ostatních Elektrická svině, Ylo africký slon, Dáša Vokatá, ale mimořádná hlasově, vždy usměvavá, osobně příjemná americká zpěvačka žijící v Praze Alex Marculewicz se svojí kapelou Deep Sweden. Bylo pokřtěno další číslo časopisu Mašurkovské podzemné s obsáhlým rozhovorem se Skalákem. V hledišti jsme mohli vidět osobnosti, jakými jsou básník Luděk Marks, J. E. Frič, olympionika Lukáše Polerta, Vojtěcha Vlka, fotografa. Jako pokaždé za kamerou stál, spíše běhal Skalák a Alice Číhalová udržovala oheň pod Magorův speciální guláš. To směla pouze přikládat, kdokoliv se zapojil, byť slovně dostal pěstí, nesnášel rady obzvláště, když vařil. Člověk byl v bezpečí tak čtyři metry a více od kotle, to jenom podotýkám mimo článek. Vlastně Ivoš Motl a já jsme možná byli jediní, kdo do oficiálního tisku napsal něco o festivalu.

Musím napsat, že každý ročník pravidelně Magor zahajoval modlitbou Zdrávas Maria. To na mne pokaždé zapůsobilo silně. Martin miloval, obracel se vroucně k Matce Boží a věřím, že stála při festivalu a opatrovala ho, aby se nic nestalo. Stodola s tolika prohnilými trámy. Dokonce nosnými. Stačilo málo a byl by to masakr, pokud by spadla. Posledních pár ročníků (dva, tři) už bylo nezvladatelných. Návštěvnost šla do tisíců, neodhadnu kolik to bylo lidí, ale muselo se čepovat už i za prostorem stodoly a obytné louky pro stany. Od jednoho a jediného z Vydří, co neměl zrovna prý Magora v lásce, přišla stížnost na Městský úřad do Dačic. Myslím si, že to uvítal a už chtěl stejně rezignovat. Už to smrdělo byznysem. A to na festivalu, kde nebylo vstupné. Začalo se i krást. To by se nestalo na těch počátečních festivalech ani náhodou. Jednou jsem tam zapomněl koženou bundu. Za čtrnáct dnů jsem přijel do Vydří a ona tam byla. Zapomenuté věci Martin skladoval do příštího festivalu. To byla atmosféra lásky, pohody, porozumění, ostatně i to bylo důvodem, proč lidé tak rádi se vraceli každoročně a nových přibývalo. Také docházelo ke rvačkám. Výsostné právo dát někomu pěstí měl pouze majitel. Často ho i využil, ale jeho rány byly slabé vzhledem k množství vypitého alkoholu. Vše zakončil čtvrtek v noci. Celá stodola totálně spadla, díky Bohu, že právě den před festivalem. Ti, co v pátek přijížděli, byli Martinem stojícím před domem směrováni ke Skalákovi. Zde pokračuje festival dodnes.

V neděli po festivalu ve Vydří nás zbylo už jenom několik známých. Já čekal na podvečerní odvoz autem. Souseda pana Josefa s mámou. S tou se Martin s jeho přítelkyní Dášou Vokatou také přátelili. Odpoledne to byl Magor pokaždé v ráži. Nejraději házel sekačkami na maso, anebo noži. Dáša je sice před každým festivalem různě poschovávala, ale marně. Jednou rozbil sekerou na dřevo křišťálový lustr, střepiny létaly na všechny strany a já seděl bez nehnutí, raději. Vedle mne Pepa Nos řkouce, právě se ocitáme ve válečném stavu. Jedno nedělní přenádherné odpoledne, kdy na kytaru hrál a zpíval host festivalu Charlie Soukup, zpěvák, chartista, vizionář. Seděl jsem za stolem. V pravé ruce cigaretu, levou jsem měl volně nataženou na něm. Náhle se odněkud objevil Martin a nůž z výšky zabodnul do stolu. Rovnou mezi mé dva prsty, které se automaticky rozevřely. Čepel jednu vnitřní stranu prstu zasáhla. Začala proudit krev. Okamžitě mě nějaká osoba ošetřila, prst zafašovala. Dodnes tam mám malou jizvu, říkám jí Magorova. Ony výbušnosti zprostředkované několika denním popíjením alkoholu byly příčinou jeho stavu. Ono vidět Martina Jirouse střízlivého bylo zase na druhé straně dost nezáživné. Mlčel a koukal se, až bych se ho bál. Když ovšem byl hodně, to se stával až nebezpečně agresivním. Jinak on byl silně přecitlivělý a hodný. To také dokazují jeho překrásné verše a nejenom ty pro děti. Po tom všem, co prožil a pronásledovaný depresemi, říkal mi jednou o nich, nyní, kdy jimi také trpím, se nedivím, že je potřeboval zahnat a jedinou možností je opravdu jenom alkohol.

Vrátím se ještě k Charliemu Soukupovi. Byla to vzácnost vidět ho na živo zpívat, málokde po listopadu 1989 vystupoval. Znal jsem jeho jméno a písničky z Hlasu Ameriky. Jednu jsem si pozpěvoval, když jsem dělal ve stavebninách po vojně. Charlie přiletěl z Austrálie do Prahy za mámou. Patřil mezi ty, kteří byli dost silně mučeni ve vězení i během výslechů. Emigroval a za nějaký rok se usadil právě v Austrálii, stal se jejím občanem. Tam zakoupil půdu v džungli na pěstování konopí, aby mu vystačilo na kouření po celý rok. Bojoval za její uzákonění, čím si znepřátelil drogové kartely obchodující s ní. Do kšeftů tam byla zapojená i policie, přesto ona jediná ho chránila, když byl ohrožený na životě mafií. Stal se také šamanem jednoho původního australského kmene. Je buddhista uváděný v několika encyklopediích západního buddhismu. Poznal jsem ho jako člověka s hlubokým, něžným a laskavým pohledem, vyzařující klídkem a smírem.

Nezapomenutelné byly chvíle návštěv společných s mámou Martina a Dáši. Do Prostředního Vydří. Vozil nás onen soused Josef, toho měl Martin za takového bodrého, typického sedláka ze vsi, byl mu tímto sympatický. Těch cest bych se nedopočítal. Pravidelné byly po festivalech, týden, čtrnáct dnů. To probíhala malá, anebo velká pouť v Kostelním Vydří navštěvovaná procesími lidí z celého kraje. Také jsme někdy vyrazili všichni společně projít stánky, ale hlavně na mši. Jezdili jsme pokaždé v neděli. Statek byl nezvykle prázdný, tichý. Martin měl neskonalou radost, že se vrátili ptáci, ti pravidelně během festivalu někam odletěli. Zasedli jsme do větší místnosti, jinak naproti měli s Dášou malou komůrku na přespání, kde měli i drobné předměty, převážně sošky světců. Na zdi velice vzácný dřevěný korpus těla Páně. Ten vyhrabaly náhodně prasata, když je tam kdysi měl. Pobývali jsme tedy v té větší. Skrze vysklená okna dovnitř vlétaly vlaštovky, Magor vařil. Uměl dobrý guláš a saláty. Někdy nás pohostil polévkou z hub. Na stole byla mísa s omamnými houbičkami pro návštěvníky. Ve váze polní kvítí, v další větvičky lesních stromků. Také svícen se svíčkou. Dávno tomu, co mu byla odpojena elektrika. V rohu klavír, kam si odskočil jedním prstem vyťukávat refrén jeho oblíbené písničky od Dáši – a já a já jsem byla šťastná… Na klavíru byly různé časopisy. Na sekretáři sbírka sošek labutí. V rozích místnosti pavučiny. Prostě mystické místo svobodného přírodního, Božího človíčka. Pokaždé jsme

pro oba přivezli nějaké dárečky. Převážně to byly sošky labutí, ale třeba i ručníky. Někdy máma přibrala vlastní upečenou bábovku, jindy rybízovou buchtu. Martin jí zase věnoval sošku P. Marie. Má od něj i andělíčka, či Jana Nepomuckého. Mne dal starou čínskou grafiku. Pocházela z káry nějakého staršího občana Dačic, který na ni vezl poklady do šmelcu na vyhození, včetně secesních dveří. Dal mu na pivo a odvezl káru do hospody, kde ji vyložil a další den vše odvezl na statek. Chlapík byl rád, že se s ní nemusí vláčet dál. Jednou mi také dal oprýskaného světce na plechu. Ten rez z části a pozůstatek barev mezi ním je neskonalé dílo. Prý ho našel Michael Florian někde v lese, v trávě, hlíně. Nebylo možné nepřijet s flaškou slivovice. Tu Martin okamžitě otevřel a rozlil do šálků na kávu různých tvarů. Já jsem chodil do menší vany u pumpy, kde se chladily lahváče. Odnášel jsem je dovnitř a popíjel. Během příchodu i odchodu nás neopomenul Martin obejmout. Jednou jsme přijeli těsně před mým odjezdem do Medžugorje. Na rozloučenou, než jsem nastoupil do auta, mne obejmul a zašeptal do ucha, abych se tam pomodlil za něj, Dášu, za všechny naše známé z undergroundu a jejich rodiče. Přivezl jsem odtud nějaké dárečky. Dáši Vokaté medailonek P. Marie z Medžugorje. Za rok mi ho ukázal zavěšeného na krku. Stále ho nosím, sundavám jenom když se koupu, řekla mi. Jindy, to jsme seděli venku u dřevěného stolku, když se náhle otevřela vrátka. První vstoupila Helena Papírníková, dokumentaristka se svojí malinkatou ratolestí v náruči a za ní jeho veličenstvo pan kníže Karel Schvarzenberg spokojeně pokuřující dýmku. Byli jsme seznámeni. Dáša ho provedla statkem. Mé kamarádky Helenky jsem se zeptal, toť tvůj přítel? Ona mladá, on starší, nic by na tom nebylo divné. Prý jí byl za kmotra u křtu. Pan kníže je správný křesťan, takže ji všemožné pomáhá, navštěvuje ji, což je z hlediska víry povinností kmotra. Ten den kohosi napadlo udělat společné foto. Máma ho nechala dělat třikrát s tím, že se na jednom i druhém tváří blbě a má přivřené oči. Pan kníže trpělivě činil. Kdežto já se na té třetí tvářím jako idiot. Všichni sedí kromě Ivana Martina Jirouse. Ten svlečený do půl těla stojí, ruce v bok a s nohy roztaženými. S vážným až hrdým výrazem ve tváři. Jako statkář. Na tuto návštěvu nás vezl fotograf Milan Pelikán, který pořídil i další fotografie. Já, máma, Helenka Magor v jeho marihuanovém záhoně. Pravém z Indie dovezeném konopí. To pěstoval Martin pro přátele, sám je nekouřil. Jinak pan kníže Karel přivezl neskonale dobré červené francouzské vínečko, v zeleno tmavé podlouhlé lahvi, to byla lahoda. Potom jsme odjeli. Milan Pelikán nás vezl ještě jednou do Vydří. S konvicí mámou uvařeného guláše. Martin potřeboval zavést k Julianě do Staré Říše. Zastavili jsme se v Nové Říši na pivo a poseděli. To bylo mé mámy poslední setkání s Martinem.

Skalák, Čuňas, Pavel Herot, Magor

Jednou jsem jel z Prahy – já do Martínkova a Dáša do Vídně. Prý to byly pro ni nejkrásnější chvíle v životě, toto období včetně našich návštěv, řekla mi. To Martin ještě žil, ale již poslední tři měsíce života.

# U měle ko Liszt a Wagner... v Piešťanech

2.

3.

Literatura

# Láska už není, co nikdy nebyla

Filip Gűlsen (*1992) – autor tureckého původu publikoval zatím pouze v Dobré adrese (3/2011, 8/2012). Chystá básnickou sbírku.

**I když tvé oči jsou andělské**
Ne, nechci už zažít lásku jako trám.
Chci na trámu viset... A pokud možno sám.

• • •

Musíš zářit – říkají mi – abys mohl vést:
Směrovat své blízké na tu pravou z cest.
Však blbého nadšení jsem vždycky byl dalek:
Kdo jednou vzplanul, skončil jako škvarek...

## Filip Gűlsen

• • •

Bohu je fuk, kdo je poctivý a kdo šidí.
Co jeden zaseje, to druhý sklidí...

**Vrchlický tragický**
Už ani netuším, proč jsem na kraj světa šel:
Co nikdy jsem nehledal, to nikdy jsem nenašel...

• • •

Urvat pár chvil štěstí, než zas zavřou krám.
Ženy přijdou… Odejdou… Já zůstávám.

**Mléka jsem už upil**

Láska není jako večernice.
Láska je, jako když kus masa pleskne o zem.

• • •

Duše moje bloudí tmou.
Hledá druhou… Jedinou!

V temnotách však zůstane.
Duše jsou… Ta pravá ne.

• • •

Nezbavím se výskajících bližních, ač toužím býti sám…
A každý můj dobrý smutek je po zásluze potrestán.

• • •

Ve zlomeném srdci pravda se zjevila:
Láska už není, co nikdy nebyla…

• • •

Vím, že chlapi nepláčou, tak nezažívám hoře…
Jen kdesi v hloubi uvnitř mne leží mrtvé moře.

**Don Chichot Deutsche Bahnka**

Marně se snažím. Jsem jako don Quijote…
Snad stačil by krůček a žil byl bych život…
Na mém rytířském štítě se ale heslo skví:
Prohra je – hochu – jediné vítězství.

**Boží záměry jsou boží**

Bojím se, že až jednou dojdu na konec všech cest,
najdu tam ceduli: Pardon, zpět, šlo o betatest.

• • •

Neumím chápat city žen.
I když jsem vyhrál, byl jsem vždy poražen.

• • •

Kam paměť sahá, cítím úzkost a tíseň.
Už moje zrození byla labutí píseň…
Pouštím si valčíky, ne hudbu do pochodu.
Poslední šanci ztratil jsem při porodu…

**Na studené frontě 200 minibarů**

Mrzne mi mozek, studený vichr fičí nad hlavou.
Už se mne lásko neptej, kdeže ty loňské sněhy jsou…

• • •

Konečně smysl našel jsem.
Šťasten dlím v nejkrásnějším z možných světů…
Kolem mne úrodná zem
a já jsem hnojivem pro stovky květů.

# Literatura Brno

# Ucho

Jmenuji se Em Rudenko a mé texty vyšly ve vašem časopise v roce 2006. Mezitím mě ještě otiskli v RR a v prosinci 2013 díky kámošům z mokré čtvrti (X.Baumaxa, Bady a Kozel), spatřila světlo světa audiosbírka „Mé ranní prohry“. Ony rádoby básně ve sbírce namluvili např. Jiří Lábus, Dan Bárta, Radim Hladík jr., Marek Taclík a další. Recenze vyšla na iDnes, tu však nesmíme brát za bernou minci, jelikož jsem Honzovi Vedralovi přikázal, že musí být dobrá. Jsem Ukrajinec, ehm, že. Jelikož jste kdysi byli hrdinové a jako jedni z prvních mě otiskli, posílám svou nejnovější báseň.

## Em Rudenko

**Ucho**

Přišel jsem na záchod v hospodě, už po bitce
Zvedl jsem tedy z podlahy kus ucha, co tam po někom zbylo, a dal ho do kapsy
Když jsem se vyčural, šel jsem za Bohdalkou
Seděla s Brzobohatym u stolu u okna
Měli jste pravdu
Na hajzlu bylo ucho
Řekl jsem jim nenápadně
Oba zbledli a mlčky se z knajpy vytratili

**V úctě Em**

# Právě vyšlo

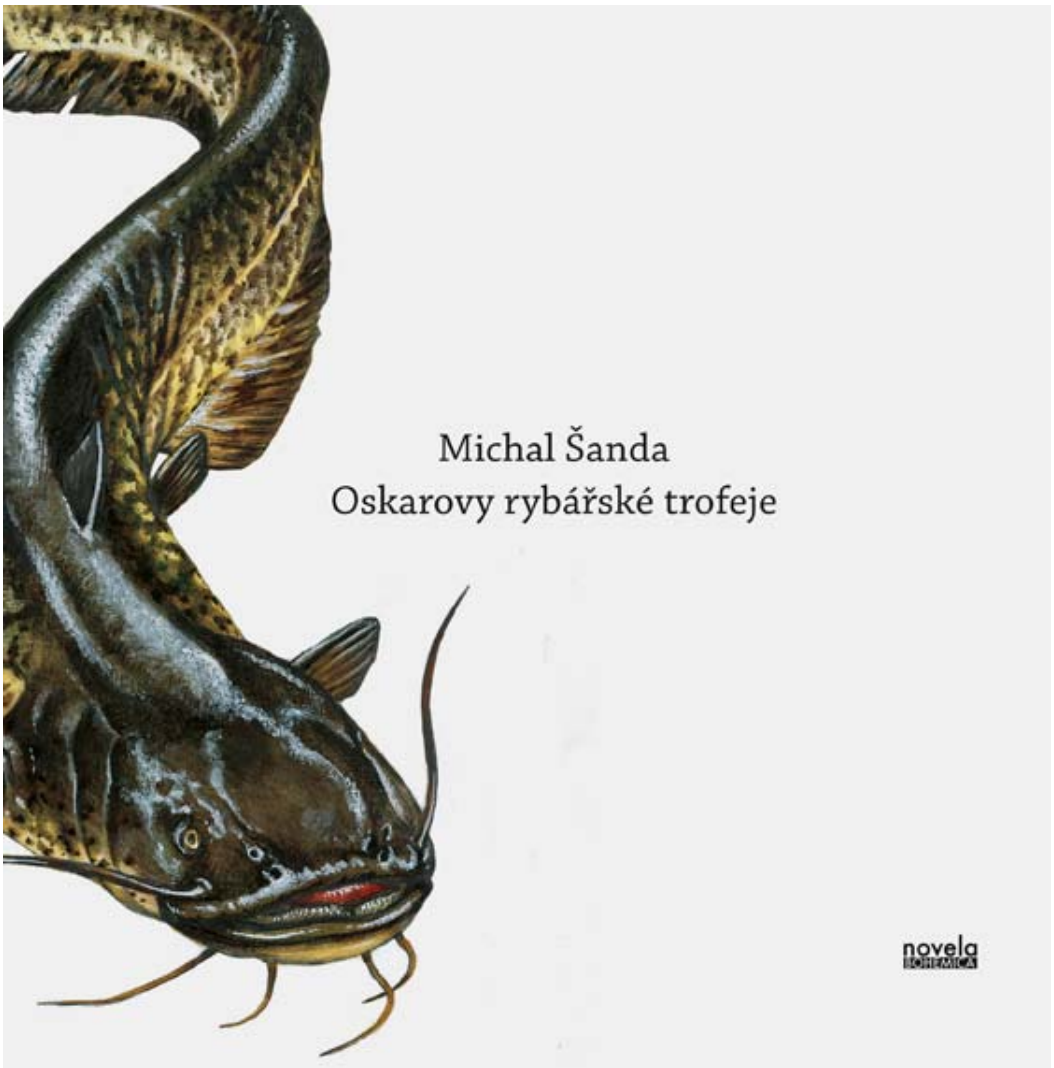

Literatura Brno

# Tri miniatúry

## Dušan Šutarík

Okolité hranice ujedajú z ľudských tieňov. Výpary alkoholu. Omámené deti skáču do plameňov. Bez jediného hlesu. Vyletí roj iskier a splynie s okolím. Ráno popol zhŕňajú do veľkých mlynčekov na mäso. Otáčajú sa celé dni, mlyny na ďalekých kopcoch.

### Za tmy sa vynorili z lesa

Strechy domov modrajú súmrakom. Zopár mužov v oranžových vestách zhrabáva suché konáre. Tmavé postavičky so šatkami na tvárach. Spolok zhrbených mníchov. Národ myší už dávno vyvraždili, ich chvosty teraz visia nad verandami – vysušené, stvrdnuté mrazom a priehľadné ako sklo. Podivná zvonkohra sa nesie tým krajom. Vytrhané tesáky s kúskami ďasien zdobiace krky paničiek, biele výtrusy noci. Vyhasnuté bludičky hniezdia pod odkvapovými rúrami, obydlia z vlasov. Kradnú ich počas spánku. Sliedivé tiene s ostrými zubami, nezanechávajúce žiadnu stopu.

Okolité hranice ujedajú z ľudských tieňov. Výpary alkoholu. Omámené deti skáču do plameňov. Bez jediného hlesu. Vyletí roj iskier a splynie s okolím. Ráno popol zhŕňajú do veľkých mlynčekov na mäso. Otáčajú sa celé dni, mlyny na ďalekých kopcoch. Jazyky hmly sa plazia z tých dier. Steny domov vlhnú a pokožkou sa šíri pleseň ako nové kontinenty na mapách. Šík bezhlavých jazdcov sa vynára z lesa, kopytá koní dunia po dlažobných kockách. Prechádzajú ulicami, mlčia. Za posledným jazdcom kráča muž zapriahnutý do vozíka. Z deravých topánok, poopravovaných drôtmi, mu vykukujú holé prsty.

Nezastavujú. Jeden z jazdcov chytí okolo prelietajúcu bludičku a rozpučí ju medzi prstami. Do oblohy vyšľahne ostrý piskot. Zmĺknu sady, vtáci ostanú visieť vo vzduchu. Pokrývajú sa hrdzou. Nehýbeme sa. Podivné procesie čoskoro zmizne na druhej strane mesta. Migrujú na sever. Budú plašiť túlavé psy a čierne žaby vykúkaj-

úce z jazier. Oči chrtov sa pred nimi budú rozostupovať, deti túlajúce sa po tme vonku sa pridajú k ich ceste.

## Kostí bál

Spoza cintorína sa ozýva muzika. Bál umrlcov. Cinkanie kostí. Muchy zavreté v maštali nepokojne bzučia. Zo záhrady ostala len srsť buriny, mĺkve olejové škvrny a kočík z vydlabanej tekvice. Dieťa, ktoré v ňom žije má pokožku z dužiny a zuby ako netopier. Chová psa, ktorý sa túla ulicami ako otrhaný strašiak. Trhá pouličné lampy. Dieťa tlieskajúce tučnými rukami. Dieťa zbavené úsmevu, zbavené slov, znášajúce priehľadné vajíčka. Omeleta z nich je kyslá a páli v krku. Dieťa vykláňa hlavu z kočíka, pohojdáva ňou ako na kyvadle. Hudba preniká cez steny cintorína. Prázdne hroby ako zívajúce ústa.

Muzikantom chrastia v gitarách vlastné nechty. Kočík zastaví pred vchodom. Muchy strihajú krídlami, oči ako stovky malých plieškov. Pes tlačí dieťa na vozíku, ale čoskoro sa pripája k muzikantom. Poskakuje, jazyk mu visí takmer k zemi, v labách lakované husle. Zúrivá drhne slákom o struny. Oči tmavé a zastreté. Dieťa sa plazí k súdku piva, strká hlavu pod kohútik. Pije. Pena mu kypí cez ústa a kvapká na vlhkú hlinu. Dieťa sa dusí. Všetci tancujú, hudba kvíli ako nárek, v komínoch domov sa do jej rytmu vlnia pavučiny. Dieťa žmúri zakalenými očami. Z pozadia sa vylúpne tvár zelená ako hrach. Muž švihá malým špendlíkom a dieťa vyplazuje jazyk. Pred očami mu krúžia kalné škvrny. Jeho vrah mu pára brucho, vyberá odtiaľ novučičký bicykel. Nasadá a krúti pedálmi. Dieťa spí. Vrah kľučkuje medzi hrobmi a nadšene slintá, chrochtá a smeje sa, smeje.

Ostáva za ním len vlhká stopa zablateného snehu.

## Vigília

Uprostred stola jazero. Hustý pach rybiny zmiešaný s dusnom leta. Nôž na hladine. Čepeľ odráža kúsky svetla. Defilujú sa na dopukanom strope, staré tapety s vyblednutými vzormi. V jazere je množstvo utopených. Ruky im trčia z vody, nechty zahnuté ako šable. V odkvape – sršnie hniezdo. Nocuje v ňom niekoľko zmijí. Cez škáry v zadebnených oknách môžeš vidieť dvor plný kostričiek. Z jadier hnijúcich hviezd derú sa dvojhlavé srny.

Bodkované oblaky cedili slnečné lúče. Pán E. našiel vo vyschnutej studni stroskotaný vagón. Za oknami sa črtali obrysy cestujúcich. Sedeli pokojne, nakláňali hlavy k sebe. Rozprávali sa, ale nerozumeli sme im. Skúšal som otvoriť dvere, ale boli zaseknuté. Pán E. klopkal na okná. Cestujúci nedali najavo, že by si to všimli. Nevideli sme ich tváre. Boli to len škvrny. Vracali sme sa po zotmení. Na obzore sa už otvárali lekná. Dvor praskal pod našimi nohami.

Pije. Pena mu kypí cez ústa a kvapká na vlhkú hlinu. Dieťa sa dusí. Všetci tancujú, hudba kvíli ako nárek, v komínoch domov sa do jej rytmu vlnia pavučiny. Dieťa žmúri zakalenými očami. Z pozadia sa vylúpne tvár zelená ako hrach. Muž švihá malým špendlíkom a dieťa vyplazuje jazyk. Pred očami mu krúžia kalné škvrny. Jeho vrah mu pára brucho, vyberá odtiaľ novučičký bicykel. Nasadá a krúti pedálmi. Dieťa spí. Vrah kľučkuje medzi hrobmi a nadšene slintá, chrochtá a smeje sa, smeje.

Pred cirkusom postávali dvaja klauni. Okolo samé usmievavé tváre. Zívanie klaunov – rodenie bábik zo slamy. Rozlepovali viečka. Omámene si prezerali okolie. Nadšený dupot rozoznel tmu. V tú noc sa narodilo dvanásť bábik. O polnoci ich principál nahnal ku stromu. Sledovali sme ich. Pán E. sa tváril skrúšene, opieral sa o paličku a švihal ňou do vzduchu. Ľudia sa rozostavili pod konáre. Zavesené lampióny sa hojdali vo vzduchu.

Noc bola plná popravovania.

# Archivno

# Z antikvariátních banánovek

Jízdní řád:

Tam:

6:00 Praha Wilson. nádr.

6:08 Vysočany

7:00 Všetaty (nádr. rest.)

8:39 Bezděz

9:15 Doksy

Zpět:

20:55 Doksy

–:– Bezděz

22:17 Všetaty

22:56 Vysočany

23:06 Praha Wilson. nádr.

Vůz č. 8

Československ. stát. dráhy. Ředitelství Praha-Sever.

**Zvláštní výletní vlak**

se zaopatřením a doprovodem dne 20. července 1930

z Prahy **WILSONOVO** nádraží

na Bezděz a do Doks a zpět.

Cena Kč 58.—.

Máchovo jezero.

**Upozornění:**

Přiložené odznaky račte viditelně nositi!

Výpravu doprovází úředník ředitelství Praha – Sever, který podá event. nutné informace a zodpoví dotazy. Pokyny tohoto úředníka nutno se říditi.

Do vlaku možno nastoupiti též ve Vysočanech.

Za nepoužité jízdenky a poukázky nedává se náhrada. Nápoje nutno platiti zvlášť.

Jízdenka platí pouze pro uvedený vlak a datum.

Každý účastník je povinen zaujmouti při zpáteční cestě v přikázaném voze totéž místo jako při jízdě tam.

# Zvláštní výletní vlak

## se zaopatřením a doprovodem dne 20. července 1930 z Prahy Wilsonovo nádraží na Bezděz a do Doks a zpět

Určenou místnost a hodinu oběda nutno přesně dodržeti

Majitel této jízdenky pojištěn jest proti cestovním úrazům dle podmínek uvedených ve vyhlášce u výdejen jízdenek. Případný úraz hlaste ihned průvodci neb nejbližšímu železničnímu úřadu, vyhledejte lékařskou pomoc a oznamte Evropské akciové společnosti pro pojišťování nákladů a cestovních zavazadel v Praze II, Sokolská 22, telefon čís. 502-6-2.

**Program:**

Vlakem z Prahy Wilsonovo nádraží do Bezdězu. Pěšky na hrad (1 hod.), prohlídka, pak krásnou lesní cestou (1 1/2 hod.) Doks. Oběd a svačina v označených restauracích. Odpoledne libovolně k využití. (Projížďka jezerem, neb jízda do Starých Splavů, koupání buď v Doksech neb ve St. Splavech). Návrat vlakem z Doks do Prahy Wilsonovo nádr.

Připravil

**Michal Šanda**

**Jízdní řád motorových člunů:**

**Tam:**

**Odjezd Doksy:** 10.00, 15.00, 16.50, 18.25 hod.

**Příjezd St. Splavy:** 10.15, 15.15, 17.05, 18.40 hod.

**Zpět:**

**Odjezd St. Splavy:** 10.25, 15.25, 17.15, 18.45 hod.

**Příjezd Doksy:** 10.40, 15.40, 17.30, 19.00 hod.

V době mezi uvedenými jízdami jsou pořádány okružní jízdy po jezeře.

**Příští výletní vlaky řídit. Praha-Sever:**

27. července 1930 do Drážďan za . . . . Kč 118.—
3. srpna 1930 do Hřenska za . . . . . » 73.—
10. srpna 1930 do Drážďan za . . . . . » 118.—
14. září 1930 Jáchymova a na Klínovec za » 88.—

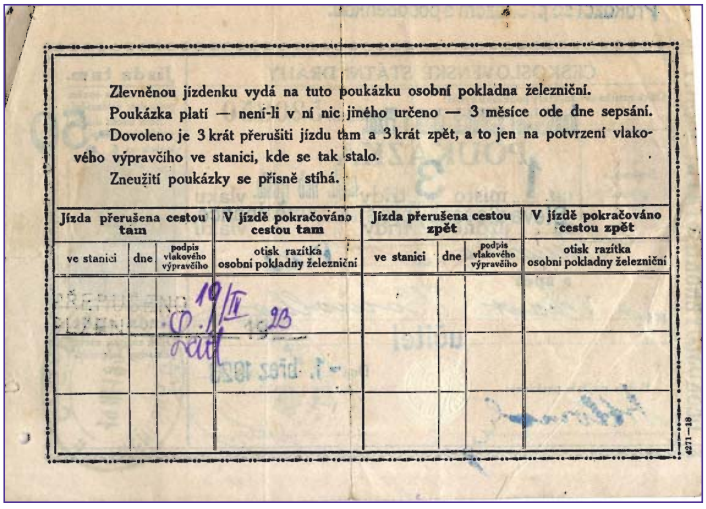

Zlevněnou jízdenku vydá na tuto poukázku osobní pokladna železniční.
Poukázka platí — není-li v ní nic jiného určeno — 3 měsíce ode dne sepsání.
Dovoleno je 3 krát přerušiti jízdu tam a 3 krát zpět, a to jen na potvrzení vlakového výpravčího ve stanici, kde se tak stalo.
Zneužití poukázky se přísně stíhá.

| Jízda přerušena cestou tam | | | V jízdě pokračováno cestou tam | Jízda přerušena cestou zpět | | | V jízdě pokračováno cestou zpět |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ve stanici | dne | podpis vlakového výpravčího | otisk razítka osobní pokladny železniční | ve stanici | dne | podpis vlakového výpravčího | otisk razítka osobní pokladny železniční |
| | | | | | | | |
| | | | | | | | |
| | | | | | | | |

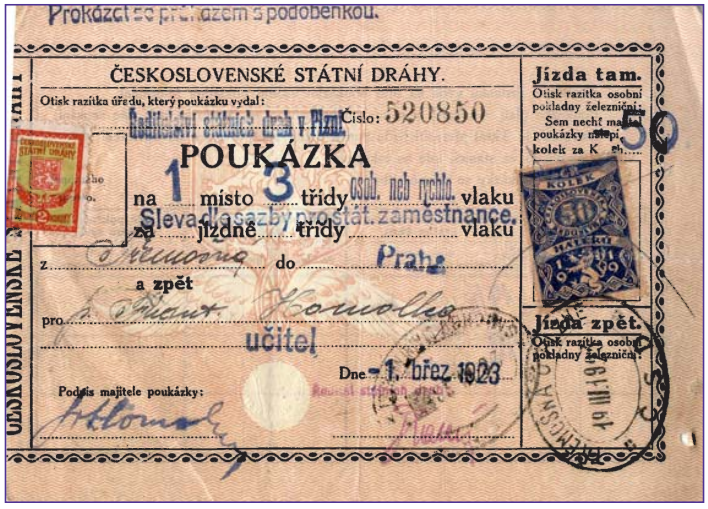

Prokázat se průkazem s podobenkou.

ČESKOSLOVENSKÉ STÁTNÍ DRÁHY.

Otisk razítka úřadu, který poukázku vydal: Ředitelství státních drah v Plzni. Číslo: 520850

POUKÁZKA

na 1 místo 3 třídy osob. neb rychl. vlaku

Sleva z sazby pro stát. zaměstnance.

za jízdně třídy vlaku

z Česká Lípa do Praha

a zpět

pro učitel

Dne 1. břez. 1923

Podpis majitele poukázky:

Jízda tam. Otisk razítka osobní pokladny železniční.

Jízda zpět. Otisk razítka osobní pokladny železniční.

# Archivn

# Paseka v háji české literatury

## Lidova kultura

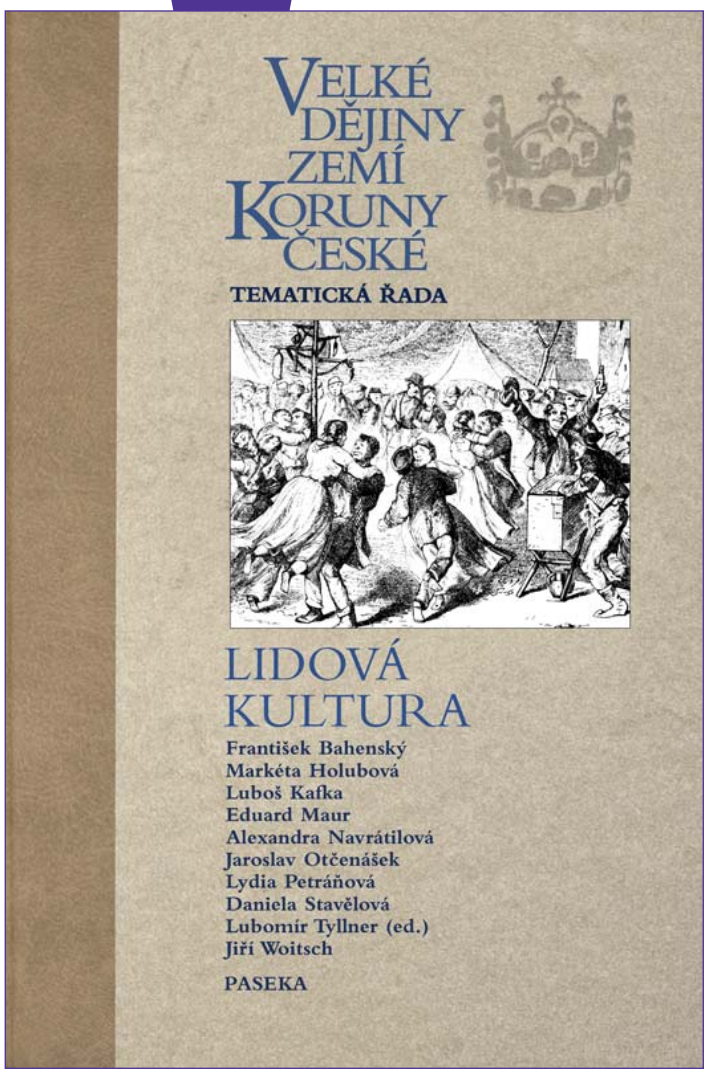




HLAVA ČTVRTÁ

DUCHOVNÍ A SOCIÁLNÍ KULTURA

Zbožnost, magie, pověra I.

**Zbožnost.** Na rozdíl od kultury elit je lidová hmotná i duchovní kultura tradována s velkou setrvačností z generace na generaci po celé věky (kultura tradiční). Struktura lidové duchovní kultury byla po celé dějinné etapy spjata s vírou, s lidovým pojetím náboženství. V raném středověku přetrvávaly v jakési symbióze pohanské zvyklosti s laickým rituálem křesťanským. S tím, že církev usilovala na jedné straně dávné obyčeje přírodních cyklů přizpůsobit svému kalendáři, na druhé straně rozlišit víru a pověry (ve staré češtině *poboňky*).[1])

Tradiční kultura se stala kulturou křesťanské zbožnosti, jak ji zformovaly církevní autority ve středověku a raném novověku. Pozdravy *pozdrav pánbůh – dejž to pánbůh*, *potěš pánbůh*, *požehnej pánbůh*, *pomáhej pánbůh*, *zdař bůh*, *dej pánbůh dobrý den* (zůstal *dobrý den*), zbožná gesta sepnutých rukou, poklekání, křižování a mimika obličeje, pravidelné modlitby ráno, večer a před jídlem, nedělní mše a účast na církevních rituálech se staly součástí každodenního života mnoha generací, stejně jako poplatky povinně odváděné do církevních pokladen. Tyto vnější projevy sotva mohou něco vypovědět o skutečné hloubce víry individua ve zvěst evangelia, zvlášť když představu o soudu nad hříšníky a spravedlivými, nad odměnou věčného života a trestem zavržení zkomplikovalo středověké učení o očistci a odpustková praxe. Jasný zůstal základní zákon v podobě desatera přikázání, od něhož se odvíjely všechny zákony světské moci.

DOBRÁ ADRESA

*Domovní požehnání. Výjev ukřižování s hlubokou symbolikou obrazu i slova. Dar učitele Jana Plačka katolíku rychtáři Františku Vavákovi. 1791*

**Vrcholný středověk přinesl vznik městské soustavy, u nás ve 13.–14. století. S tím souviselo rozdělení dvou paralelních větví hmotné a duchovní kultury: městské a venkovské. V městském prostředí se zrodilo hlubší pojetí tzv. nové zbožnosti s reformními snahami v církvi. Souvisely s narůstající krizí středověké společnosti. V následujícím husitském období působily na tradiční lidovou duchovní kulturu nově vzniklé náboženské sekty rozdílného spektra. Na jedné straně snažící se prohloubit sociální a duchovní stránky křesťanství (Petr Chelčický a Jednota bratrská), na druhé straně iracionální eschatologické „učení" laika Mikuláše Vlásenického navazující na starší projevy chiliasmu (poutě na hory, proroctví Sibyly a slepého mládence, blanické proroctví posléze proměněné v pověst).**

**Následné církevní dějiny v našich zemích zasahovaly do každodenní náboženské praxe a působily na proměny projevů lidové (laické) zbožnosti. Ať to byla reformace, rekatolizace v barokním ob-**



**dobí, posléze tolerance. Reformace odmítla zobrazivé umění (až do krajnosti obrazoborectví), a zbavila tak široké vrstvy negramotných křesťanů vizuálního prožívání. Nahradila je silou slova kázaného v mateřském jazyce a memorováním *zlatých textů* vytržených z Bible, které měly napomáhat v řešení životních situací: *Co nemáš sám rád, nečiň jinému* nebo *Uval na Hospodina cestu svou a slož v něm naději, on zajisté všecko spraví* apod. Dědictvím reformace, z něhož těžila posléze doba barokní, byl rozvoj zpěvnosti, písňové vzdělanosti a kůrové hudby vůbec. Počet sedmi svátostí zredukovala reformace na dvě, totiž křest a přijímání. Svatým patronům upřela divotvornou moc a prohlásila je za pouhé příkladným životem žijící smrtelníky, hodné následování. Kult svatých byl přitom charakteristickým prvkem lidové zbožnosti od raného středověku, data jejich svátků sloužila též jako orientační**

*Domovní požehnání. Setkání Krista se Samaritánkou u studně Jákobovy z nekatolického prostředí v okolí Skutče. Konec 18. století*



pomůcka v kalendáři. Byli vnímáni jako prostředníci mezi nebem a zemí a úcta jim prokazovaná měla věřícím zajistit ochranu a přímluvu u božího trůnu. Svého patrona získal každý při křtu, patrony měly kostely, kaple, města, cechy, stavy, sociální skupiny, národy, státy.

Rekatolizace do českých zemí vnesla znovu povinnou úctu k sedmi svátostem, především k pravidelnému docházení ke zpovědi, a nutnost posledního pomazání, obnovila rovněž kult světců. Projevy individuální úcty (votivní dary) i kolektivní úcty ke svatým rozvinul plně barokní katolicismus, který obohatil církevní kalendář především o Jana Nepomuckého a vyšel vstříc mentalitě nejširších lidových vrstev zbytnělým mariánským kultem. Ježíšova matka byla uctívána nejen jako Panna Marie a Matka boží, ale též jako Matka bolestná, Matka milostivá, Matka milosrdenství, Královna růžence, Marie pomocná, Marie dobré rady, Marie útěšná ad. Mariánský kult pobělohorského období ovlivnil nejen zbožnost, ale
[2] celou řadu dalších prvků tradiční lidové kultury.[2] Barokní zbožnost, charakterizovaná dále vírou v zázraky, novým pojetím poutí jako návštěv *místa milosti* a činností náboženských bratrstev, byla rovněž ovlivněna specifickou formou rakouské zbožnosti svázané
[3] s úctou k panujícímu habsburskému rodu (*Pietas Austriaca*).[3] Katolická církev vyhověla lidové obřadnosti a rituály obohatila emocionálně působícími scénickými kulturními prvky (okázalost obřadů Božího těla, průvody při Vzkříšení, lidové hry s náboženskými náměty, instalace Božího hrobu, betlémů apod.). Barokní lidová zbožnost je pojem s bohatým specifickým obsahem. Osvícenský absolutismus 18. století svým pragmatickým racionálním přístupem zasahoval necitlivě, snažil se omezovat některé projevy lidové zbožnosti a postihl tak duchovní lidovou kulturu, ač setrvačností tradice odolávala, ba přímo vzdorovala různým státním nařízením. Na druhé straně náboženská tolerance osvícenského absolutistického zřízení dala vzniknout paralelní větvi lidové kultury.

Nekatolické konfese umožněné tolerančním patentem v roce 1781 se hlásily k předbělohorskému nekatolictví jako k víře předků, ale na každodenní náboženskou praxi předbělohorského období po absenci v několika generacích nemohly navázat. Spíš kulturní výměnou



prostřednictvím pastorů přicházejících ze sousedních zemí se postupně konstituovaly sbory s vlastním náboženským i společenským životem a pojetím duchovní kultury. Evangelictví akcentovalo přísnější dodržování kolektivních norem chování, sebekázeň a po vnější stránce neokázalost. Kulturní rozdíly se projevily i mimo církevní organizace: v osobním vystupování (katolíci se nadále přežehnávali křížem před sakrálními objekty, evangelíci nikoliv), v rodinném životě (katolíci slavili jmeniny v den svátku svatého patrona, evangelíci narozeniny jako dík za dar života) i v životě obcí (například osvětlenými hroby na katolických hřbitovech při svátku Dušiček, který v evangelickém kalendáři nebyl). Během jednoho století tu s nepřímou návazností na předbělohorské nekatolictví vznikla specifická lidová subkultura evangelických sborů, jejímž dokladem byla i samostatná expozice na Národopisné výstavě československé v roce 1895.

Do vývoje lidové duchovní kultury podstatně zasáhla urbanizace v 19. století, kdy tato kultura začala být vnímána jako agrární kultura venkova, v ideologickém smyslu jako tzv. kultura národní. Průmyslová revoluce zrodila větev lidové duchovní kultury dělnické. S postupujícím liberalismem ve veřejném životě na přelomu 19. a 20. století se tradiční lidová kultura dále laicizovala, nacionalizovala a podřizovala spolkovému a stranickému systému, jenž programově vyzdvihoval některé její prvky.

**Předkřesťanské relikty.** Oficiální nositele předkřesťanských kultů včetně kultovních center zahladili misionáři na samém prahu
[4] středověku.[4] O panteonu slovanských božstev, pokud existoval, má-
[5] me jen nepřímé doklady.[5] Čeština v několika řečních zachovala jména pouhých dvou: hromovládce Peruna a ochránce dobytčích stád Velesa, jehož roli převzal později svatý Blažej. Bezejmenné antropomorfní idoly z archeologických nálezů a vyobrazení maskovaných postav dokládají kult předků, vegetační a plodnostní kulty, kulty živlů (země, ohně, vzduchu a vody) a další, jimž podléhala předkřesťanská agrární společenství. Kultovní praktiky, jak lze usuzovat z analogií zaznamenaných u přírodních národů, zprostředkovávali v kultovních centrech kněží jako kmenoví vůdci (odtud pozdější kníže) a v místních komunitách čarodějové, vědmy a hadači. Čarodějové rýsovali kouzelné čáry, jimiž vyvolávali démony, vědmy

disponovaly věděním z léčitelství a bylinkářství, hadači a hadačky věštili osud z nebeských těles (hvězdopravci), vnějších znamení, letu ptáků (ptakopravci), z vnitřností a kůstek obětovaných zvířat apod. Znalosti extatických látek, léčivých prostředků i kouzel si tito jedinci přísně střežili a předávali je vybraným zasvěcencům.

V raně křesťanských svatyních nebylo místo pro okázalé pohanské obětní slavnosti a hlavní svátky astronomického kalendáře už dlouhá staletí před příchodem misionářů k nám překryla církev novým obsahem. Kult zemřelých, jehož projevem byly hlučné a rozpustilé pohřební obřady spojené s maskováním a hostinou, potlačily zákazy prvních křesťanských panovníků, podobně jako další okázalé „pohanské" slavnosti. S působením věštců a hadaček si křesťanská společnost pohrávala ještě po dlouhá staletí, a nebyli to jen astrologové a hvězdopravci. Údajné výroky věštkyně Sibyly či slepého mládence nacházely sluchu zvlášť v dobách válek a neúrod.

Nejméně úspěšná byla christianizace tam, kde narážela na animistické představy, tradicí vkládané do objektů živé i neživé přírody. Úcta k posvátným stromům a kamenům, k pramenité vodě, k duchům lesů, vod, podzemí či povětří se po staletí tradovala dále a vedle oficiálního křesťanství si uhájila v lidové kultuře svůj prostor. Démoni země (skalní a horští duchové), vody (vodníci, rusalky), vzduchu (víly) a ohně (ohnivý muž), vegetační démoni (žitná bába, *žitholka*), démoni lesa (divý muž, divoženka), démoni času (polednice, klekánice, večernice), démoni osudu (sudičky) a domova (šotci) jen ustoupili z oficiálního kultu do obyčejové tradice a bájesloví.

**Magie.** Ne všichni křesťané vnímali svůj předurčený úděl na zemi jako milost boží, kterou lze ovlivnit pouze prosbou (modlitbou). Zvlášť pro prosté laiky to bylo obtížné. Z lidské povahy vyplývá snaha aktivně řídit vlastní osud, vyhledávat prosperitu a zdar, být úspěšný, zdravý a zajištěný, nahlédnout do věcí budoucích. Odevzdat se do vůle boží bylo často až poslední možností, poté co selhalo vlastní úsilí, přízeň Štěstěny i další způsoby, z nichž po staletí nejsilnější bylo magické konání.

Podle Richarda van Dülmena nelze lidovou magii chápat jako předstupeň náboženství nebo racionální vědy, i když nese stopy obo-



jího.[6]) Stejně jako náboženství je založena na víře, a to na víře v empiricky neověřitelné kauzální spojení mezi aktem a žádoucím výsledkem. Magické konání, jeho pravidla a postupy, gesta a symboly, vyžaduje zasvěcení (odbornost) a podléhá závazným principům tak jako (pseudo)vědecký postup. V tradiční společnosti prostupovalo nejrůznějšími situacemi každodenního života. Přitom nestálo proti církevní praxi, ale existovalo nezávisle vedle ní, často v symbióze. Uctívání svatých a Panny Marie, poutní praktiky, užívání svátostin k ochranným a léčebným účelům, mísení svatých jmen do zaklínadel a zařikání jsou toho důkazem. Od středověku rozšířené votivní darování (dary záslibné a děkovné) je přímo založeno na magickém principu obdarování: dar musí být vzájemně oplácen. Církev do jisté míry tolerovala užívání svěcenin a žehnaných předmětů v lidových praktikách ochranné a léčebné magie, ale spíše jen z blahovůle a vstřícnosti některých kněží vůči farníkům. Nikdy však nepřipustila existenci aktérů magického konání, údajně nadaných schopnostmi vejít ve styk s nadpřirozenem a ovládat jiné lidi, zvířata, přírodní jevy a úkazy. Osoby, které takto vystupovaly [6])

*Délka Ježíše Krista. Ochranný amulet z pěti papírových proužků dřevořezu s výjevem bičování Krista v údajné délce Kristova těla. Konec 18. století*



nebo o nichž jiní věřili, že tuto moc mají, tak zůstávaly na okraji společnosti, vytěsněny z božího lidu: zaříkávači a zaklínači, léčitelé a bylinkářky, vědmy a vědomci, bohyně a božci, kouzelníci, rovněž ovčáci a kati se znalostmi přechodu z bytí do nebytí, konečně čarodějnice.

Magické praktiky, předávané ústní tradicí i psanou formou (čarodějné knížky), čerpaly z různých kulturních zdrojů, od antiky až po novověk. Je nesnadné odhadnout, jak široké vrstvy jimi byly zasaženy. Podle prostředí, které lidi formovalo, a podle individuálního charakteru někteří slepě věřili, jiní se vysmívali. Už ve středověku měly magické praktiky kritiky. O naprosté vyhlazení magie usilovala reformace. Zákazem zobrazivého umění, důrazem na duchovní stránku náboženství a omezením hmotných symbolů magii z každodenního života částečně vytěsnila. Víru v temnou moc čarodějnic jako služek a pomocnic samého ďábla však nevyvrátila a ani Jan Amos Komenský o jejich existenci nepochyboval.

*Pověrečný, tzv. nepravý škapulíř, hedvábný sáček s mariánským monogramem zavěšovaný na krk pod oděv. 18. století*

*Obsah nepravého škapulíře zvaného breverl: tisk složený z devíti políček s obrázky svatých pomocníků, s vlepenými modlitbami, čaromocnými bylinami a údajnými relikviemi*

Barokní protireformační zbožnost v jistém smyslu magii opět uvolnila, ale nikoliv oficiálním dogmatem římskokatolické církve. Teologické výklady toho, jak fungují milostné obrazy a přímluvy Marie Panny a světců, byly prostým věřícím těžko srozumitelné. Pomoc a útěchu hleděli získat jednoduššími cestami. Množila se zázračná uzdravení, nikoliv na základě modlitby, ale dotyku s kultovními předměty. Dotýkané svatostky, používané jako amulety na ochranu před zlem a talismany pro štěstí, se staly masově produkovaným zbožím. Až osvícenští vzdělanci se s magií definitivně vyrovnali a pozůstatky magického vnímání světa nadále setrvávaly jen v lidové kultuře jako součást tradičního zvykosloví (omlazující síla proutků ve velikonoční pomlázce) nebo ve formě pověr a pověrečných vyprávění.[7]) Nesrozumitelná torza magie zůstala i v jazykových obratech. Koho by napadlo, že *nasadit někomu psí hlavu* je stopa po aktu, při němž hlava chcípléhо psa tajně podstrčená do domu měla hospodáře zdiskreditovat. I když věk rozumu [7])

DOBRÁ ADRESA



vyvrátil pověrečné představy o kauzálních souvislostech, obezřetnost vůči magii v řadě zvyků setrvala.

V tradiční kultuře obsažená magie už netvořila ucelený systém, který by člověku dával pocit, že udrží pod kontrolou vesmírný řád a harmonii mezi světem lidí a světem nadpřirozeným, bude-li konat závazné tradiční rituály. Takový systém, popsaný u přírodních národů, opustili naši předkové už v předhistorické době, ale uchovali jeho zbytky. Pod vlivem antického dědictví a církevní praxe se zbylé magické praktiky přizpůsobily novým podmínkám a v pozměněné podobě sloužily člověku dále.

Principy lidové magie rozebral klasik etnologických studií James George Frazer už na konci 19. století:[8]) napodobování (magie imitativní, homeopatická), dotyk (magie kontaktní, kontagiózní) a vzájemný vztah (magie sympatetická). Podle různých kritérií se pak mezi magickými praktikami rozlišují praktiky magie bílé (směřující k prospěchu) a černé (mající uškodit). Magie pozitivní zajišťuje, aby se něco stalo, negativní, aby se naopak nestalo. Zařínání mračen je tedy akt magie bílé negativní (ať nepřijdou), vyhánění choroby akt magie bílé pozitivní (ať odejde).

Účinnost magických praktik záležela na člověku, který příslušný úkon (rituál) prováděl, na tom, aby konal přesně podle tradice, ve vhodném čase, na správném místě, s využitím správných rekvizit a formulí. Rituálové situace, gesta, používané předměty, pronášená slova (magie slov), rituálové počty (čísla šťastná a nešťastná, přičemž šťastná jsou spíše lichá s výjimkou čísla 13) a ritualizovaný čas (magie šťastného začátku, dny dobré a špatné) směřují do několika účelových okruhů. Z nich nejrozšířenější jsou magické praktiky mající zajistit úrodu (magie plodnostní), užitek a zdraví v rodině a hospodářství (magie prosperitní), ochránit před zlem (magie apotropajní), očistit od zla či nemoci (magie lustrační), vyléčit lidi i zvířata, přivolat milostný vztah či sexuální žádost (magie erotická, sexuální), konečně číst z různých tzv. znamení a předpovídat budoucnost (magie věštecká). Podle principu opačného konání mohl být vyvolán opačný účinek. Vlaštovčí hnízdo vložené novomanželům pod polštář mělo zajistit manželský soulad, ale zlomyslně vložené do postele pod nohy jen hádky a rozbroje. V opačném sledu pronášená



uzdravující zaříkání mohla na člověka nemoc přivolat. Z bílé magie tak rázem byla černá.

Starší národopisné výzkumy ještě v 19. století zachytily v agrárním prostředí celou řadu živých praktik především bílé magie usilujících zajistit zdraví a prosperitu lidem, převést je bezpečně kritickými okamžiky života (narození, sňatek, porod, umírání, smrt), navrátit zdraví, přivodit plodnost dobytku a polím, odvrátit živelní pohromy. Celé soubory magických praktik se vztahovaly k předindustriálním formám domácího mlékaření, chovu dobytka a polním pracím.[9]) Z paměti lidu nevymizely ani mnohé praktiky černé magie, ačkoli sotva byly aplikovány.

Neškodnou bílou magii i světské úřady v podstatě tolerovaly jako pověrečné jednání. Naproti tomu černé praktiky se velmi často řešily soudně. Až do zrušení tortury (1766) vypovídali obvinění na mučidlech o desítkách praktik, jimiž údajně ohrožovali život, zdraví, úrodu a majetek druhých, a někteří z nich nakonec skončili na hranici jako čarodějníci a čarodějnice. Výslechové protokoly, zapsané ve smolných (krevních, černých) knihách jsou vynikajícím pramenem ke studiu černých praktik.[10])

Magické rituály raného novověku, doložené ve smolných knihách, probíhaly za spolupůsobení určitých časových a prostorových podmínek, za pomoci rituálových rekvizit a slovních formulí. Časem vhodným k čarování byl jednoznačně čtvrtek, a to ve tři hodiny ráno. Sémiotický status čtvrtku jako předkřesťanského svátečního dne v týdnu (*Donnerstag*, den boha Donara) se v tradiční kultuře negativně odráží i jinak: je nevhodný pro některé práce a v adventu otevírá prostor démonům. Také sobota byla dnem vhodným pro magické konání, stejně jako Květná neděle a dny Svatého týdne, zvláště Velký pátek, rovněž noci, kdy je Měsíc v novu při úsvitu. Z prostorového hlediska byla vhodná všechna místa, která představovala skutečné nebo pomyslné rozhraní mezi vlastním a cizím, mezi světem lidí a světem nadpřirozených sil, mezi životem a smrtí, jako jsou křižovatky, hranice pozemků, práh dveří, rozcestí, plot, hřbitov, popraviště. Z předmětů používaných při magických rituálech jsou na prvním místě výměšky a odpady lidských i zvířecích těl (např. nehty, chlupy), pozůstatky těl obětenců i součásti jejich



oděvu a byliny obsahující drogu. Další skupinou užívaných předmětů byly předměty ze sakrálního prostoru, ať už řádně posvěcené (svěcená voda a křída, hromničky, kočičky) nebo zcizené. Roztlučené na prach nebo vymáčené ve vodě (*prachy* a *zlitiny*) sloužily k posypu, ke kropení, k přimíchání do jídla či nápoje. Odříkávané formule se v ochranných a léčebných praktikách dovolávaly i pomoci božské Trojice a svatých, v černých praktikách ďábla a démonů. Směsice nábožného konání a rouhání je jedním z typických prvků lidové magie a v pověrečných projevech byla živá ještě v 19. století. Jedno z celé řady zaklínadel, která shromáždil Čeněk Zíbrt, odhání vichřici slovy: *Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Zaklínám vás, andělé pekelní, kteří posíláte krupobití na tento svět. Neškoďte ourodám božím, ani zemi, ani chmelnicím, ani lukám, ani lidem, ani hovadům, ani žádnému stvoření božímu. Zaklínám vás skrze početí Panny Marie, skrze vtělení, narození a obřezání, skrze umučení a nanebevstoupení Pána našeho Ježíše Krista, abyste na skály a pustiny šli a odkud jste přišli, tam se navrátili…* Zaklínání končilo třemi oficiálními modlitbami, neboť magie čísel velela opakovat úkon třikrát.

Některé ojedinělé praktiky lidové magie jsou nevysvětlitelné, ale většina patří k archetypům, fungujícím na jednoduchých principech dotyku, napodobivosti a podobnosti. Relikty magického konání se dochovaly do 20. století v okolí Starého Hrozenkova na moravskoslovenském pomezí v činnosti několika rodin, kde si umění *bohovat*, tedy léčit a předpovídat, předávaly *bohyně* v několika generacích.[11])

**Pověra.** Zbytky pověr jako relikty lidové magie zpestřují i náš současný život, aniž si to uvědomujeme.[12]) Dodnes člověka těší, když mu kukačka prorokuje dlouhý život, pravou nohou překračujeme práh pro štěstí a klepeme na dřevo, abychom něco nezakřikli. Pověry jsou nepodložené představy o souvztažnosti a vzájemné působnosti určitých jevů udržované a šířené tradicí. Tyto představy nevyžadují, aby jim aktéři a nositelé pověr věřili. Nicméně v platnost pověr vkládají určitou míru opatrnosti, jinak by je přestali praktikovat.

Otakar Pertold poukázal na skutečnost, jak nejasná je často hranice mezi pověrou, náboženským aktem a aktem magickým. Mezi pověry zahrnul např. též pranostiky, lidové léčitelství a projevy lidové zbožnosti.[13]) Pominul přitom kritérium individuálního přístupu k náboženským a magickým aktům: co je pro jednoho projevem víry, jiný koná ze setrvačnosti. Na rozdíl od pověry jsou náboženské a magické úkony založeny na víře v účinnost. Pověrečné konání víru nevyžaduje. Petr Bogatyrev rozdělil pověry na blahonosné (pozitivní) a škodlivé (negativní), čímž poukázal na příbuznost s někdejším systémem lidové magie. Podle jiného kritéria dělil pověry na motivované a nemotivované. Pověry se vztahují k předmětům, například k předmětům nosícím štěstí (čtyřlístek, podkova, šupina z vánočního kapra, maskot) nebo neštěstí (rozsypaná sůl, rozbité zrcadlo), k číslům (sedmička je šťastná, třináctka nešťastná), k času (pátek je nešťastný den), k profesím (kominík nosí štěstí), k barvám (modrá je barva naděje), k údajným znamením a předzvěstem (černá kočka přes cestu, padající hvězda, sýčkovo houkání). Celé soubory pověr představují snáře, spojující snové prvky s reálným životem. Pověry jsou pomůckou, která určitým jedincům usnadní rozhodování a dá jim pocit, že konají (nebo se vyvarují konat) podle osvědčeného vzoru. Mnohé z pověr skutečně vznikly na základě konkrétní zkušenosti. Kdo nalezl podkovu ve středověku, kdy železo bylo drahé, měl opravdu štěstí. Smyslem pověrečného jednání je úspěch a prosperita. V určitých profesích a sociálních skupinách vznikají soubory pověr řešících jejich interní specifické situace. Své pověry mají horníci, herci, rodičky, fotbaloví hráči, vojáci, studenti, ale i výrobci hudebních nástrojů.[14])

Pověra jako relikt starších světonázorových systémů a jako kulturní prvek plní svou úlohu i v moderní společnosti. Nachází si vlastní nové formy a výrazy, například v počítačových kondiciogramech nebo v přátelských náramcích.



VÍRA V ZÁZRAKY I/1

Zázraky a zázračná uzdravení, upoutávající pozornost lidí, vždy zaujímaly v křesťanském prostředí specifické místo, i když náhled na tyto jevy prošel v průběhu staletí mnohými proměnami. Pokladnicí zpráv o zázračných událostech byla Bible. Zatímco reformované církve přijímaly pouze biblické zázraky, v katolickém prostředí

# V ýtvarn o

# Obrazy

## Nina Rudišová

Nina Rudišová, česká malířka. Narodila se v roce 2009. Dokončuje studium mateřské školy v Praze. Její díla převážně vznikají v ateliéru Ing. arch. Niny Mainerové „Malování kreslení“ v Balbínově ulici.

Bez názvu
(prosinec 2014)

Banánový expres
(říjen 2014)

Bez názvu (2014 bez upřesnění měsíce)

Orel 1 (červenec 2013)

Bez názvu (květen 2014)

Bez názvu (listopad 2014)

Dobrá nálada (listopad 2014)

Kaleidoskop (říjen 2014)

Ovoce s barevnými kamínky (září 2014)

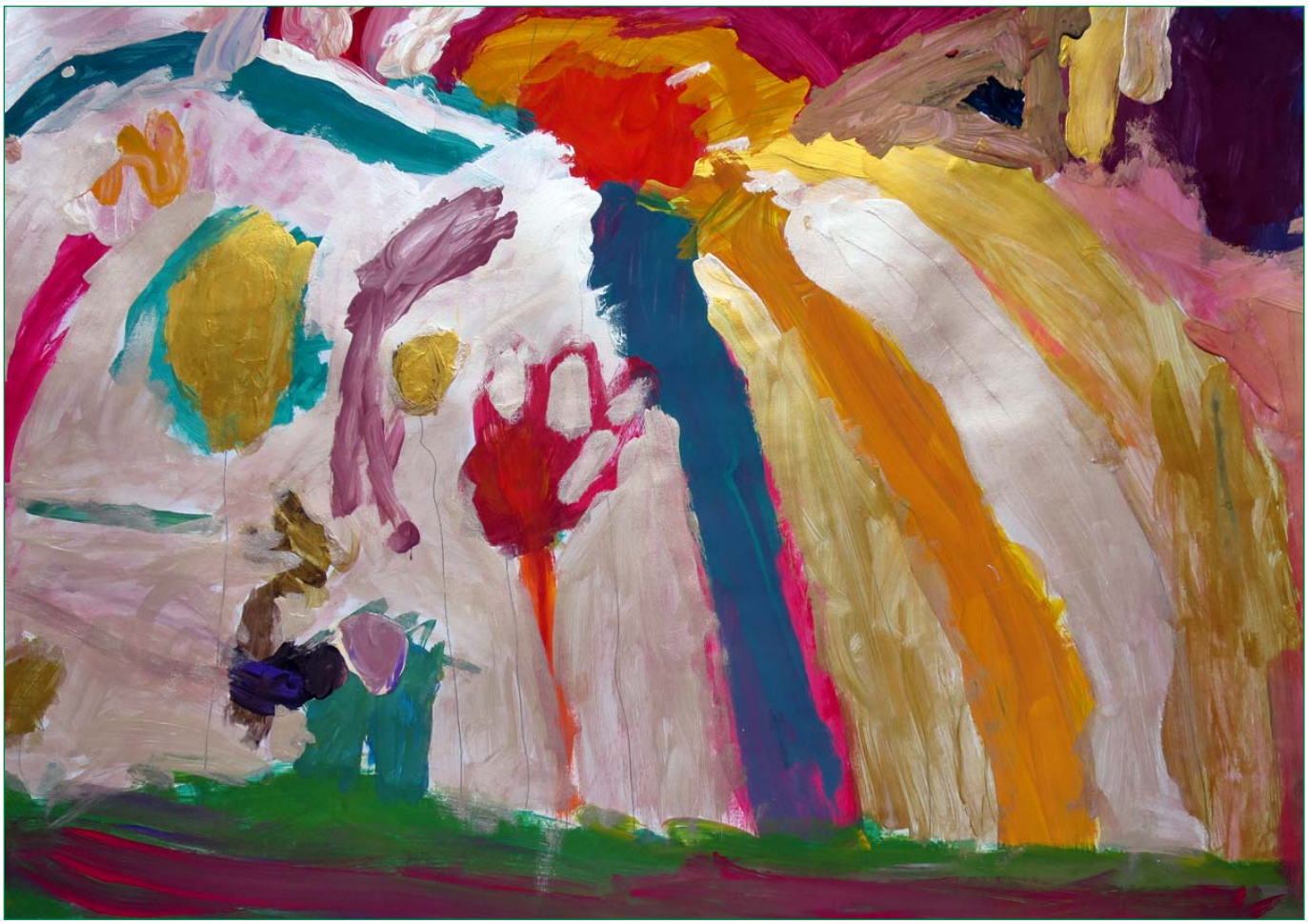

Bez názvu (červenec 2013)

Orel 2 (srpen 2013)

Zátiší: parohy a hlava jezevce (únor 2014)

V

ýtvarn

c

# Čtení ze Salavy / Čtení pro Salavu (9. setkání z cyklu V šest v Archivu)

Archiv výtvarného umění,
Centrum současného umění DOX,
Poupětova 1, Praha 7
15. 1. 2015 v 18.00

Archiv výtvarného umění pořádá v Otevřené knihovně v DOXu čtení z básní Miroslava Salavy, básníka barokní obraznosti a současně výtvarníka, jehož literárně i výtvarně pozoruhodný lyrický deník Archiv vystavoval v galerii autorské knihy Polička/Shelf. Setkání příznivců jeho poesie, původně plánované jako autorské čtení, se koná u příležitosti Salavových 55. narozenin a bude věnováno společné myšlence na nyní těžce nemocného básníka.

# MIROSLAV SALAVA: KŮŽE

## Centrum současného umění DOX, POLIČKASHELF, 1. 9. 2014—5. 10. 2014

7.2. Klementinum
*Od Malešic, přes Olšana až na Žižkov táhne se obloha nočními větry rozervaná. Tak mizí zima, tak vytrácí se čas. Pouze jdu a rány neomylně prší. Co teprv kdybych běžel? Utekl bych snad? Dostihl bych nějakého přístřešku ještě včas? Zatímco se šourám a přemýšlím o sprintu, rány prší. Neomylně je vše špatně. Což takhle jednou: zmýlit se?* (Zarakvití)

*Ta hrůza Hrůza předtím, než svítá / Celou noc tančili jsme tanec svatého Víta / Měsíc zamlžen V kolech uvězněn / Je Smrt tou změnou kýženou ze všech změn?* (13.11.2008)

Příznivci poesie Miroslava Salavy (Mé baroko, Zarakvití, V honitbě Boží aj.) obvykle znají i jeho výtvarnou tvorbu. Ze svých dřevořezeb uspořádal samostatnou výstavu Od vola do vola (Ztichlá klika 2006) a zúčastnil se několika výstav kolektivních. Salavovo baroko, vlastní pojetí tragického existenciálního životního pocitu, tolikrát se už v dějinách umění navrátivšího, představuje nejvlastnější determinantu jeho tvorby. Rozeznáme ji v jeho dřevěných figurách odkazujících jak k archetypickým tvářím z totemových sloupů, tak ke Zwerghausu Matyáše Brauna; rozeznáme ji i v jeho verších. Antiteze, jedna z dominant barokního cítění, je typická pro postavy i slova – vyjadřují děs i škleb, spájejí religio i mýtus, tragično a komično, jímž se snaží uniknout z řádu hrůzy. Číst Salavovy verše v jejich originálním zápise představuje antitetický zážitek jiného druhu, zážitek současného vnímání fyzického–vizuálního a myšlenkového–slovního.

Máme v rukou jeden ze sešitů, do nichž Salava zapisuje své básně. Jeho lyrický deník (jímž se stává téměř každodenním charakterem zápisů), jak tomu u děl představovaných v Poličce často bývá, naplňuje i překračuje definici autorské knihy. Existuje v jediném neopakovatelném exempláři, obsahuje řadu autorových kreseb, působí na nás bezprostředností grafického projevu, výrazem živého osobního písma. Hlavním smyslem básní je však přirozeně jejich slovní obsah. Ovšemže s tím se lze seznámit pohodlněji prostřednictvím knihy tištěné – snadno dostupné, dobře čitelné, formálně sevřenější, autorem i redaktorem oproštěné od vedlejších, neschůdných i slepých cest. Na stránkách Salavova deníku tedy sledujeme dvě linie – posloupnost smyslu a stopy doteku.
Viditelné stopy denní práce nás zaujmou na první pohled. Vlepené básně zapsané na účtenky, jízdenky, útržky papíru, často s přesnou hodinou a místem vzniku, záznamy literárních setkání při knihovnické práci, výstřižky, fotografie, dopisy literárních přátel, svaté obrázky a třeba hadí kůže nám umožňují nejen slyšet hlas poesie, ale také, alespoň z dálky, nahlédnout do její tváře, kterou vidí básník v okamžicích příchodu.
Sledovat odvíjení myšlenek se může zdát mnohostí vjemů a vlivů, jež do deníku vstupují, naopak znesnadněno. Výrazněji než v tištěné sbírce, doslova fyzicky, se tu střetáme s barokní komplexností, to jest syntézou protikladů. Jeho všeobsáhlost nás hrozí zavalit, neumožňuje odstup; rozpornost vyvolává strach ze ztráty orientace.
Až vzdáme-li se očekávání víceméně přímé návaznosti myšlenek od básně k básni, až pustíme-li se zábradlí, která obvykle stavíme mezi sebe a jevy, až když přepadneme, až vpustíme-li strach, a přesto otevřeme oči, až přistoupíme-li na estetiku hrůzy, deformity a snových zření, jež vynášejí na povrch tvar našich děsů, teprve budeme-li ochotni být svědky ran, jež neomylně prší, a svlékání básníkovy kůže, totiž řeči, až když se skutečně začteme, nikoli v linii, ale v ploše, začneme být schopni postihnout skutečnou stavbu smyslu. Je to onen tajemný smysl, který je v posloupnosti utrpení? Utrpení (danajsky?) obdařeného schopností proměnit se ve slova.

*LuRo*

POLIČKASHELF

# Galerie Petra Vetrugina

# Patrik Linhart

Výtvarno

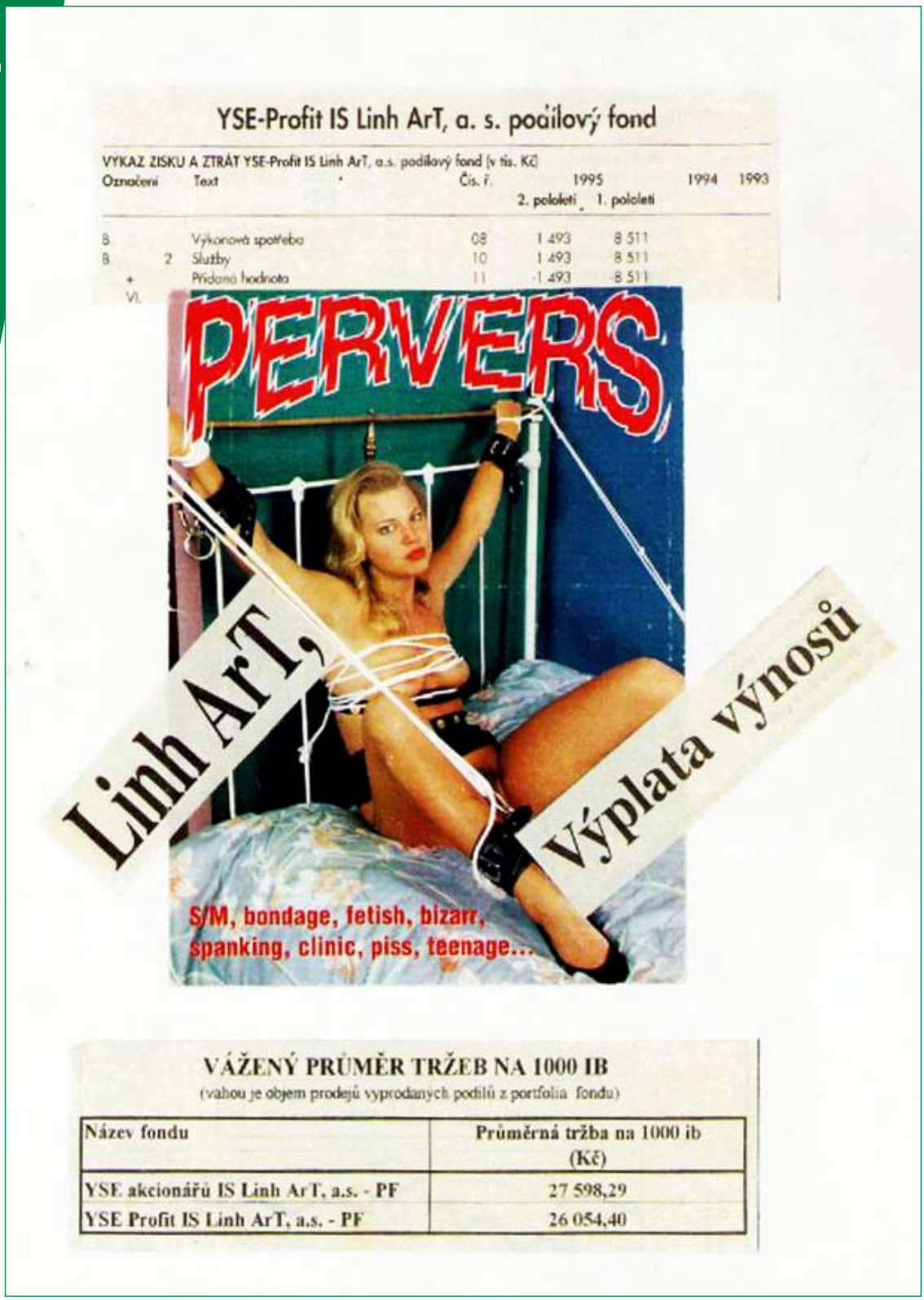


Art

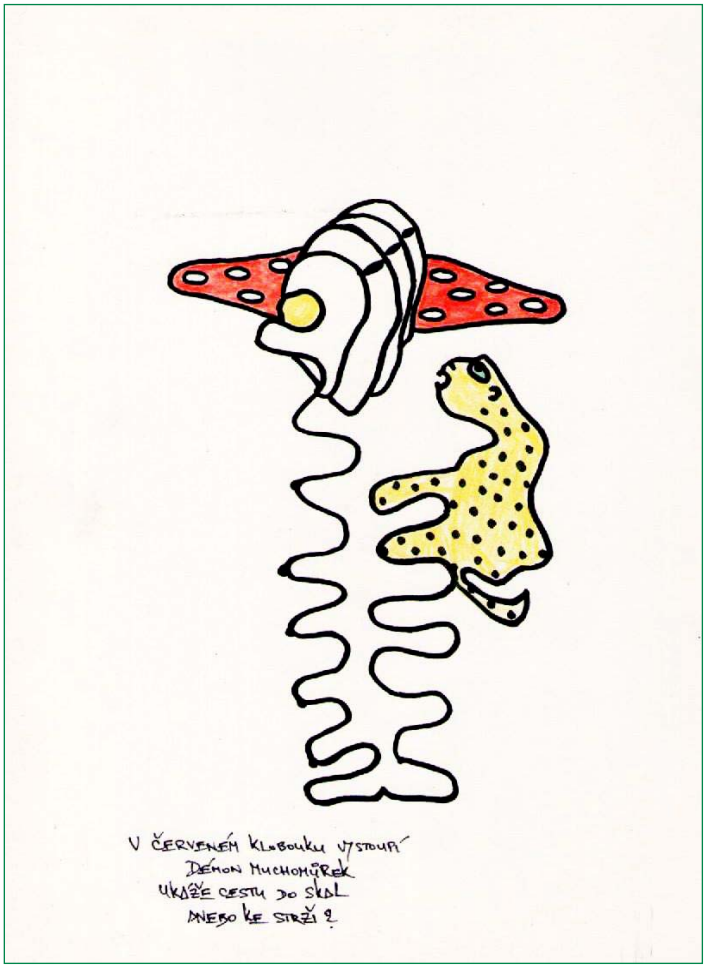


Duch muchomůrek

Duch parku

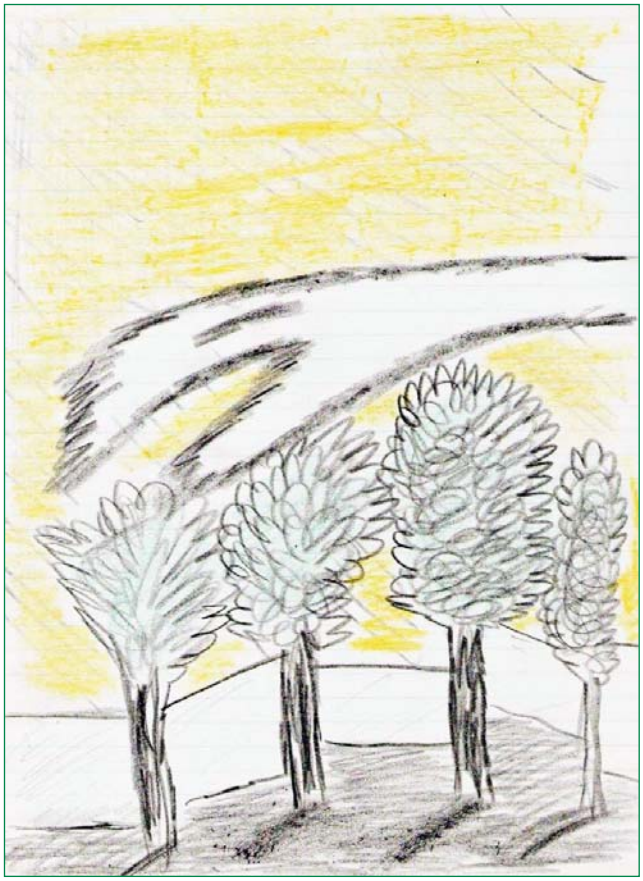

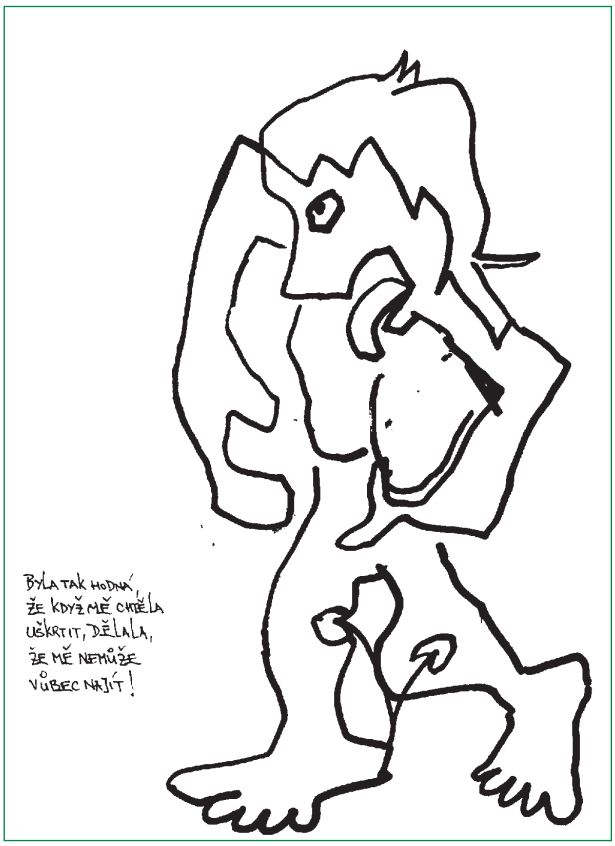


Hodná

Hodinky

Počasí

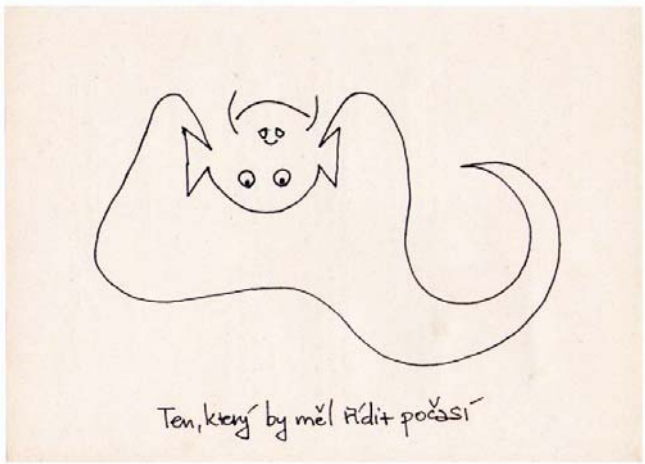


Haldy

Měsíc

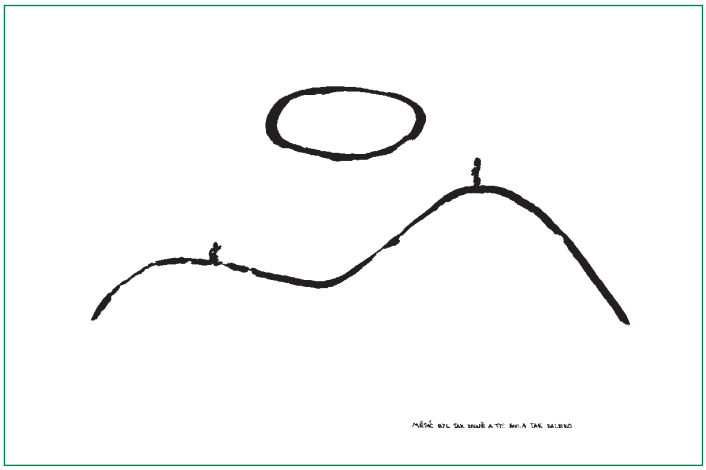

Les běsů

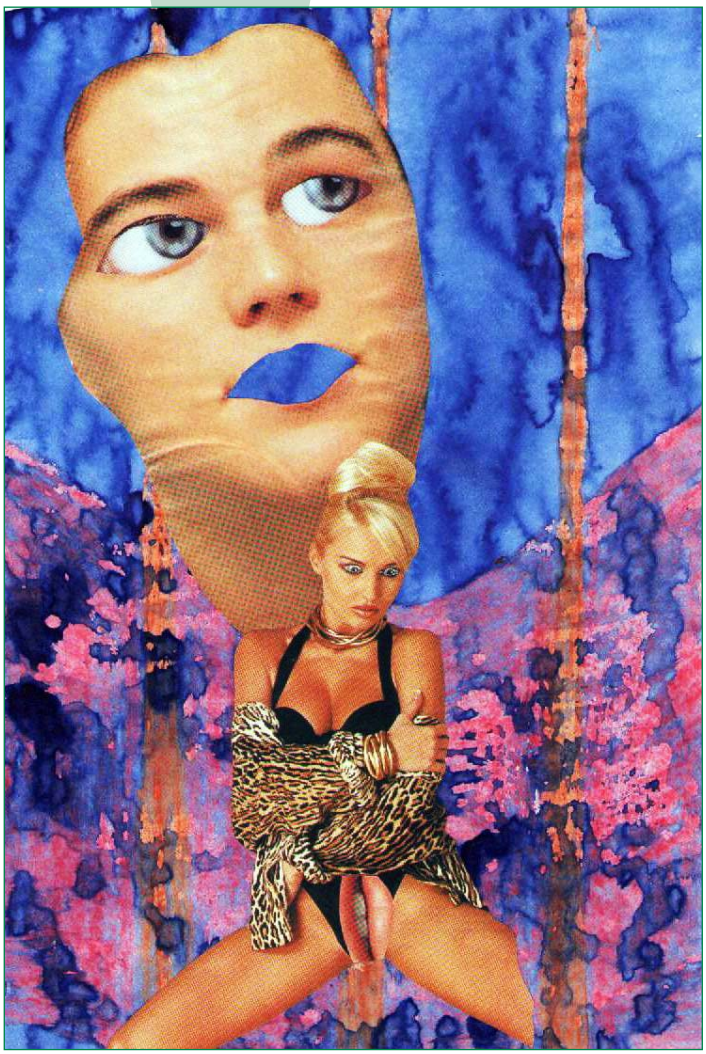

Náročný den

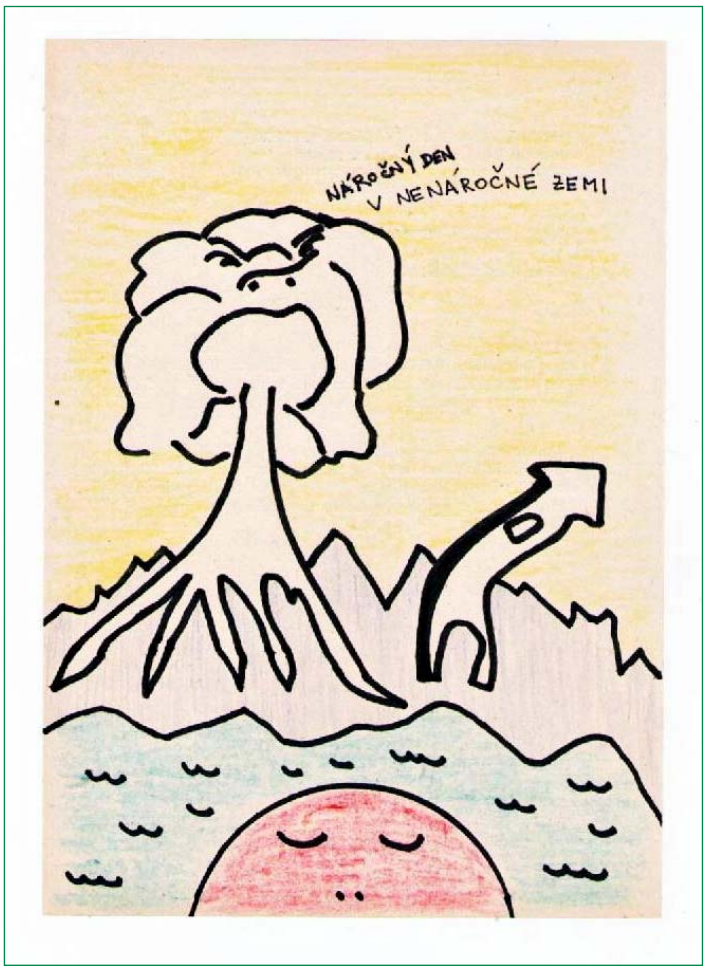

Razítko

Setkání s vílou

Radovesice 3

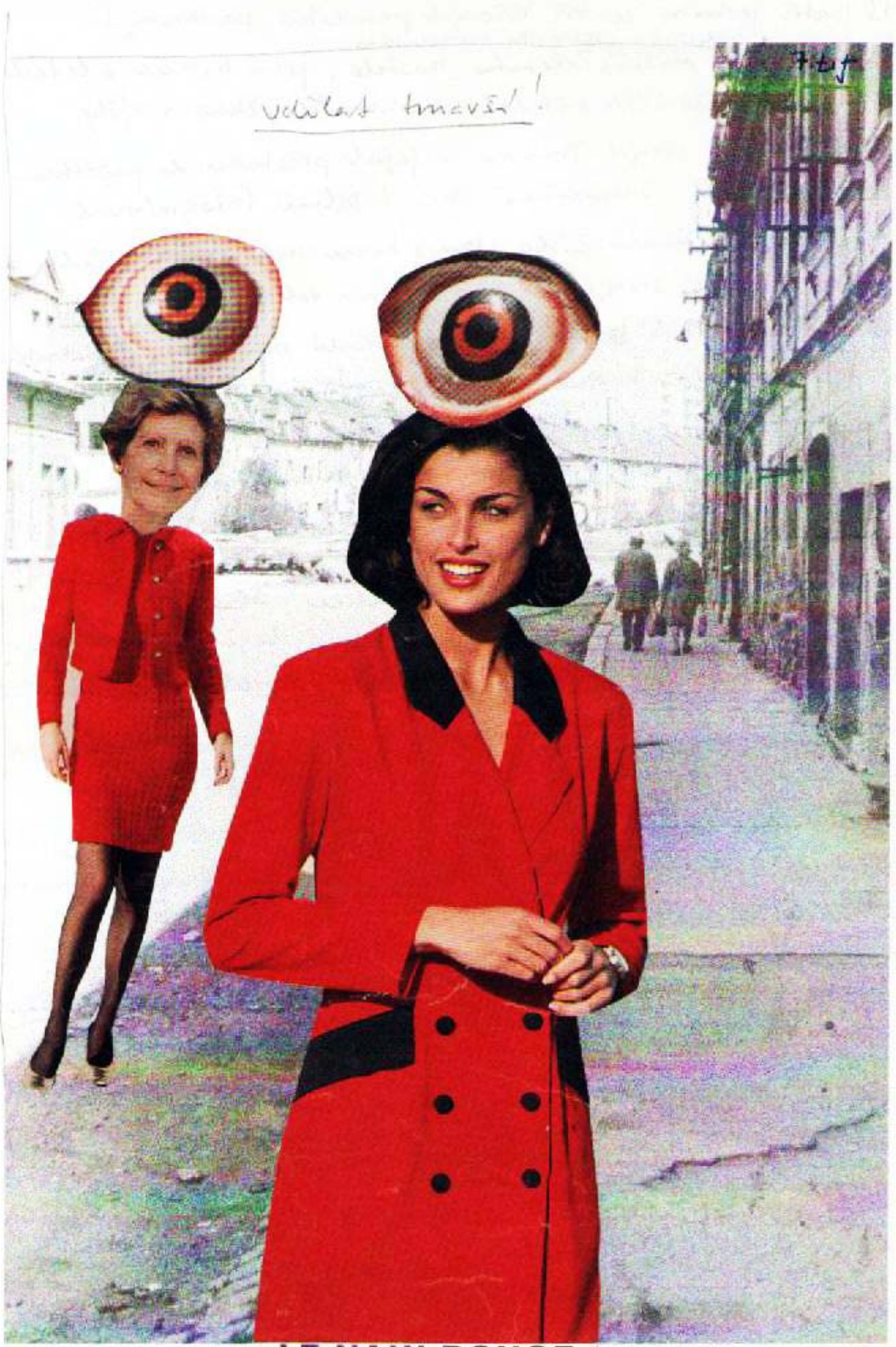


Le nain rouge

10 dkg ssjov²ch granulφ, 1/4 l ssjovθ omßΦky, 1 Ptemle, 2 cibule, 1 brambor, 20 dkg hrubθ mouky, 2 vejce, mßslo, s·l, petrPtelka, olej

Pracovnφ postup:

Granule p°elijeme ssjovou omßΦkou a 2 dl va°φcφ vody. Nechßme odle promφchßme s v mlθce namoΦenou a vymaΦkanou Ptemlφ, nasekanou cibul petrPtelkou. Brambory nastrouhßme, osolφme, p°idßme mouku a vejce a Rozvßlφme, nakrßjφme na Φtverce. Na kaPtd² dßme smœs, p°eloPtφme a d va°φme v osolenθ vodœ asi 5 min.

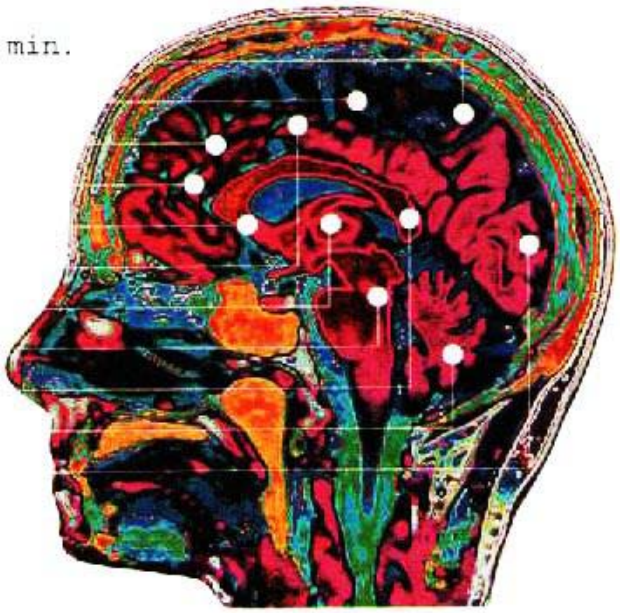

Obsah

Mozeφek z ovesn²ch vloΦek

Suroviny:

120 g ovesn²ch vloΦek, 2 lPtφce oleje, 1 vœtÜφ cibule, s·l, 4 vejce

Pracovnφ postup:

VloΦky zalijeme studenou vodou, aby byly zakrytθ, a nechθme 2 hodi na drobno nakrßjenou cibuli, p°idßne vloΦky i se zbylou tekutinou Potom zalijeme osolen²mi vejci a mφchßme do zhoustnutφ. PodßvßmeP brambory nebo chlebem a zeleninov²mi salßty.

Obsah

Reflexivno

# Literární památky epochy velkomoravské

Pravil-li klasik, že *nahé jsou národy* bez knih, máš někdy pocit, že s těmi knihami – totiž v těch knihách – bývají ovšem ještě více obnaženy, ano obnažovány, neboť svůj text píši v době právě předvánoční a reklamy (nejen v pražském metru) mne přesvědčují, že právě ten či onen titul dozajista mám zakoupit sobě nebo drahé choti, poněvadž jde až na dřeň citů velmi intimních.

Někde v koutcích knihkupeckých výkladů cudně se však krčí méně křiklavé sdělení, že totiž jedno z významných pražských nakladatelství slaví již osmdesáte let své existence. Přestože mohlo by odejíti do důchodu věru zaslouženého, nepřestává býti ani ve věku kmetském inspirujícím a plodným. Akorát, pokud nám poslední ze slov předchozí věty s sebou přináší tolikéž konotací erotických, musíme tyto přetaviti v rovinu synovství duchovního. Tož tak: když dřeň a obnažování, tedy se vším všudy – a nahá duše vypadá někdy hůře jindy svůdněji, než odkryté ohanbí. A pokud už nahota, nikdy pro ni samu, ale pro poznání jejího nositele – i věcí, motivace a způsobu, jimiž – a proč – lze tuto zakrýti. Těch osmdesát let slaví totiž nakladatelství Vyšehrad.

A jednou z *novinek*, jež zchystalo pro letošní předvánoční trh, je celkově už třetí vydání knihy, z níž bylo medle citováno, knihy poprvé uchvacující oči čtenářů *krásou tak starou a přece…* v roce 1966, Josefem Vašicou (1884–1968) editovaných, komentovaných a přeložených *Literárních památek epochy velkomoravské*.

Kterýmžto sdělením zdánlivě nyní předstupuji před národ čtoucích (ještě) co pitomec úplný a dokonalý, neb jaká že novinka – bylo-li něco vydáno už potřetí – a navíc, probůh, texty v knize obsažené nelze snad považovati ani za kopuleté, kdyžtě je přece obecně známo, že staroslověnské tvorba literní končí na Velké Moravě s vyhnáním Metodějových učedníků někdy v zimě na přelomu let 885 a 886.

Obávám se, milý čtenáři, že tak snadné to míti nebudeš, tak snadné to míti nebudeme. Shodneme se asi na tom, že doba od prvního vydání knihy byla dosti dlouhou na to, aby bylo potřebí zkoumaní pramenů našeho raného středověku doplniti nálezy novými (kterých ale bylo pořídku a k nimž dochází mimo sídelní oblast velkomoravskou, například ve svatokateřinském klášteře na Sinaji), novými interpretacemi Vašicou již přeložených textů (založenými na novém čtení míst hůře srozumitelných), pokusy o přesnější určení autorství nebo data vzniku (většina novějších badatelů klade vznik Kyjevských listů na sám konec devátého nebo raný počátek desátého věku – což by prakticky vylučovalo vznik staroslověnsky / hlaholicí psaného rukopisu v prostorách Velké Moravy a kladlo jej až do raných přemyslovských Čech; nabízí se však i metodologicky podnětná otázka, zdali byli Metodějovi učedníci po smrti *apoštola Slovanů* vyhnáni všichni a zdali zde tedy po úmrtí Svatoplukově / za Mojmíra II. nebylo možno – například za pomoci i některých navrátivších se – alespoň kuse restituovati původní stav?), pokusy o nový překlad opusů Vašicou již přeložených (Kučerův přece jen – z pohledu *současné* literatury – umělečtější převod Proglasu; doplněný např. Turčányho studií o teologických významech hlaholských grafémů) či novějšími nálezy archeologickými, které zase jinak zhmotňují a vykládají slovo zdánlivě nehmotné (velkomoravská rotunda kopčanská nás ještě

k takovému hledání nevybídla, nález trikonchy /o níž nikde není zmínky v staročeských kronikách/ byzantského typu na staroslavném Vyšehradě nutí nás však přemýšleti, zdali ono soužití kultury / vzdělanosti slovanské a latinské nebylo delší a více rovnoprávné, než za jaké jsme si uvykli je pokládat). Vítáme tedy další komentující a vysvětlující doprovod z pera Zoe Hauptové a především našeho čelného byzantologa Vladimíra Vavřínka; který však nic neubírá z významu tvůrčího počinu Vašicova.

Tvůrčího také proto, že v něm jde zejména o to, abychom byli osloveni krásou a důsažností již několikráte zde zmíněného slova. Slova vznikajícího před více než tisíci lety – a přece znějícího stále aktuálně. Přestože nemyslím jen na citovaný již Proglas, začnu u něj (jako i on stojí v počátcích naší literatury): doplňme a rozšiřme jen potřebu šířiti nauky biblické jazykem lidu srozumitelným vůbec o nutnost zaobírati se *národními* kulturními kořeny a tradicemi, spatřovat přítomnost národní society v kultuře živé a žité, pokud jako národ nechceme zůstat nahými / bezbrannými před pádem do *jámy pamětnice*. Vždyť – použijme příkladu dějinného – Řekové i Římané zůstavají pro nás živými zejména pro to, co *vytvořili* (a co jsme si od nich vzali i my). A Židé procházejí dějinnými strážněmi živi jako *národ Slova*. O raně středověkých Prusích víme ale toliko, co po nich zanechali – o nich pravili druzí.

Našemu sebevědomí nemůže přece býti na škodu, jestliže si uvědomíme – například také nad Životy (Konstantinovým a Metodějovým), jak kvalitní – přestože věru nemnohé – texty stojí na samém prahu v Čechách a na Moravě psané literatury. A že jsme se věru rychle (byťsi s cizí pomocí; silami však vlastními) dokázali velmi rychle zařadit mezi národy kulturní.

Takové, které věru že zvažují, zda, jak, proč a co čísti. A to nejen před knihkupeckými výklady a nad plakáty v metru. A vůbec už nikoli jen o Vánocích. „Náčelník shromáždil všechny dívky našeho města a řekl mi: Vyber si z nich, kterou chceš za ženu a pomocnici věkem ti rovnou. Já jsem se na všechny podíval a prohlédl si je a uviděl jsem jednu krásnější než všechny ostatní, její tvář se skvěla a byla ozdobena hojně zlatými šperky a perlami a všelikou nádherou. Jméno její bylo Sofia, to jest moudrost. Tu jsem si vyvolil.“ – praví podle legendy o nalezení cesty i cíle svého života svatý Konstantin / Cyril.

**Ivo Harák**

*Josef Vašica: Literární památky epochy velkomoravské, Vyšehrad, Praha 2014, 3. vydání, náklad neuveden, 370 stran, cena 348,- Kč*

Tvůrčího také proto, že v něm jde zejména o to, abychom byli osloveni krásou a důsažností již několikráte zde zmíněného slova. Slova vznikajícího před více než tisíci lety – a přece znějícího stále aktuálně. Přestože nemyslím jen na citovaný již Proglas, začnu u něj (jako i on stojí v počátcích naší literatury): doplňme a rozšiřme jen potřebu šířiti nauky biblické jazykem lidu srozumitelným vůbec o nutnost zaobírati se národními kulturními kořeny a tradicemi, spatřovat přítomnost národní society v kultuře živé a žité, pokud jako národ nechceme zůstat nahými / bezbrannými před pádem do jámy pamětnice. Vždyť – použijme příkladu dějinného – Řekové i Římané zůstavají pro nás živými zejména pro to, co vytvořili (a co jsme si od nich vzali i my). A Židé procházejí dějinnými strážněmi živi jako národ Slova.

Reflexivno

# Příběh a důkazy pravdivosti – protřepat, nemíchat

Samuel Titěra

## Anorganické minerály

Mám stále silný zážitek z návštěvy ve vitariánské restauraci. Měl jsem tu čest setkat se ve vybrané společnosti přímo s jejími majiteli a ochutnat něco z domácí produkce. Restaurace je nesmírně příjemná. Obsluha usměvavá a zdvořilá. To, co jsem vypil a snědl, bylo krásně naservírované a velice chutné. Majitelé jsou sympatičtí a hned po pár slovech jim uvěříte, že se do propagace „raw food“ pouští z upřímného přesvědčení, že jim i ostatním lidem tento typ stravování dělá dobře na těle i na duchu.

Pak ale majitelka začala vysvětlovat, proč že to všechno tak funguje. A bez pardónu se do toho úplně zamotala. Začala zmiňovat aktivitu enzymů, překyselování organismu, škodlivé soli a mnoho dalších „odborných záležitostí“. Nejsem fyzik, chemik ani biolog, ale to, co si pamatuju ze střední školy, bylo s jejím povídáním v přímém rozporu. Hádat jsem se nechtěl a nemusel, ale při zmínce o tom, že při zahřátí filtrované vody nad 65 stupňů se minerály v ní obsažené stávají anorganickými, jsem málem vyprskl smíchy. Minerály jsou anorganické odjakživa, jaksi z definice (jelikož nejde o sloučeniny obsahující více atomů uhlíku).

Měl jsem trochu podezření, že se tu na pozadí spletlo anglické „organic“ (= přírodní, bio) a české „organický“ (= uhlíkatá sloučenina). Místo smíchu ale jsem zbystřil. Bylo mi totiž najednou líto, že se vůbec musí tato milá dáma pouštět na pole chemie a fyziky. Proč nemohlo její povídání obsahovat příběh o tom, jak člověk sveden čímsi kdysi dávno udělal chybu, když začal jídlo tepelně upravovat, pak se přestal při práci hýbat, od té doby mu leccos v životě nefunguje a on i jeho potomci zbytečně trpí? Mohla by to být krásná legenda, při které bychom se ztotožnili s hlavním hrdinou, dojali se, zamysleli sami nad sebou – a třeba pod vlivem toho povídání změnili něco ze svých životních návyků. Žel místo toho zaznělo cosi nesmyslného a snadno napadnutelného.

## To má sílu

Takové rozpory doprovázejí i homeopatii a podobné léčitelské přístupy. Možná znáte parodickou scénku o homeopatické pohotovosti: That Mitchell and Webb Look: Homeopathic A&E (http://www.youtube.com/watch?v=HMGIbOGu8q0). Má výborný závěr v baru u piva, ale detaily neprozradím. Končí uznalým pokýváním hlavou „Mmmm, strong stuff!“

Jsou na světě věci, které zřejmě mají svoji sílu. Zdá se pravděpodobné, že někdy (poměrně často) fungují. Mnozí lidé oprávněně věnují svůj život zkoumání toho, jak fungují. Co je jádrem tohoto funkčního principu? Jaké chemické či fyzikální procesy ho způsobují? Nedáme si pokoj. Stokrát se mýlíme, ně-

kdy na omylu trváme. Ale dostáváme se i do nečekaných hloubek a objevujeme chemické procesy a toky mikroproudů. Bojujeme o poctivost a prokazatelnost, nastavujeme principy seriózní vědecké práce. Měříme, srovnáváme, provádíme slepé testy a opakovatelné experimenty. Cesta za poznáním je tehdy namáhavá, ale čestná.

A pak přijde někdo, kdo má své ambice poskládané trochu jinak. Nejde mu v první řadě o poznání, o zkoumání elementárních přírodních pochodů a souvislostí. Nemá potřebu odhalit nevyvratitelné „Proč?“ a zobecnit ho. Má cit pro lidi, pro jednotlivého člověka. Chce léčit, chce uzdravovat. Dívá se na svět trochu jako dítě, místo příčin a následků vidí paralely a podobnosti. Neordinuje prokázané chemické substance, používá bylinky, bláto nebo těsto (nebo namíchá něco ještě obskurnějšího). Neřeže, jen vkládá ruce, zvedá z postele. Nepíše recepty, poslouchá a vypráví příběhy. Nesvolává konsilia, sám s autoritou rozkazuje: dělej to a to. Nestuduje cizojazyčnou literaturu, modlí se. Svědectví tvrdí, že mu to funguje. Že opravdu léčí, uzdravuje.

A my všichni, kteří usilujeme o objektivitu, vědeckou poctivost, prokazatelnost, exaktní popisy a postupy, máme zlost. Kritickým zrakem vidíme, že by mohl být značný rozdíl mezi tím, co skutečně zabírá (třeba způsob komunikace léčitele s nemocným), a tím, čemu se ten účinek připisuje (třeba síla měsíční fáze v kombinaci s tvarem kořene byliny, frekvence vydávané lidskou rukou, nebo molekulární interakce mezi léčebnou látkou a receptory). Vidíme také momenty, při kterých „alternativní“ přístup vyloženě škodí – když třeba rodiče zvyklí na extrémní dietu nedávají malým dětem v potravě dostatek bílkovin. Zlobíme se a požadujeme důkazy, v horším případě ze vzteku útočíme a je pak těžké najít nějakou cestu ke vzájemnému obohacení.

Poznámka skoro pod čarou: všimněte si, že Ježíš ve starých příbězích nikdy nepřičítá uzdravení použitým trikům nebo substancím. Pokud komentuje, mluví o víře. Většinou však autoritativně mlčí nebo mlčení i nakazuje. Jak moc by s tímhle přístupem uspěl dnes u nás?

## Rodokmen jako měřítko

Když mi sympatická majitelka restaurace vykládala o denaturaci minerálů, napadlo mě: "to jednoduše není pravda“. Ale znamená to, že je nepravdivé všechno, co s manželem dělají a podnikají? A je-li to nepravdivé, je to zároveň špatné? Tenhle problém s pravdivostí bych někdy rád rozlouskl. Protože v oné restauraci dělají skvělé jídlo. Náramně dobře se starají o své hosty. Jsou zdraví a radostní. Je tu někde problém?

Když prý křesťanští misionáři překládali Nový zákon do jednoho afrického jazyka, místní lidé přijímali jejich snahu shovívavě, ale vlažně. "Pěkné, ale co my s tím?" Pak však došlo na první kapitolu Lukášova evangelia (ta je málo známá, ještě před pastýři). Tam je sáhodlouze – a značně nezáživně – vypisován Ježíšův rodokmen. Ten a ten měl syna toho a toho a ten zas zplodil toho a onoho… Při Vánočních obřadech se v našich kostelích s jejím čtením setkáte jen velmi výjimečně. My si totiž pravděpodobně říkáme: „pěkné, ale co my s tím?“.

Naprosto nečekaně však právě tenhle okrajový oddíl vzbudil u Afričanů nadšení: „Aháá, tak ona je to pravda!“ – „Jak to myslíte, pravda? Samozřejmě, že je to pravda.“ – „No jo, to my jsme ale nevěděli, dokud jste nám nepřeříkali ten rodokmen!“ Ukázalo se totiž, že v jejich kultuře je důkazem pravdivosti příběhu právě možnost doložit původ hlavního hrdiny nejméně po pět generací.

Mám tuhle anekdotu z druhé ruky a možná trochu pletu detaily, ale i tak se mi moc líbí. Ukazuje na naprosto zásadní věc, kterou snadno přehlížíme: i pravdivost má totiž svá měřítka. Ale pozor, nejde mi teď o sémiotickou pravdivost nějakého výroku podle pravidel logiky. Pravdivost příběhu je mnohem zásadnější princip. Odpovídá totiž na životně důležitou otázku: „Mohu Ti věřit? Mohu se ve svém životě spolehnout na tvé svědectví?“

## Chce být lidstvo klamáno?

Nečastější zbraní proti ne-vědě a pseudo-vědě je požadavek nezávislého opakovatelného experimentu (tj. neuvěřím výsledkům vašeho pokusu, pokud si ho nebudu moci sám zopakovat) a slepých testů (tj. při zkoušení účinku si přidejte do vzorku kontrolní skupinu, na kterou – aniž by ji subjekt a nebo i analytik testu identifikoval – postup neaplikujete). Pochopitelná je i žádost o relevantní statistické výsledky, ukazující na účinnost toho a onoho postupu či preparátu.

Když to nejde nebo nevyjde, řekne vědec, že to, co tvrdíte, je buď neprokazatelné, nebo dokonce prokazatelně klamné. A tak je to v pořádku. Před klamem už nás

bránili mnozí géniové naší civilizace – od Platona až po Poppera. Klamy, bludy, scestí, opia lidstva a jiné drogy už známe, občas pojmenováváme, odsuzujeme, pereme se s nimi. Osvícenství začlo s válkou proti tmářství a pověrám a zdá se, že sice zvítězilo, ale bitva za bitvou zuří dál. Pořád je ve světě prostor pro boj za pocitvou vědu, proti lži a manipulaci.

Nejtužší je zápas tam, kde se dají vydělat velké peníze. Za věci, kterým lidé věří, jsou totiž ochotni hodně dát. A tu přichází na řadu podivný paradox: lidé často věří lidem, věcem a informacím, kterým by věřit neměli. Někdy věří víc léčitelům, kteří se jich dotknou nahřátým dřívkem a mluví tajemným tichým hlasem, než korektním, bíle opláštěným lékařům s přístoji, co dělají „ping“. A víc jim za svou důvěru zaplatí. Mnozí lidé víc věří novinám s velkými barevnými obrázky a stručnými senzačními nadpisy, než dlouhým chytrým odstavcům plným složitých vět v intelektuálních týdenících – a taky si jich víc kupují. Je také snažší věřit věcem, které se dají chápat doslovně či ikonicky, než interpretacím, které významy komplikují a relativizují.

Naše post-osvícenecká společenost na to zmatení a bloudění zkusila aplikovat chytrý lék: postupně jsme se naučili, že největší autoritou ve věci pravdivosti jsou přece vědci a věda. Většinou to nějak povědomě přijímáme. Víme ale také, jak snadné je získat laciný kredit, když začnete „američtí vědci zjistili“. Skutečná věda je totiž tak těžká věc, že je snadné ji předstírat, a leckdo to neprokoukne. Patří však k bontonu se na ni odkazovat. A tak si ji bereme do úst (a mysli) i při povídání o syrové stravě, domácím léčitelství a náboženství. Už si to vlastně bez ní nedovedeme představit.

## Tak jak je to s tou pravdivostí?

Pokud jde o pravdu, zůstává pořád kdesi mimo, někde nad tím. Je totiž podle mne pořád jen zápasem o to, jestli něčemu můžeme věřit. Tedy: jestli se na to můžeme spolehnout ve svém rozhodování a jednání. A také, kam to s námi povede, pokud věřit budeme. Celá léta jsem se vnitřně pral s výrokem Jana Husa: „Protož, věrný křesťane, hledaj pravdy, slyš pravdu, uč sě pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti“.

Výkladů toho, co přesně mistr Jan myslel tou pravdou/Pravdou, bude nepřeberně. Jedni ji budou vykládat fundamentalisticky, druzí možná zkusí relativizovat. Ti, co ji vezmou doslova, začnou druhé tlouct po hlavě citáty z Písma vytrženými z kontextu. A dostanou od nich zaslouženě po papule různými vědeckými, historickými a archeologickými důkazy toho, že mnohé věci v Bibli napsané nejsou ověřitelnými historickými fakty. Ale co není ověřitelným faktem, to přece „není pravda“, no ne?

Zásadní spor přitom zůstane v pozadí. Ani jednu, ani druhou stranu nepřestane pálit otázka: a na co se tedy mohu v životě spolehnout? Jenom na objektivně a plošně ověřitelné věci? Jenom na důkazy? Nemám věřit příběhům a pohádkám, které jsem slýchal v dětství? Mám se raději orientovat podle Evangelia a epištol svatého Pavla, nebo podle životopisu Steva Jobse a jiných self-made-manů? Nejsou to pořád jen báchorky, které ač věcně správné, jsou přinejmenším stejně pravdivé jako tisíciletími protříbené kapitoly z Nového zákona?

PS: Jestli toho ještě nemáte dost, doporučuji ke čtení Placebo ve Vesmíru (zejména závěr je pro mne podstatný – http://casopis.vesmir.cz/clanek/placebo) a ke shlédnutí Battling bad science (http://on.ted.com/Goldacre) a The magic of the placebo (http://www.ted.com/talks/eric_mead_the_magic_of_the_placebo).

A tu přichází na řadu podivný paradox: lidé často věří lidem, věcem a informacím, kterým by věřit neměli. Někdy věří víc léčitelům, kteří se jich dotknou nahřátým dřívkem a mluví tajemným tichým hlasem, než korektním, bíle opláštěným lékařům s přístoji, co dělají „ping“.

Reflexivno

# Německý komunismus

## Krása dneška, koncert 25. 11. 2014

Takto byl nazván zahajovací koncert již desátého ročníku Krásy dneška. Snad kvůli tomuto názvu byl koncert méně navštíven a chyběli zde i zástupci našich levicově orientovaných kulturních časopisů – ostatně je to jejich vizitka. Byť jména skladatelů Hanns Eisler, Kurt Weill a Paul Dessau mohou u starší generace spolu s názvem večera vyvolávat záporné konotace (a tudíž příliš nevybízet k návštěvě), kdo na koncert nešel, udělal chybu. Rozhodně se nejedná o špatné skladatele nebo o prospěcháře, kteří by psali jen lacinou, sociálně kritickou či podbízivou hudbu (ač k ní v určité době inklinovali, především pak Weill a Eisler). Avšak žádná skladba na koncertě 25. 11. neodpovídala představě, kterou by mohl vyvolávat jeho název.

První skladba v pořadí Concertino pro sólové housle, flétnu, klarinet a lesní roh P. Dessaua z roku 1924 navazuje na pozdně romantickou tradici německých skladatelů. Kratičký jednovětý Smyčcový kvartet č. 4 z roku 1948 téhož autora zní téměř jako reminiscence na průkopníka evropské avantgardy Antona von Weberna. V Sonátě pro violoncello a klavír K. Weilla z roku 1920 jsou patrné vlivy jak pozdního německého romantismu, tak francouzského impresionismu. Part pro oba nástroje je velmi těžký a v něm prokázali interpretační jistotu a schopnost maximálně procítěného výrazu oba interpreti – violoncellista Lukáš Pospíšil a klavírista Martin Fila. Večer uzavřela expresivní Sonáta pro housle a klavír zvaná „Reisesonate“ z roku 1937 H. Eislera, kterou autor složil na útěku z Německa před národním socialismem.

Po celý večer přímo excelovala houslistka Marie Mátlová, která dokázala interpretovat díla s maximální expresivitou, ale v příslušných partiích rychle přecházela k lehké ironii či něžně vyznívající lyrice. Pořad bodře uváděl dramaturg a moderátor celého cyklu Petr Kofroň, jenž komentoval střety a peripetie levicově zaměřených skladatelů s tehdejšími ideologiemi a režimem s ironickým nadhledem. Host koncertu – historik Martin Jeřábek – připomněl historický kontext a osudová dobová i národnostní fakta, která ovlivnila životy všech tří skladatelů.

Cyklus Krása dneška bude dále pokračovat 16. 12. tématem Italský komunismus, v němž zazní hudba Luigiho Nona – představitele radikální poválečné italské avantgardy. Od komunismu si odpočneme 20. 1. 2015 skokem mezi americké průkopníky předválečné avantgardy, mezi nimiž figurují i dvě ženy: Johanna Beyer a Ruth Crawford Seeger – americký večer zahájí skladba Andělé dnes zapomenutého Carla Rugglese a uzavře jej 2. smyčcový kvartet pozapomenutého otce hudebních avantgard Charlese Ivese. 3. 3. se můžeme těšit na „Francouzské dada“ – koncert sestávající výhradně ze skladeb Erika Satie. Sovětské písně Isaaka Dunajevského „Mezi jazzem a Čajkovským“ zazní 31. 3. a sezónu uzavřou 26. 4. skladby architekta Iannise Xenakise v pořadu „Matematika a hudba“.

Petr Kofroň tedy připravil cyklus z velice různorodých součástí hudebních avantgard 20. století, které na našich koncertních pódiích prakticky (a nebo vůbec) nezaznívají. Tím cyklus Krása dneška vyniká a stává se tak jedinečným. Avšak názvy prvních dvou koncertů ukazují, jak je ošemetné zaškatulkovávat kvalitní individuální umělecké projevy pod různě zjednodušené ismy. To ovšem souvisí se svérázným humorem dramaturga a moderátora Krásy dneška, jenž sám o sobě tvrdí, že není blázen, nýbrž divadelník. Lapidární názvy reprezentující určitou ideologii však mohou zavádět a potenciální návštěvníky od koncertů poněkud odrazovat. Zvláště v dnešní době.

**Vít Zavadil**

# Legenda Ysbwriel

## Patrik Linhart

### Tristum Albion

To mi verdammt nikdo nemohl říct, že v líbezném Albionu a přilehlých koloniích je zakázáno kouřit úplně všude?! Dožít se toho Dylan Thomas, tak se snad – no, neuchlastá, ale nenapsal by ani řádek. Vědět to dřív, jistě bych nežádal o stipendium, raději bych ve Vídni vysypával popelníky. Ale jinak lovely, tuňákový toast za 1 libru v obchodě Vše za 1 libru! Mám tu pro sebe celý dům, kouřit musim venku, leda bych si předplatil tauzn liber za kuřácký dýchánek, a to se to holenku hezky píše, když se stmívá, vlhko táhne od potoka, houká soothsayer vulgo sýček a za potokem je hřbitov. Zdravím z cimry v Cymru!

### Let Easy Jet Praha–Londýn

Sedím na sedadle 8C. Sedím tedy u uličky, ale nevypadá to dobře. Pamatuji si, slova kapitána Boeingu 737: „Na to je jednoduchý pravidlo. Nikoho tam nepustit. I kdyby je tam podřezávali.“ (viz Záhada letu 370) Facilně řečeno do řídící kabiny mě nepustí. Popíšu vám nyní, jak vypadá situace. Na sedadle 8A (u okna) sedí matka s dvouletým dítětem na sedadle 8C, na sedadle 8D (naproti přes uličku) sedí matka s kojencem, na 8D tříleté dítě, na sedadle 7C sedí matka a řvoucí novorozeně. Právě se nade mnou naklonila letuška a řekla: „Nice boy.“ Potěšeně jsem opáčil: „Díky.“ Matka na 8D zapíná tablet a pouští dětem japonské anime. Ve snaze děti zaujmout se hlasitě hihňá. Později jí dojde, že dětem pouští erotické příběhy zvané hentai. Otec na 7B překračuje matku na 7C. Chystá se vzít draka na hajzl a tam se zhulit jak píča. Matka na 8A si podtrhává tužkou v knížce. Na chvilku otočí hřbet a já čtu název: MOHU ŽÍT 150 LET?

Téměř lituji, že letadlo hladce přistává.

### Gatwick, St. Pancras a Euston

Uklidnil jsem se už natolik, abych bez třesu hlasu a ruky popsal cestu vlakem. V prvním spoji, z letiště gatwického na nádraží svatopankrácké jsem s povděkem zaznamenal předměstí Croydon, kde vlak stál asi pět minut. Okamžitě se mi vybavil jeden z případů slavného Sherlocka Holmese - nebylo vyhnutí – v němž řešil záhadu balíčku s uříznutým ženským uchem, který přišel jisté neprovdané dámě do Croydonu. Poté amplion ve vlaku zahlásil cosi, z čehož jsem zachytil jen konec: „If you have any suspiction, please report it to the member of staff or policeman.“ Musel jsem se usmát. Na takovou chytrou interaktivní hru s asociacemi by České dráhy nikdy nepřipadly. Bleskurychle jsem vyskočil a měl jsem štěstí. „Mám podezření,“ oznámil jsem konduktérovi, „že odesilatelem balíčku byl lodní ste-

vard.“ Pak už to šlo samospádem, čímž se omlouvám lodní stevardům, kteří v té době pobývali v Londýně. A to zdaleka nebyl konec! U nádraží Euston jsem si koupil pixlu proslulého piva Forster, pýchu australského Melbourne. Už povrchní prohlídka však odhalila, že pivsona vyrábí ten vyblíz Heineken a co víc: s drzostí až příliš často vídanou uvádí, že zakladatelé pivovaru, pánové Ralph & William by si to tak přáli. Heineken vymrdává s pivem a já s ním přesto zacházím jako se šafránem, zatímco lifestylové magazíny informují své pološílené mrtvičnaté čtenáře, že ušlechtilou kávou, jedno zrnko za libru, se zbaví uhrů, pokud si tu sračku vylejou na držku. Má tohle nějakou pointu, nebo se to dozvíme až u Posledního soudu?!

## Veřejná skrýš

Jízda nad střechami Londýna je jako jízda nad střechami Londýna. Každý kousíček jakékoli střechy, ať rovné, vlnité, kosé či přímočaře kolmé je využitý pro všelijaké cestičky, kovová zábradlíčka a můstky, tajemné schůdky a podivné kumbálky, v nichž možná žijí lidé, kteří se v životě nedotkli země. Vše ideálně připraveno na akční honičku, střílečku či šukačku s právě takovou dívkou, kterou si drží na střeše šílený taťulín přezdívaný v Anglii Kominíček, ve středoevropském nemocnářství známý jako Antifritzel.

## In the Middle of Nowhere

Dům zjevený jako bílá ruka ve snu nedaleko Kadaně, vyšpulený zadek dívky močící u pešunku v Holešovicích, rozestavěná obří jehla v Londýně, čmelák za oknem vlaku při cestě do Libochovic – tisíce vjemů a rozkoší přináší pohled z okna při cestě vlakem. Jen ve Walesu, té fantasticky krásné krajině, neuvidíte při cestě vlakem ani píču. Občas kousek krajiny, vrcholky Snowdonie, osamělý kostel postavený na hrobech, ale jinak valíte zeleným peklem, soustavou temných tunelů upletených z náletů stromů, divokých keřů a trnitého plevelu. A uprostřed ničeho pan vlak náhle z reproduktoru oznámí, že ve stanici Y Drenewydd pokračuje zadní část soupravy do Amwythigu a přední do Aberystwyth. Mohli to oznámit už v Birminghamu, nebo označit vagóny, ale to né. Největší finesu tohoto nádražáckého špílce ovšem spatřuju ve faktu, že ve Shrewsbury, ještě přes rozdělením, vlak změní strany. Díky čemuž už není jasné, jestli přední vagón, který se nyní stal zadním, lze i nadále považovat za přední, neboť v okamžiku hlášení tomu tak bylo, anebo, že tu pakáž s bagáží budou honit sem a tam, a tedy je přední vagón už definitivně zadním vagónem, s čímž si člověk, který trať nezná, beztak nemůže být jistý. Trefil jsem to čirou náhodou a chlapík na nádraží, Julian, mi se smíchem řekl: „Takhle jsem čekal už na spoustu hostů, který měli peška a strávili noc na opačným konci zátoky.“

## Noční včela

Vyšel jsem kouřit do zahrady a do domu zatím vlétla včela, vzal jsem lístek s pokyny pro správce ohledně nočního osvětlení zahrady - Nikomu, ani milovníkům horrorů nedělá dobře dívat se do tmy, která je doslova taktilní, prastarý jalovec se tetelí, bříza se klepe jako osika... a pak to rezavé pouliční osvětlení zapomenuté mezi vysokými tisy, asi za viktoriánů zde vedla veřejná cesta, a i ty zapomenuté procházky mě děsí – zkrátka jsem lístkem podložil včelu a bryskně zvládnutou piruetou ji vzápětí vypustil do zahrady, která ani nůžky, natož pilku či cirkulárku zahradníka nespatřila po dobrých dvacet let. A dost, řekl jsem si, tady snad zešílím, a vyrazil jsem k moři. Hrubě jsem si pamatoval cestu autem se správcem, ale má zvovolná bohorovnost mě vedla na špatnou silnici, která ústila v kterési periferii, kde sídlili jen prodejce Hyundai, rada hrabství Ceredigion a McDonald. Tři teenageři právě přeskakovali stylově dřevěné brlení mekáče a se smíchem utíkali pryč. Nikdo je nehonil, nikdo se po nich neohlédl. Pro ně patrně zážitek nejméně do konce puberty. Teprve potom mi došlo, jak jsem zbloudilý. Třikrát jsem minul Hyundai, potom jsem bloumal v okrsku domků pro vyšší střední klasu. Měl šest slepých ulic a jen jeden jediný výlez a ten byl se slinou vzteku na vestě. Nadávaje nahlas jako Ostravák jsem došel do vesnice Llanbadarn Fawr – kde, byla hospoda, kterou jsme z večera míjeli. Skromně jsem pozdravil a dal si Kronenbourg, na další už mě pozval barman, která fandí Aston Ville jako já. Opravdu, jako já!

## Dopis Lucii

Araukárie moje, břízko moje ke mně nakloněná, duběnko, kručinko, tavolníčku, cypřišku, modřínku, topolenko, představ si, objevil jsem při hledání venkovního osvětlení záchod v přízemí. A pak jsem si četl Dylana Thomase, je to velký básník, v podstatě úplně geniální. A mnoho trpěl, hlavně druhého dne – přesně jako já.

V roce 1949 byl v Praze a móc se divil, že všichni chlastají po bytech a vůbec s nim nejdou to pořádného pajzlu, jak to nazval.

A to je od něho – a ode mne – pro tebe:

Kéž si tě jednou stvořím ze souhlásek buků
a jednou z hlasu dubů, kéž z kořenů
trnitých krajů pár not vyženu,
kéž si tě jednou stvořím z řeči toků.

V Šrutově překladu jsem si dovolil změnit výraz hrabství na kraj – v souladu s překladem Tolkienova a hobitího "shire" jako Kraj,

i když shire lze chápat jako hrabství, vhodnější je "county". Šrut v poznámce taky říká, že jeho verse není zjista poslední, a volá po překladateli, který básně přeloží v duchu své generace. A tak sem do toho šáh v duchu naší hobitsko-elfo-skřetí generace.

## Do you like pictures? Snap, snap!

Požádal jsem jednu ženštinu, aby mě vyblejskla na útesu. Nešlo jí to a podala mi telefon se slovy: "To je asi nějakej polskej nebo ruskej výrobek." Povídám: "To je Samsung, pani, Jižní Korea, ten stál tolik, že byste za to dala týdenní gáži."

## První noc v hospodě v Llanbardan Fawr

Vešel jsem a slušně pozdravil: „Ddiwrnod da!“

Barman se na mě tázavě podíval: „Croeso! Ynganiad cywir.“

„Co?“

„Slušná výslovnost, povídám. Co si dáš? Odkud si?“

„Un cwrw. A víc neumim. Básník z Čech.“

„Tak to si tady dobře, já sem Tom. A práce barmana je pro mě taky něco jako poslání, a který si dáš? Tady to neni jako u vás, dva druhy piva a šlus.“

Pivo mi dodalo kuráž a začal jsem recitovat Dylana. To se prostě nelze vyhnout.

„Let me make you of the vowelled beeches,
some of the oaken voices, some of the roots
of many a thorny shire, tell you notes,
let me make you of the water’s speeches...
Let me tell you from the raven’s sin.“

Za úryvek básně Especially When the October Wind mi barman pozval na další dvě piva. S čímž jsem ve své raffinovanosti kalkuloval a nyní se při přepočtu na cenu českého býru cítím jako bych v jednom tahu vypil patnáct piv.

## Rockový klub Angel

Jejich hra se mi líbila, ale rokáč bez cigára je jako voják bez samopalu. Tak mě ta myšlenka rozčílila, že jsem musel odejít. Padl z toho na mě takový smutek. Sedím před hospodou Gogerddan a piju pivo, občas vyjde pár lidí zakouřit si. Prohodí pár slov a zase zmizí. Pamatuji si, že jedna z těch holek, Jenny, jak se mi představila, vlasy měla jakoby si je máchala ve friťáku, což tu není žádný punk, ale asi postoj britských žen od Londýna po Aberystwyth, tak ta Jenny řekla: „To co si viděl z Pen Dinas neni Irsko, ale mlha, vim to, sem Irka.“ Vzápětí zaplula do hospody, kde zarputile odpočítávala minuty do dalšího cigára. Je mi jasno v této věci, proč o tom stále mluvím. Žádná komunikace, jen torsa hovorů, žádné pevnější vztahy, jen nanicovaté kukandy do jiných světů. Díval jsem se z kopce na promenádu. Přímo proti novému hradu vlála větrem orvaná česká vlajka. „Ty také jsi cizinkou v této zemi?“ zeptal jsem se hlasitě, aby se i rackové ohlédli a přestali žebrat u dvoubradých dívek sandviče.

## Tajemství veřejných cest

Někdy mi trvá celý roky, než něco pochopím. Projel jsem během let Británii od Glasgow a Edinburghu po Ipswich a Penzance v Cornwallu, ale pokaždé to byla velká města nebo jsem byl pod kontrolou hostitelů. Ponechán sám sobě na venkově chodím po veřejných stezkách mezi políčky a pastvinami obehnanými ostnatým drátem. Některé jsou úzké a zarostlé tak, že takměř sleduji stopy užovek. Prodírám se pichlavými keři a porosty mahonů, tak nabušených, že milovníkům anglických Vánoc se o tom v Čechách může jen zdát. Ale jsou zde jiné keře, do kterých se zamotávám a kutálím se z kopce obklíčený trny z prašivé slitiny kovů. Bloudím jako krvavý přízrak cestami pro veřejnost mezi poli, ale každá končí trnkami zlovolného farmáře, který se zjevně bojí, že bych mu ty jeho ovce ojel. Ale já vím, že jsem na veřejné cestě, protože jinak by mi některý z těch smějících se pohledů zakletých v zeleni neprostupného křoví ustřelil palici. Kdybych byl v Čechách,

vzdám to, ale teď mám před sebou moře a marínu a kamenný most. V Čechách bych se vrátil, neboť, co je přede mnou je i za mnou, ale vidíte, tu to není. Najdu díru v plotě, najdu místo, kudy nestřežen smrtícími pohledy proniknu.

## Llais pwy o uffern?

Ráno mi volali ty psí hlavy ze spořitelny, že mi zablokovaly obě karty, protože dlužím na chytrý kartě, kterou jsem co správný blbec pořídil. Ale o to nic. Tady v chladném vánku u moře ten strašný svět v tom churavém údolí Čech vnímám s nadhledem. Odpoledne jsem si přečetl, jaké tlučhuby, včetně Vráti Ebra, pozvali na knižní veletrh do Havlíčkova Německého Brodu – poetické orátory druhého a třetího nálevu, modely s charismatem ?-samců – a mě zasejc vynechali. A to jsem se trochu rozčílil. Běsnil jsem až do soumraku, a pak jsem se po zralé úvaze rozhodl, že půjdu do domu v Nanteos a spřátelím se s duchy, když tě na mě za mořem kálí.

U stájí v posledních paprscích rudého slunce jsem si vzpomněl, proč jsou všechna okna i vchody zabité prkny. „Opravdu divný světla… neklidný koně… museli je přestěhovat… byla to černá ovce rodiny, i na ně…“ vybavilo se mi, co jsem o Slavičím proudu slyšel. A že jsem Mistr neklidu, ztuhl jsem hrůzou, i když byl úplný mír. Abych se odblokoval, myslel jsem na to, jak ve spořitelně přeskočím přepážku a celou tu kohortu postřílím, pak jsem si představil, že jsem v Aberystwyth právě vykradl místní poštu. Vise českého básníka vyslaného do Walesu a tam zatčeného pro vyloupení pošty mě rozesmála. Dvakrát třikrát jsem se hlasitě zachechtal a ozvěna to opakovala – ale jen jednou a krátce a byla to hrdelně vyražená slabika smíchu. Chcha! A rozhodně to neznělo jako pozvání na čaj. Mám za to, že termín obrátit se na smělý útěk je ve vojenské terminologii terminus technicus. Ale čí hlas to volá z pekla? V Nanteos jsem se potkal s vlastním strachem-hlasem úřednice z České spořitelny.

## I know a girl of free spirit

„Chlapi, toho Dickense si musíme přečíst, ten nám to dycky posere,“ řekl jsem Johnovi a Tomovi.

Hostinská postavila na bar tři piva. „Umíte vy tři křičet taky něco jinýho než fuck off a kurva?“

„Já sem byl na Kubě a tam…“ začal John.

„Ne, teď to nevzdáme,“ přerušil ho Tom a hodil do znalostního kvízu další libru.

Edgehill – první bitva občanské války.

Lloyd George – premiér za první světové.

„Ty teda naše dějiny válíš.“

Coronation Street – ve středu.

„Jo, to je tvoje parketa.“

Grand Prix – Isle of Man.

„To sem moh taky vědět.“

Při které směně otočil Steve Jones zápas proti Middlessexu v roce 96?

„To si dělaj prdel?!“

„Takovou věc nevíte, jo?“

„Dělej, tipuj!“

„Kurrrva!“ ujelo Tomovi.

„Fuck off,“ dodal jsem.

„A proč ty vlastně furt říkáš moje přítelkyně, když máš snubák?“

„Tome, proto, že říkat manželka mi přijde takový divný. Víš jak dlouho sem hledal takovou holku? Holku, která je –“

„– svobodnýho ducha,“ přitakal Tom a vyfoukl ze svého mikrocigára obláček.

## Potíže se slevenkou

„Holky vemte si některá slevenku, hele, Jenny, tři libry, když koupíš aspoň za čtyřicet.“

„Ti přeskočilo, to neprožeru ani za měsíc. A za co pudu do hospody, ty slevenko?“

„Kup si čtyři krabice ciderů po dvaceti.“

„Abych chlastala doma jako někdo?“

„Já nedělám v rybárně za těžký love jako někdo.“

„Ale tři libry sou dobrý.“

„Tak běžte nakupovat vobě společně a každá ušetříte libru pade.“

„To mě vychčij, dobrej nápad! Možná tě pozvu na gábl."

„U nás mi říkaj e-ko-no-me."

## Lekce velštiny v Cooper Pub

Vyslovit velské ll je prosté, jazyk za zuby v horním patře a pak už jen vítr, aby hvízdal za tebe. David Pritchard a Robert Lacey, dva zkušení velšotepci, na mě dohlíželi.

„Chll,"

„Ne, nesmíš se snažit vyslovit nějakou hlásku."

„Chš."

„Teď si blízko."

„Chlš"

„Trochu vzdáleně. Prostě nemysli na žádnej zvuk, kterej znáš."

„Kluci, to neni nějaká, něco proti Walesu, ale já mám prostě strašně krátkej jazyk."

Měl jsem to téměř v hubě, to divnou hlásku „ll". Zatracení a ničemní básníci Dafydd Pritchard a Robert Lacey, kéž by je klepaly české holky v hořčičných polích někde v remízkách u řeřichy.

## Obchod vzpomínkami

Prohlížel jsem odznáčky vlajek různých zemí v družném tichu zkřížené s dračí vlajkou. Byly tam různé vlajky, dokonce i portugalská. Ale žádnou z nich bych nevykousal. Skousl bych japonskou vlajku, ale přišlo mi to až příliš laciné. Wales a Japonsko, no a? – řekl by každý.

„Tak si kupte kombinaci vlajek Manu a Walesu," vybídl mě prodavač souvenirů. „Ta neurazí."

## Britské odéry

Odkudkoli si lze odnést cokoli. Jen prchavý výpar vůně ne. Francouzština má přebohatý slovník citoslovcí a onomatopií, díky čemuž jsou sto odlišit tak nepostřehnutelné zvuky jako šustění novin a listování knihou, odkapávání kohoutku a crkot vody z okapu krátce po dešti. Češtině by náramně prospěl slovník vůní, obdoba Váchalovy Mystiky čichu. Hleďte, jak chudičká je následující impresse: Jakmile vstoupím do domu, prostoupí mne typická britská vůně. Není patrně každému příjemná a ve svých nejsilnějších okamžicích připomoná zápach zteřelých novin, zimních kabátů, které skladujete pod postelí, octa a rozsypaného čaje, který byl na v pytlíku ještě, než se váš dědeček narodil. Snad je ta britská vůně tak nezaměnitelná a pronikavá proto, že je tísněna mořskými větry, nadto na ostrově, kde se nevětralo už přes tisíc let, a měla tak sdostatek času vyvinout se v takřka žijící svébytnou entitu. Snad to tak zůstane. Je příznačné totiž, že jedno z hlavních měst transglobálního vesmíru, Londýn, nemile zapáchá ohavnými výpary z polívek všech národů, včetně toho našeho.

## Podivné tváře v knihovně

Před pár lety se prý ve velšské národní knihovně odehrál jakýsi incident ikonoklastického ražení a od té doby tam vládne ochranka. Nakládají se čtenáři slušně, ale jsou nekompromisní. Musel jsem do schránky dát i sumku, kterou nosím místo pásku, takže jsem si jednou rukou musel přidržovat kalhoty. Ve studovně jsem měl ještě větší sklizeň opovržlivých pohledů než obvykle. Co jim na mě přijde tak nepatřičného netuším, ale zcela jasně vím, co je divného na nich. Ti tu nesedí jen tak. Není přece možné, aby v tak sterilním prostředí – studovna je opravdu studená a knihy jsou jen na jedné straně, za to je tam spousta dlouhých lavic s počítači – a za totální absence zvuků a pachů, mohli studovat či dokonce něco vyzkoumat. A třeba je zmínit i to, že za tři hodiny, co jsem tam seděl a pozoroval je, se ani jeden nezvedl na rauchpauzu, natož aby pích pixlu. Podle mého to jsou misomusové, mormoni, tupolebci nebo ještě něco horšího, a svou urputnou, doslova prizornou přítomností brání skutečným vědcům a scholastikům v jejich objevech.

## Představení v soumraku

Na západě se objevil zlatý pruh světla, náhle se povytáhl a roztáhl jakoby v očekávání

příchodu jakési merveilleuxní bytosti. Po nábřeží přeběhla Britka s červenými tvářemi a v růžovém tričku, které se nadouvalo pod poryvy větru. A tu jsem si jich všiml. Seděli v zaparkovaných autech všech možných typů, od mini po dodávky. Nevykazovali téměř žádný pohyb s výjimkou neustálého debužírování a popíjení. Jejich pohledy však fixovaly zapadající slunce. Na mžik se mi zdálo, že chtějí rozlousknout ten rébus, proč slunce někdy zapadá a jindy vychází. Ale jejich vybavení je odhalilo. Byly to lovci soumraku. Sedl jsem si na lavičku a otevřel si prvního Somersbyho. Mlha zvolna zakrývala slunce. Občas vyšlehl jen osamělý paprsek, ale na představení v soumraku to bylo málo. Lovci to vzdávali jeden po druhém a ve mně se rozlévala panika. Už jsme tam byli jen dvě auta a já a poslední Somersby. Vše se stalo, ale skryté v mlze.

## Dokonalý joger

Chlap v kratičkých trenýrkách se zarputilým výrazem rychtoval muziku do sluchátek, pak mu z očí explodovali Rammsteini nebo Aguilera a on neněžně pokynulé své maličké šikmoočce, aby ho následovala. Nejdřív šlapali jen proti větru, na to se dali do neuvěřitelně pomalého, ale pedantsky důsledného běhu. Najednou se to stalo. Ona, čubka neposlušná, běžela po nábřeží, on jí svižným gestem levého ukazováčku převelel k nádraží, ona zavrtěla hlavou a on, hromský chlap, si odklusl a levačkou ji přetáhl do své dráhy.

## Poslední trip s hnědou omáčkou

Mám-li věřit mystikům, že slova jadrně ve snu vyřčená mají božský původ, či přinejmenším božský půvab, co si myslet o posledním snu ve Walesu. Probudil jsem se a z huby mi tekly provazy slin. Z posledního snu jsem si jasně zapamatoval dokola opakovaná slova vyříkávaná s magicky přiteplalým přízvukem: Fay bottle, fairy bottle... uncanny. Fay bottle, fairy bottle... uncanny. Navzdory tomu jsem se mrštně vztyčil na lůžku a uvědomil jsem si, že dnes odjíždím. A v Británii odjíždět není jen tak, je to – ano, to je to slovo – uncanny.

Pokud máte pocit, že máte pocit v tom duchu, že na vás britské dráhy serou, že lady Margaret T. je málo domrdala (její proslavené antipatie k železnici by se dnes staly její noční můrou), tak vězte, že jet vlakem jakési slavné firmy na desky Virgin a připadat si ve druhé třídě jako v dobytčáku je furt dobrý, furt jste jako člověk. Hodina šikany na letišti Gat-witch a zjevně i Hate-row vám dokáže, že vaše lidská důstojnost se nevejde ani pod čepici arabského mamrda, který z Británie, této velkozemě čúráků, kterou jsem kdysi miloval, pašuje zjevně předražená cíga v domnění, že má ve štrozoku dost silnou drogu. A zatímco mi ty buzny na letišti Gatwick dne 30. září zabavili dvě bottle proslavené britské brown sause, tak jim pod nosem s podnosem, kde jsem vyskládal mobil, pásek, nože a skládací nůž na houby, prošel ten skládací nůž. Prostě projel tou jejich mrdkou a na druhé straně jsem si ho vzal s šel jsem do letadla. Zažil jsem buzeraci i v Paříži, smyslem buzerace Britů je zjevně urazit brutálně lidskou důstojnost, padni komu padni, aby se nikdo z této země vyjet nebo se do ní dostat, neodvážil. Nechali však projít sítem chlapa s nožem, kterému zabavili dost k nasrání. Ale já se do té země, která dělá fámula jiné ještě fašounštější předposrané zemi, vracet nebudu, je to sice národ skvělých lidí a skvělých Velšanů, ale ostnaté dráty jejich polí na každém kopci, u každé řeky mi říkají, že hra na OSVĚTIM neskončí dobře.

Probudil jsem se a z huby mi tekly provazy slin. Z posledního snu jsem si jasně zapamatoval dokola opakovaná slova vyříkávaná s magicky přiteplalým přízvukem: Fay bottle, fairy bottle... uncanny. Fay bottle, fairy bottle... uncanny. Navzdory tomu jsem se mrštně vztyčil na lůžku a uvědomil jsem si, že dnes odjíždím. A v Británii odjíždět není jen tak, je to – ano, to je to slovo – uncanny.

Cestovno

# Mexico 2007

Pepa Čečil

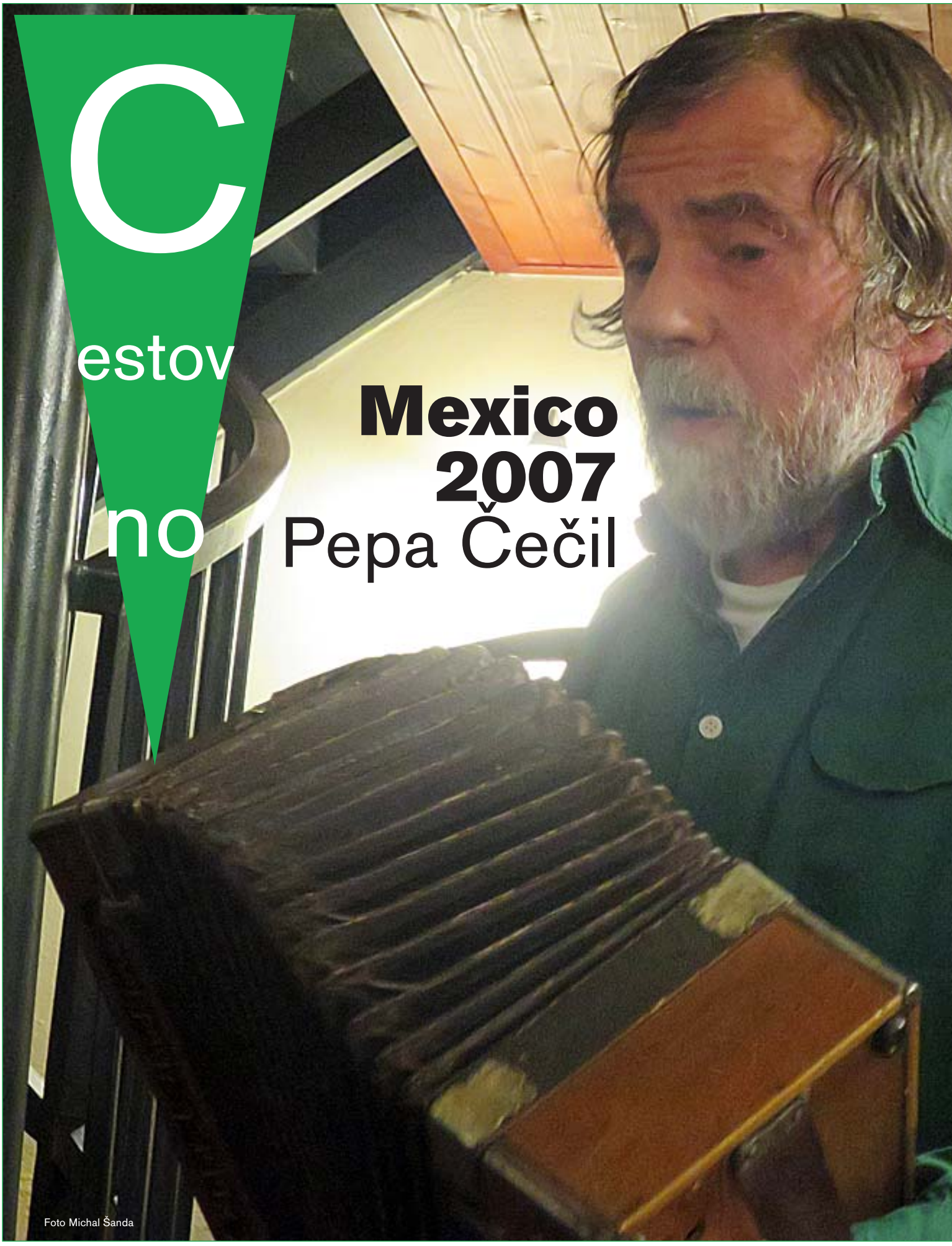

Foto Michal Šanda

Vmóři jsem byl asi o 30 metrů dál než ostatní a bylo mi tam asi po prsa. Narážely do mě tak metrové vlny, když tu náhle se za mnou ozvalo něco, jako když si odfoukne slon nebo tlakový hrnec. Nejdřív mi napadlo, že to je ňáký zvuk z lodě, ale žádnou jsem neviděl. Taky mě napadlo, že mi nepozorovaně obeplul někdo z naší partičky a dělá si ze mě prdel. Ale to už se to ozvalo znovu a já jsem uviděl, jak se vynořilo veliké tělo s hřbetní ploutví. Pěkně jsem se vyděsil, ale okamžitě uklidnil, protože ploutev, kterou jsem viděl, nebyla vůbec ploutev žraločí, i když jsem žraloka ve skutečnosti nikdy neviděl. Pochopil jsem, že to je mládě velryby, nejspíš Plejtvákovce šedého, jak jsem se dočetl v průvodci. I když jsem viděl jenom ploutev a část hřbetu, myslím, že to mládě mohlo být 4 až 5 metrů dlouhé a plavalo si asi tak 5 metrů ode mě. Nejspíš bylo zvědavé, co se mu to tam plácá za tvora, v jeho výsostných vodách. Já jsem začal jako blázen křičet na své přátele, ale ti mě v hukotu a řevu vln nemohli slyšet, ale viděli, když to vlna dovolila, jak na ně mávám. Někteří ploutev viděli, ale kousek od nás byli jacísi potápěči a tak si mysleli, že to ten velrybí efekt dělají oni, ale nějaký Mexičan jí viděl též, i když ne tak zblízka jako já, mával a křičel taky. A tak si kolem mě plavala, vynořovala se a zase se potápěla a vždycky, když se vynořila, tak si odfrkla. Jindra situaci vyhodnotil a to, že jsem narazil na žraloka a že je se mnou ÁMEN a nejkratší cestou pelášil z vody ven. Možná, že jsem jí vylekal, jak jsem tam řval jako blázen. Možná že jsem si sní mohl pohrát, kdybych nezpanikařil. Přeci jenom to byla situace, na kterou jsem nebyl připravenej a byl to pro mě docela šok ale krásnej zážitek.

Stalo se 9. září 2007 ENSENADA – mexického času.

Pobočník Jindra si neustále stěžuje na svého náčelníka Gringa, že chrápe. Povídám, že to nemůže být pravda, protože spím za tou zdí a za tou zdí slyším téměř každé jejich slovo, protože mám lehké spaní, určitě bych o ňákém chrápání za zdí věděl. Povídám, to tadyhle David, to je pašák, ten si v noci prdne a venku se rozštěkaj psi. A protože mám to lehké spaní, připadá mi těmi svými nočními zvuky, že mi jaksi projevuje důvěru. Chrápání, funění, mlaskání, prdění, chrochtání, to jsou zvuky, které od tohoto jinak ušlechtilého člověka musím snášet. Zvuky, o kterých on si nejspíš myslí, že mi dělají dobře, a nejen že mi projevuje svojí důvěru, ale prokazuje mi také čest.

Naštěstí nás mají stěhovat, kde má mít každý svůj pokoj. Mimo jiné mi David gesty, výrazy a vůbec projevem, připomíná zpěváka Karla Černocha. Akorát, že nezpívá. Nejspíš je dobře, že není obdarován touto schopností, protože by nejspíš rozšířil svůj noční repertoár, a přitom byl přesvědčenej, že mi poskytuje něco, co není každému dopřáno.

Stěhování mě částečně zklamalo, protože nemáme každý svůj pokoj a já bydlím stále s Davidem. Je to sice na místní poměry docela nóbl hotel, kterej má velice hlučnou klimatizaci, ale pro mě je velikým přínosem, kterej mě zbaví strašidelných nočních zvuků Davida.

Do Mexicali jsme přiletěli docela v pořádku. Ale po dvacetišesti hodinovém tříletadlovém cestování úplně rozlámaní a unavení nadoraz. Pořádnou ťafku jsme dostali už při vystoupení z letadla. O horku, které nás přivítalo, jsme si mysleli, že pochází z motorů letadla. Byl to veliký omyl, protože od chvíle, kdy jsme z letadla vystoupili, nás 40 až 50 stupňová horka ani v noci neopustila.

Další nepříjemné překvapení na mě čekalo v letištní hale, kde mi za košili skočila kobylka a tak jsem si říkal „potěš Bůh, to nám to pěkně začíná“ a vůbec jsem se nemýlil.

Musím též představit celou naší společnost jíž velel iniciátor celé akce, kterému se říká Gringo, ale též koordinátor. Další člen

naší mise je pobočník koordinátora, hroznej popleta Jindra. Dalšími členy jsou David, Benjamin, Jáchym a já, Pepíno, což ve španělštině znamená okurka, a samozřejmě moje věrná společnice Fňukna. Čekáme ještě na přílet dvou děvčat, Vlasty a Madly. Včera ve čtvrtek jsme se zúčastnili seance proti zemětřesení. Dneska se výrazně ochladilo, takže je asi 23 stupňů. Šofér nás vozil po městě a cestou jsme viděli třeba kaktus, kterej byl umělej a byl zbudovanej jako pomník. Z jakého důvodu a jaký význam má tato pamětihodnost splňovat, musím ještě zjistit. Vrzání na fňuknu mě moc nebaví, tak jsem se dal do vyřezávání loutky, jako většina z nás. Nejdřív jsem chtěl vytvořit nasraného žida, víc se to ale podobalo nasranému indiánovi a konečnou podobu má nasraného čerta. Oblíbil jsem si zdejší mouchy. Jednak tu skoro žádný nejsou, a když se ňáká vyskytne, tak jí stačí odehnat a ona už dále neotravuje, jako by měla slušné vychování. Vlasta už je tady několik dnů a člověk si vedle ní musí připadat jako geniální bavič a nebo úplnej idiot, protože Vlasta se děsně směje každý kravině. Její hlavní poslání je natočit dokument pro Českou televizi o naší činnosti v Mexiku. Včera jsem si udělal procházku a viděl jsem ohraničenou zahrádku z velkých plynových bomb, jaké se u nás používají na svařování. Taky jsem cestou viděl opuncii, co měla placky jako velké talíře a přitom na nich neměla žádné trny. V životě jsem neviděl tolik toulavých, hladových, žíznivých a smutných psů, jako tady v Mexiku. Takového psa když vidím ležet někde na ulici nebo na chodníku, tak nikdy nevím, jestli ještě spí a nebo už je po smrti, ale v každém případě se jim zdaleka vyhýbám. Kousek od našeho hotelu Araiza je bleší trh, takovej malinkej, tak akorát aby stačil pro náš hotel, a tak jsem na něm nakoupil nějaké dárky a taky jednu starou pohlednici od Alfonse Muchy. To jsem opravdu nečekal. Takových věcí, co jsem nečekal, je opravdu mnoho, ale to se dalo předpokládat. Dnes v sobotu bychom měli navštívit velký bleší trh. A opravdu mě nezklamal a nakoupil jsem fůru dárků, které stejně stačit nebudou, protože lidí, které mám rád, je mnohem víc. Mezi jiným jsem si koupil originál stetsona, starýho, jetýho, kterýho bych si rád ponechal. Mám z něho velikou radost. Na dnešek, to je 1. října, byla v noci bouřka a v půl čtvrtý mě vzbudila taková rána, že jsem málem sletěl s postele, taková velká šlupka to byla. Taky při tom pršelo a za měsíc, co jsme tady, to bylo potřetí a vždycky tak na pět minut. Je to tady taková vzácnost, ten déšť, že se ví téměř o každé kapce, která shůry spadne. Taky tady mají boha deště, který se jmenuje Tlaloc, to podle starých Aztéků. Hodně mi pomáhá sluníčko a měsíc, když si uvědomím, že jsou to ti samí co svítí u nás doma, a tak po nich posílám pozdravení ale to jenom když na mě vlezou sentimentální chmury. Sračku máme všichni a s malými přestávkami pořád. Jestli to takhle bude stále, tak se z nás do Prahy vrátí pouze zavazadla a cestovní doklady na naše jména, protože my budeme průhlední a fyzicky vlastně nebudem existovat. Až na Davida, kterému tady svědčí a hlavně chutná.

Už dlouho jsem nic nenapsal, protože se neudálo nic tak významného, co by stálo za zaznamenání, až na dnešek, kdy se mi podařilo vytvořit tak krásné hovno, za které bych se nemusel stydět ani u nás doma. David je línej rozmazlenej vandrák, to se jen tak nevidí. Jeho konzumování jídla není normální, ale přímo žraní a to banánů a kuřat a to zásadně v posteli hotelového pokoje. Tvrdí, že to je dieta, prý aby si nezkazil svoji figurku. Je ale velice čistotnej, protože se sprchuje až 3x denně. Takže buď se sprchuje, žere nebo spí. Velice důležitou zprávu jsem zanedbal a to, že jsem založil rozsáhlou sbírku příborových vidliček. Všechny jsou to úlovky z bleších trhů.

Rád jsem se toulal po městě sám a nechal se unášet architekturou, která mě utvrzovala v přesvědčení, že byla tvořena blázny nebo surrealisty anebo společně. Jednou jsem si udělal špacír kolem hraniční zdi, která vedla podle jedné z hlavních tříd přímo centrem města.

O této zdi se tvrdilo, že přes ni často prchají Mexičané do USA. Šel jsem po chodníku na druhé straně ulice, než byla zeď, všechno si pozorně prohlížel, vyhejbal se žíznivým psům a čekal, že uvidím ňákého prchajícího hispánce. Částečně se mi moje očekávání vyplnilo, když přede mnou z boční ulice vyběhl chlapík s batohem přes rameno, několika skoky byl na druhé straně hlavní třídy a po stromě, které rostly nepravidelně kolem zdi, vyšplhal, batoh přehodil do Spojených států amerických, zase jako veverka seběhl ze stromu, přeskotačil ulici a já už jsem byl v té boční, odkud vyběhl, kde na něj čekalo auto, ve kterém zmizel a ono s ním. Nejspíš šlo o drogy, nic jiného mě nenapadá. Emigrace je v tomto kraji běžná a docela pochopitelná.

Jednou nás naši mexičtí přátelé vzali do hospody, kde se promítaly filmy, i dokumentární. Jeden takový byl o tom, jak se místní omladina baví, a jak si nejspíš zvyšu-

je adrenalin. Přelezou hraniční zeď, utíkají směrem do vnitrozemí, pak se proti nim objeví američtí vojáci a děti jako na povel udělají otočku a za velikého vřískání, jekotu a rychle zpátky za zeď do své domoviny.

Tenkrát to celou hospodskou společnost velice pobavilo, protože to vypadalo opravdu komicky.

Mně to připomnělo českou pohádku „Pyšná princezna“, kdy švec tajně přeběhne hranice, aby ho nikdo neviděl, zazpívá si písničku a rychle zpátky do mizérie, odkud pochází.

Nevím, jestli jsem to už napsal, ale to Mexicali je snad největší prdel světa. Město, které je z velké části postavené z papundeklu, dřevotřísky a překližky, a protože tady skoro neprší, tak to tak může být, jinak by se jim většina staveb rozmáčela a rozsypala. Američany tu nikdo nemá rád, ale jejich dolárky docela docela milujou. Taky mě docela mrzí, že přebírají jejich způsoby a chování. A zdraví se, třeba že si dvakrát plesknou dlaněma a pak se pěstičkami boxnou, jak to vidí v amerických filmech. Gringo si přál, abych napsal písničku k pohádce, kterou tu naši frekventanti mají hrát s loutkami, které si sami zhotovili. Slova písničky jsem jakžtakž vypotil, i melodii vymyslil, ale asi po týdnu, protože neznám noty, se mi ale úplně vykouřila melodie z mojí vypitý hlavy a protože nebyl žádný notový ani jiný záznam, tak je v trapu. Jako spásný nápad jsem dostal, když mě napadla písnička: Jedna, dva, tři, čtyři, pět, cos to Janku, cos to sněd. S menšíma úpravami sedí melodie na můj text jako prdel na hrnec. Spad mi veliký kámen ze srdce. Ještě se to musím pořádně naučit, protože to mám zpívat a k tomu hrát na fňuknu na premiéře. Zabíjí mě Davidovo noční postelní mlaskání při žraní, to je několikrát za noc. Nevím co se stalo, ale včera se sprchoval jenom jednou. Všichni teď máme děsnej fofr, protože pozítří, to je v sobotu 27. 10., má být premiéra v Tecate, je to město asi 100 km od Mexicali.

Představení se povedlo a teď se má rozhodnout, co s námi dál. Madla přijela akorát na premiéru a protože už je dva dny po, tak zase odjela. Moc jsme si jí neužili, akorát se mnou byla chvíli v neděli na velkým blešáku ale nic jí moc nezaujalo a k tomu ještě se jí udělalo šoufl, tak mě utekla. Dlužím ještě velice důležitou informaci a to, že tu je mnoho nástrah a různých pastí, které tu na trochu nepozorného Evropana číhají. Zruší se tu třeba dopravní značka a uřízne se 30 cm nad chodníkem a z toho potom kouká kus nebezpečného, ničím neoznačeného železa. Nebo se značka odmontuje tak, že po ní zbydou 4 šrouby, které na vás číhají, abyste se o ně přizabili. Také jsou velice nebezpečné díry, na kterých původně byly dekly. Kolem dvou takových jsme chodili skoro dva měsíce a ty díry byly dokonce přímo před velkým nákupním střediskem. Nejspíš se nejdřív musí stát ňáké neštěstí, protože to vypadá, že to zatím nikoho nezajímá. Taky si tu nejspíš každý hraje akorát na svém písečku a co se ho přímo netýká, je mu ukradený. Docela se divím, že jsem v žádné takové díře neobjevil třeba mrtvé dítě. Velice mě v tomto nákupním středisku pobavily veliké cedule nad pokladnami, které informovaly o tom, že je zlevněná Viagra.

Asi 100 m od našeho rádoby „nóbl“ hotelu jsme chodili 4 dny kolem mrtvého psa, kterého nejspíš nabouralo auto a odhodilo k chodníku a v těchto vedrech (asi 35 stupňů ve stínu), která tu už zase panují, to nebohé psisko vypadalo, že už si ani nešlo do podoby.

Divadlo, které jsme v Tecate hráli, bylo u příležitosti svátku Halloween. O našem úspěchu se dozvěděl honorární konzul, který nás též částečně sponzoruje, a jsme od něho pozváni 11. a 12. 11. do Tijuany na prohlídku pivovaru, který mu patří. Taky tam má hospodu „U Švejka“, kde mám hrát. Zítra, to je 1. 10., se máme stěhovat. Asi jsme pro ně moc drazí. Kulturních a zábavních podniků a programů je tady dost, ale většinou jen pro vyvolené. Takže pro normální lidi toho moc není.

Co mně tady též dělá radost jsou hnědí vrabci, kteří mně připomínají domov. Stěhování proběhlo dobře, až na to, že to bylo do podobný ratejny, do které nás nastěhovali hned po našem příletu do Mexicali. Vůbec tam nebyla klimatizace a v našem bytě nesvítila polovička světel včetně WC. Elektrické zásuvky jakbysmet, takže nefungoval vařič ani lednička. Největší fór byl, že v prostředku naší kuchyně měli hnízdo mravenci. Řvali jsme, že v takových podmínkách se bydlet nedá, a tak ještě večer přivezli do každého bytu alespoň velký větrák. Náš projev nespokojenosti byl tak velký, že byl vyslyšen a druhý den nás přestěhovali opět do hotelu, tentokrát na třídě „Lopéz Mateos“, který se jmenuje POSADA INN, ale aby toho stěhování nebylo málo, a protože nás nastěhovali do přízemí a Jindřiška tam bolela hlava, tak jsme druhý den putovali o patro výš. Tento hotel jich totiž víc nemá. Snad je to poslední štace před naším odjezdem, který se zaplať Bůh blíží.

Dnes je 5. listopadu, pondělí, tak to už musíme vydržet. Velice svéráznou výzdobu tady mají v hotelových pokojích - totiž ve všech jeden obraz (reprodukci), ale ten obraz je ve všech pokojích stejný, tedy v rámci jednoho patra, takže každé patro má svůj obraz. Přímo před hotelem jezdí občas vlak. V tomto městě jezdí vlaky pouze nákladní, osobní vlaková doprava tu totiž není zavedena. Tu tady nahrazují autobusy. Většina lidí tu ale vlastní auto, což je tady priorita velice významná. Kolikrát vidíte barabizu (dům na spadnutí) a vedle ní docela slušnej auťák, takový obraz je tu dost častý. Vlaky v Mexicali mi připomínají české Neratovice, kde vlak jezdí přes náměstí města. Náš hotel sousedí s pohřebním ústavem „JARDIN DEL TIEMPO“ (Zahrada času), což by se určitě líbilo panu Hrabalovi. Škoda jen, že se toho nedožil a nemůžu mu o tom vyprávět. O další velice důležité věci jsem se ještě nezmínil, a to, že téměř od začátku našeho pobytu v Mexiku tady Benjamín mimo mnoho dalších aktivit tvoří Bambíno (Pražské Jezulátko), věrnou podobu Bambína z pražského malostranského chrámu Panny Marie Vítězné. Socha je asi 180 cm vysoká, zhotovená z jakési pouštní borovice. Borovice tady mají určitě více druhů, protože z několika z nich se vyrobily loutky pro divadlo, které jsme hráli. I scéna samotná, která se podle návrhu Benjamína stavěla, je z těchto borovicových dřev.

To všechno už je ale historie, protože návštěva u našeho pana HONOR. KONZ. už bude spojena s naším návratem do vlasti, a tak na poslední chvíli lítáme po obchodech a sháníme to, co jsme ještě nestačili koupit a co bychom si chtěli přivézt domů. Tak jsem koupil třeba půl kila šafránu, hromadu sušeného hovězího masa, to pro moje hospodské přátele na přikusování k pivu.

Další sled událostí je natolik zmatený a chaotický, že se to dá popsat jenom zhruba a povrchně. To byl ten poslední týden, který nabral takové grády. Do Tijuany jsme se dostali linkovým autobusem, ale cesta nebyla tak jednoduchá, protože někde uprostřed nás zastavila vojenská hlídka. Prohlédli nám naše bágly, Jindrovi přitom ukradli peníze, co tam měl uložené, pěkná pakáž. Ono se to taky rýmuje, bagáž – pakáž. V Tijuaně nás náš milovaný ochránce, pan Hon. Konz. Ibara vůbec nepřijal. Hlavně, že má bronzovou desku konzulátu na svém pivovaru, ale to nejspíš jenom na oko, protože pro Českou republiku vůbec nefunguje. Chtěli jsme z té Tijuany odletět už směrem k domovu, ale protože v Mexiku schází všude dobrá vůle, tak to možné nebylo. A protože se nám pan honor. konzul nepostaral ani o nocleh, o nějž jsme ho žádali, ubytovali jsme se v hodinovém hotelu. Gringo se po internetu spojil se svojí bývalou ženou a synem, že by je rád navštívil. Do San Diega vede z Tijuany lanovka, tak to nebyl problém. My jsme si zatím s Jindrou užívali známého pašeráckého města Tijuana a bordelu, ve kterém jsme bydleli.

Gringo se vrátil šťastný za dva dny a my jsme udělali poslední pokus o setkání s naším „dobrodincem“ Ibarou, protože jsme mu chtěli předat soubor fotografií, ze kterých měla být uspořádána výstava už v Mexikalii, ale protože ze smlouvy, ke které se zavázaly všechny zúčastněné strany, se naplnilo jenom něco, tak tento bod programu neplněn nebyl. Nechali jsme v “honorárním hotelu“ fotky s tím, že někdy pan konzul výstavu uskuteční, když už se k tomu jednou zavázal. K honorárnímu pivovaru patří též honorární hospoda, a protože jsme se s naším zastupitelstvím chtěli důstojně rozloučit, utábořili jsme se v této docela pěkné hospůdce, já jsem vyndal fňuknu a průser byl na obzoru.

Kníratý taxikář, který nás na konzulát a do hospody dovezl s veškerou bagáží z našeho milovanýho bordýlku, nejdřív pil ňáký žbrďoly, ale když viděl, jak nám to u fňukny šmakuje, neudržel se a dal si s námi docela dobré pivko taky. To, že je vyléčený alkoholik, se nám svěřil vprostřed pohoří, které jsme potom přejížděli. V té hospodě to bylo ještě docela dobrý, ale byli jsme tam až do tmy, kdy jsme se rozhodli, že už toho bylo dost a po panu taxikáři jsme chtěli, aby nás zavezl na autobusové nádraží. Tam jsme se dozvěděli, že do Mexicali už nic nejede, protože tam jsme se museli vrátit, když nám z Tijuany nechtěli povolit odlet. Milý pan taxikář se nabídnul, že nás tam klidně odveze, že tu cestu do Mexicali dobře zná. To je možné, ale cestu ven z Tijuany nemohl najít asi dvě hodiny. To už jsem pojal podezření, že něco není v pořádku. Když už jsme se konečně vymotali z města, nenapadlo mé dva kolegy nic lepšího, než vyndat flašku BACCARDI. Uvědomil jsem si, že jsem se nezmínil o tom, že jsme v Tijuaně byli už jenom Gringo náčelník, Jindra pobočník, fňukna a já. Ostatní členové naší mise, jako Jáchym a Benjamín, zůstali v kulturním středisku dodělávat Bambino. David se vydal dál na cesty po Mexiku a Vlasta pokračovala v divokém reji uměleckém v Mexicali.

Ten taxík, to byl takový mikrobus narvaný naší bagáží a my jsme tam fungovali

jako vycpávky. Jenom Gringo seděl vepředu vedle řidiče, vyléčeného alkoholika a měl tam docela pohodlíčko. Nevím, koho napadla ta flaška jako prvního, ale nápad to byl nešťastný, protože se o ni začal hlásit i náš dopravce. Jindra seděl až vzadu a nápoje připravoval – Baccardi + kola. Kombinace šla přese mě, já seděl uprostřed, dopředu ke Gringovi, který se tam dělil s opilým taxikářem. Nevím, jakým zázrakem jsme přejeli již zmiňované hory, jejichž úpatí byla plná vraků a trosek aut, která se zřítila z kilometrových výšin. Po zdolání tohoto nebezpečí na nás čekalo další.

Náš milý, už notně opilý šofér občas zastavil na vyčůrání a vymýšlel si různé pitomosti. Třeba jako že chce zaplatit předem a nebo že nás tam nechá a naše zavazadla si odveze. A nebo že nás nechá postřílet. Ale to už bylo na rovině uprostřed pouště a my jsme měli alespoň jistotu, že se nezřítíme někam do propasti. Jak byl pan šofér opilý občas za volantem usínal, tak musel být Gringo pořád ve střehu a vždy, když jsme se stáčeli ke krajnici, lehounce, s noblesou jemu vlastní, vrátil volantem auto do správného směru. To se opakovalo a střídalo s výhrůžkama našeho oloupení nebo zabití, až jsme se dostali na periferii Mexicali, kde taxikář zastavil na další vyčůrání. Zde na nás čekala jakási zásahová policejní jednotka, která nás asi na upozornění někoho, kdo nás se štěstím předjel anebo míjel, nemohla ponechat bez povšimnutí. Doma v Praze jsem byl za totality zatčen mnohokrát, ale pro pouta jsem musel jet až do Mexika. Všichni jsme museli dát ruce na kapotu, za nás si stoupnul voják, natáhnul samopal, ale vůbec nevypadal nepřátelsky. Po našem prohledání a prošacování nás spoutali tak, že z nás vytvořili řetěz. Pak jsme se museli vydrápat na korbu jejich auta a odvezli nás na POLICEJNÍ služebnu. Tam nás drželi asi hodinku, nechali si vysvětlit, že se šněrováním po dálnici nemáme nic společného, objednali nám jiného taxíka a my jsme odfrčeli na letiště, kde jsme museli přečkat do rána, kdy jsme měli odletět. Našeho opilého taxikáře si tam nechali a na rozloučenou nám policajti řekli, že máme veliké štěstí, protože je to celostátně hledaný těžký zločinec, takže to jeho vyhrožování nebyly plané řeči.

Z Mexiko-City nám to letělo až další den, tak jsme museli sehnat další nocleh, protože na naší ambasádě nám to neumožnili. Opět jsme měli štěstí na hodinový hotel, všechno už ale proběhlo v pořádku a další den večer už jsem byl na pivečku s přáteli v milované hospůdce U Parlamentu.

V té hospodě to bylo ještě docela dobrý, ale byli jsme tam až do tmy, kdy jsme se rozhodli, že už toho bylo dost a po panu taxikáři jsme chtěli, aby nás zavezl na autobusové nádraží. Tam jsme se dozvěděli, že do Mexicali už nic nejede, protože tam jsme se museli vrátit, když nám z Tijuany nechtěli povolit odlet. Milý pan taxikář se nabídnul, že nás tam klidně odveze, že tu cestu do Mexicali dobře zná. To je možné, ale cestu ven z Tijuany nemohl najít asi dvě hodiny. To už jsem pojal podezření, že něco není v pořádku. Když už jsme se konečně vymotali z města, nenapadlo mé dva kolegy nic lepšího, než vyndat flašku BACCARDI. Uvědomil jsem si, že jsem se nezmínil o tom, že jsme v Tijuaně byli už jenom Gringo náčelník, Jindra pobočník, fňukna a já. Ostatní členové naší mise, jako Jáchym a Benjamín, zůstali v kulturním středisku dodělávat Bambino.

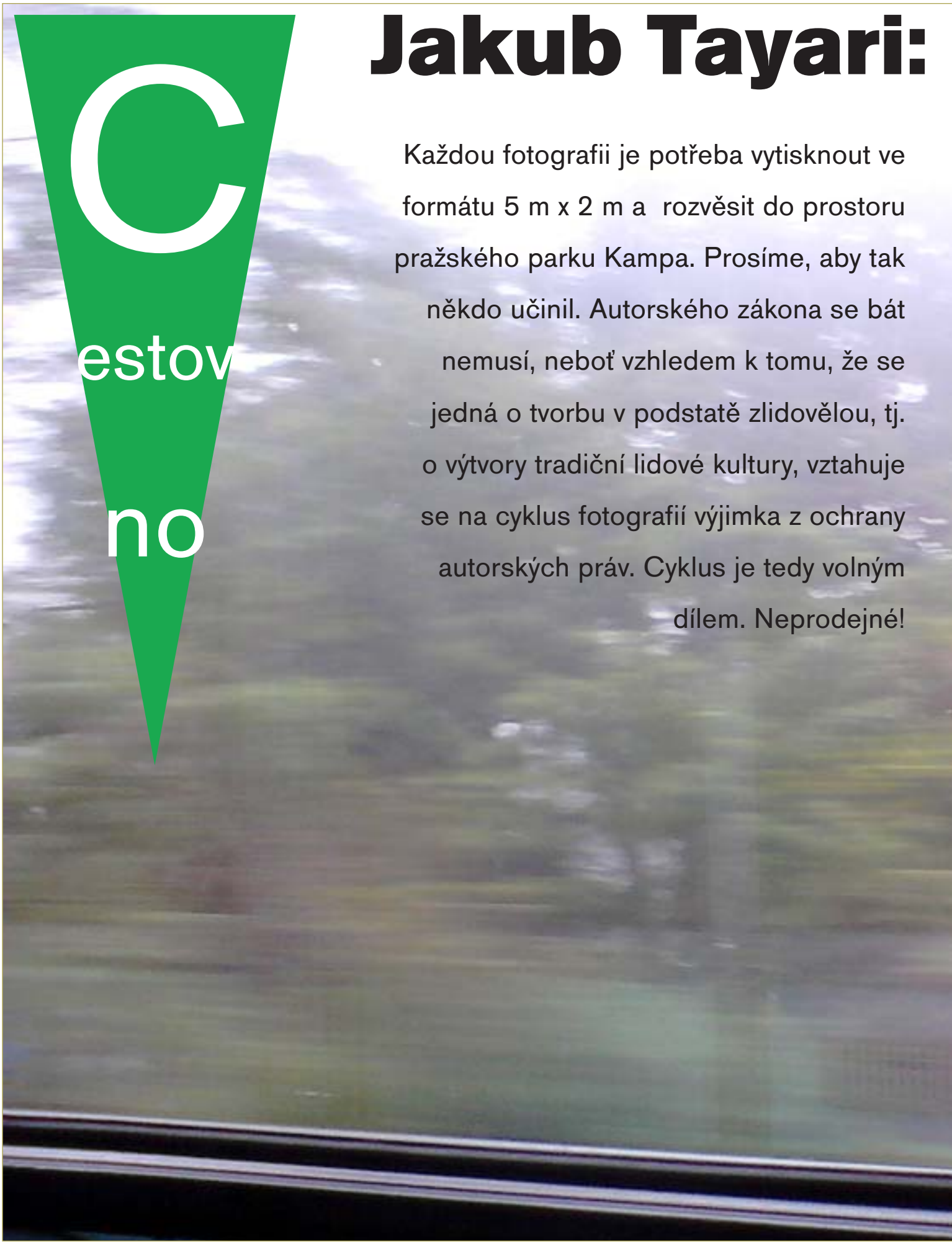

# Cestovno

# Jakub Tayari:

Každou fotografii je potřeba vytisknout ve formátu 5 m x 2 m a rozvěsit do prostoru pražského parku Kampa. Prosíme, aby tak někdo učinil. Autorského zákona se bát nemusí, neboť vzhledem k tomu, že se jedná o tvorbu v podstatě zlidovělou, tj. o výtvory tradiční lidové kultury, vztahuje se na cyklus fotografií výjimka z ochrany autorských práv. Cyklus je tedy volným dílem. Neprodejné!

# Konceptuální cesta tam a zase zpět

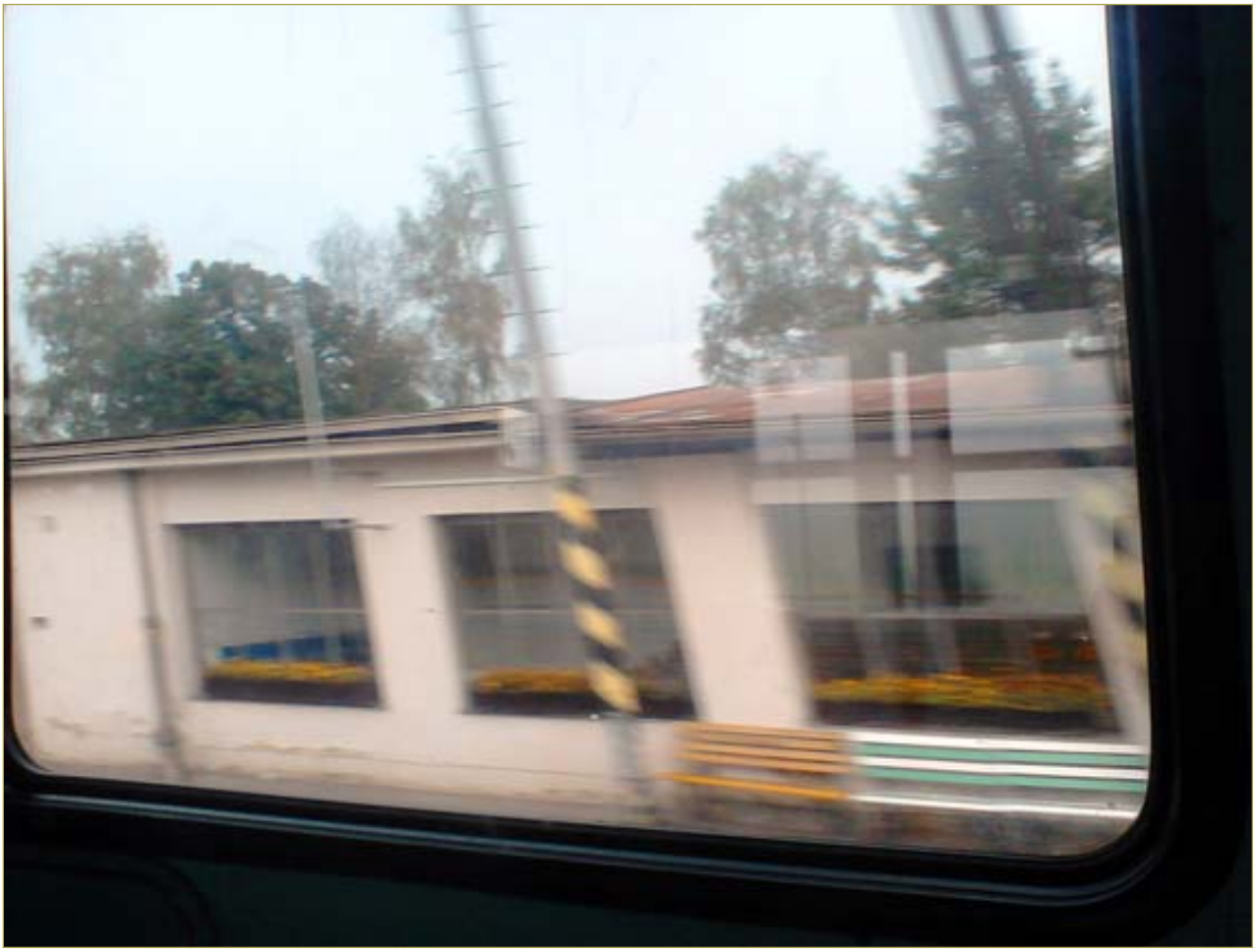

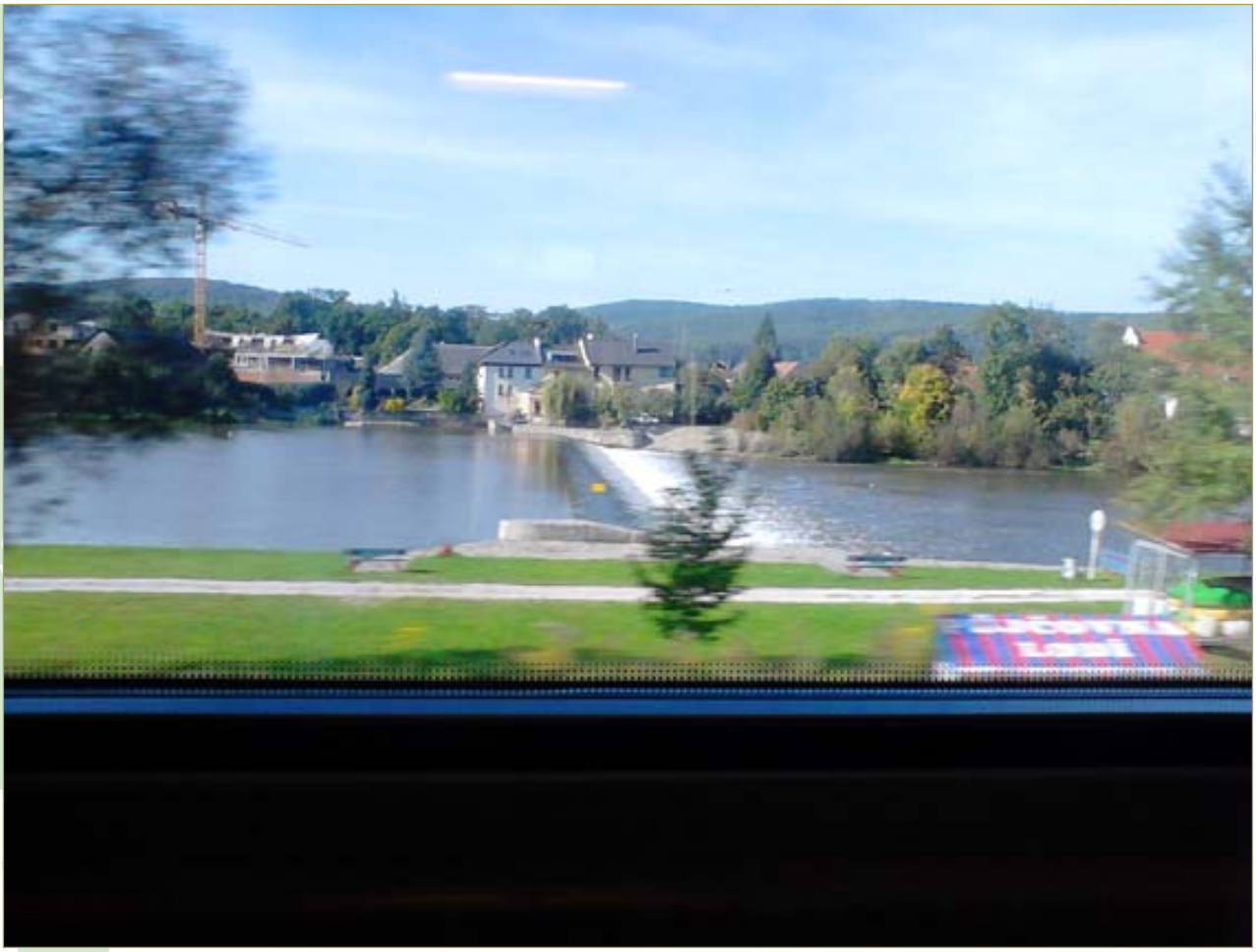

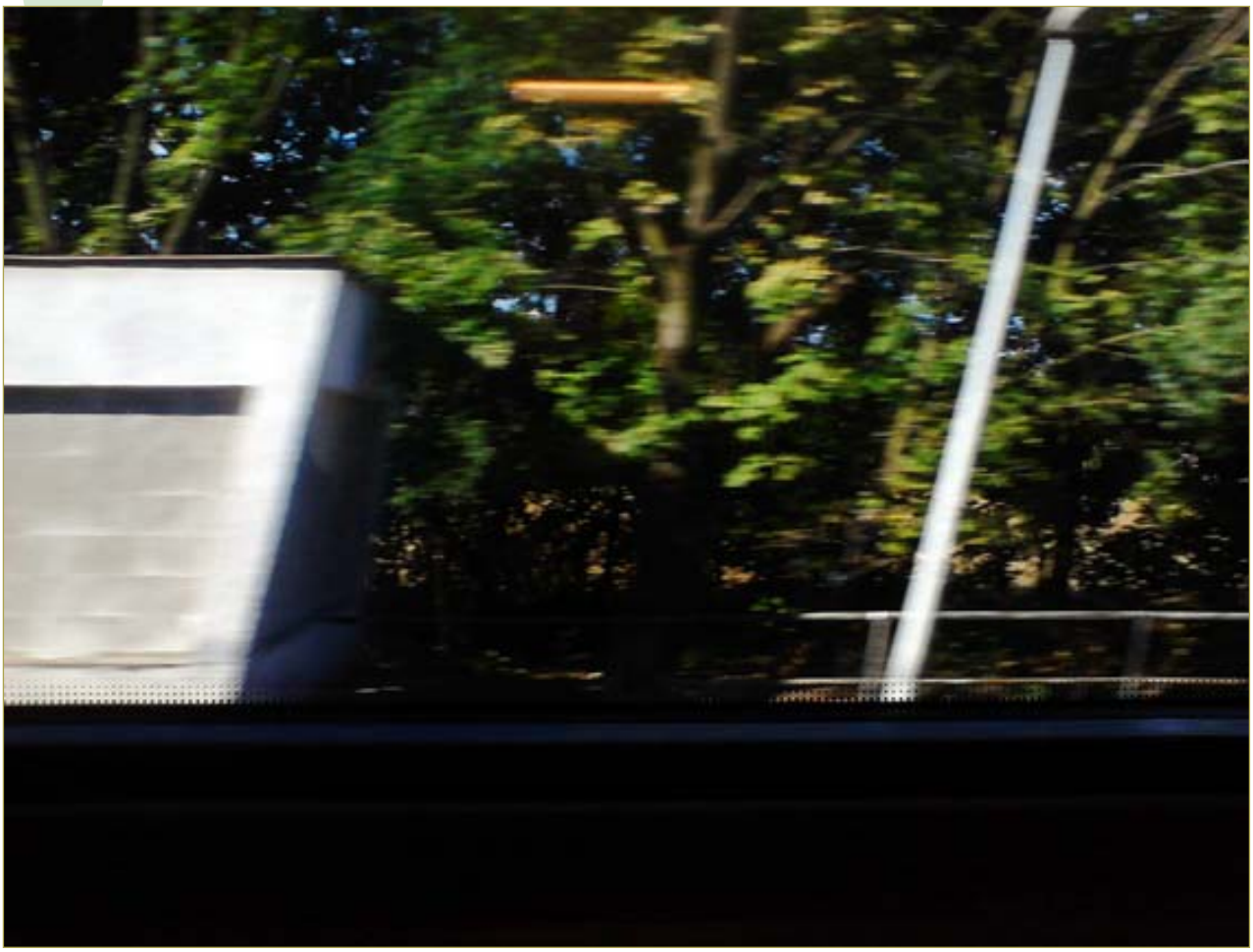

DOBRÁ ADRESA

## V příštím čísle (vychází 1. února 2015) rozhodně nenajdete:

Staré vtipy

Nové vtipy

Jakékoliv vtipy

Jakékoliv slipy

Hahaha

Na shledanou příště!
Ne za pomente!